

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΛΗ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 — ΤΗΛ. 27.689 | 1 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1961 | ΑΡΙΘ. 23

ΙΔΟΥ ΝΕΟΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΡΟΛΟΣ

Θεωροῦμεν ἐπάναγκες νὰ ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τῶν ἀπαραδέκτων ἀπόψεων, αἱ ὁποῖαι διευτώθησαν προσφάτως εἰς τὸν καθημερινόν μας τύπον διὰ τὴν Ἐκκλησίαν· ἐξ ἀφορμῆς τῶν ἀμφισβητουμένων παρά τινων ὑπηρεσιῶν, τὰς ὁποίας προσφέρει αὕτη εἰς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, εἰσάγουσα αὐτὴν εἰς τὴν παρά τὸ ἅγιον θυσιαστήριον διακονίαν. Διότι μεγάλη καὶ θλιβερὰ ὄντως εἶναι ἡ ἄγνοια τῆς σημασίας τῆς λειτουργικῆς ζωῆς τῆς Ὁρθοδοξίας. Καὶ ἔωλοι, ἄδικοι, καὶ ἀστήρικτοι πάντελῶς αἱ κρίσεις τῶν χρονογράφων, διὰ τὴν εὐεργετικὴν καὶ ἐμψυχωτικὴν κοινωνικὴν δράσιν τῆς ἐπισήμου Ἐκκλησίας.

*

Δυστυχῶς, ὅπως διεκήρυξεν ἤδη ὁ Μπερδιάγεφ, ὁ Χριστιανικὸς κόσμος ἐλάχιστα ἀτυχῶς γνωρίζει διὰ τὴν Ὁρθοδοξίαν καὶ διὰ τοὺς ἀνεκτιμήτους πνευματικούς της θησαυρούς. Ἴσως, διότι αὕτη οὐδέποτε ἀπέβλεψεν, καὶ οὐδέποτε ἀπέδωκε πρωτεύουσαν σημασίαν εἰς τὴν ἐξωτερικὴν της ὀργάνωσιν καὶ εἰς τοὺς ἐξωτερικούς καὶ κοσμικούς κανόνας διαγωγῆς.

Ἡ Ὁρθοδοξία ἦτο καὶ παρέμεινε πνευματικὴ ἐμπειρία καὶ πνευματικὴ «ὁδὸς καὶ ἀλήθεια», καὶ μυστικὸν σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία μας ἐδραιοῦται ἀσαλεύτως ἐπὶ τῆς δυνάμεως τῆς ἐσωτερικῆς της παραδόσεως. Καὶ εἶναι περισσότερο πάσης ἄλλης Ἐκ-

κλησίας συνδεδεμένη πρὸς τὸν ἀρχέγονον Χριστιανισμόν.

*

Καὶ ἕως χθὲς ἀκόμη ἡ Δύσις, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἐξακολουθεῖ ἀτυχῶς ἰσχυρότατα ἐπηρεαζόμενος ὁ πνευματικὸς μας κόσμος, τὴν ἐθεώρει ἀσυγχρόνιστον· καὶ ὡς ἀπολιθωθείσαν εἰς σχήματα καὶ εἰς μορφὰς ἐντελῶς ξένας πρὸς τοὺς παλμοὺς τῆς συγχρόνου ζωῆς. Ἰσχυρίζετο, ὅτι ἔχει, ὡς διὰ Σινικοῦ τείχους, ἀποκλεισθῆ ἐντὸς τῆς πρωταρχικῆς της ζωῆς. Καὶ ὅτι ἀδρανεῖ καὶ ἀκίνητεῖ καθηλωμένη ἐπάνω εἰς τοὺς ἀγόνους—δῆθεν—βράχους τῆς Παραδόσεως. Σήμερον ὅμως συνῆλθεν ἀπὸ τὴν πλάνην της. Αὔξουσα δὲ καὶ συνεχῶς ἀνιοῦσα εἶναι ἡ ἀκτινοβολία της. Καὶ ἡ στείρα εἰς ἰδανικά, καὶ παράλυτος εἰς ἐξάρσεις αὕτη ἐποχὴ μας, εἰς τὰ καθαρὰ της καὶ ζωοπάροχα νάματα ζητεῖ νὰ λουσθῆ. Καὶ ν' ἀποκαθάρη οὕτω τὴν ἀμαυρωθείσαν καὶ ζοφωθείσαν ὑπὸ τοῦ ὀρθολογισμοῦ καὶ τοῦ εὐδαιμονισμοῦ «θείαν εἰκόνα» τοῦ ἀνθρώπου.

*

Τὸ λυτρωτικὸν ὅμως κήρυγμα τοῦ Χριστοῦ καὶ αἱ ἀλήθειαι τοῦ Εὐαγγελίου του, τὰς ὁποίας ἀκηράτους διεφύλαξεν ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία μας, δὲν εἶναι ἀντικείμενα τοῦ ἐπιστημονικοῦ λόγου. Ἄλλ' εἶναι ἀλήθειαι μυστηριώδεις καὶ θεῖαι. Αἱ ὁποῖαι

βιοῦνται ἐντὸς τῆς λειτουργικῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας· καὶ μεταδίδονται κυρίως δι' αὐτῆς. Βιούμεναι δέ, ἀπολυτρώνουν τὸν ἄνθρωπον, βεβαιώνουν τὴν αἰωνιότητά του, καὶ τὸν ἀναδεικνύουν νικητὴν τοῦ κακοῦ καὶ τοῦ θανάτου, διὰ τοῦ Σταυροῦ· διὰ τῆς ἐκουσίας δηλαδὴ θυσίας του ὑπὲρ τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δρᾷ ἐντὸς τῆς συνειδήσεως τῶν πιστῶν διὰ τῆς λειτουργικῆς τῆς ζωῆς ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία. Καὶ εἶναι διὰ τοῦτο ἡ λειτουργικὴ ζωὴ ὁ θεμελιώδης τῆς χαρακτῆρ. Δι' αὐτῆς κυρίως κατευθύνει, τὸν ἄνθρωπον, διὰ μέσου τοῦ μόχθου τῆς γῆς πρὸς τὸν οὐρανόν. Καὶ μὲ τὴν δυνάμιν τῆς, ποῦ ἀποτελεῖ σύνθεσιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ τῆς πίστεως τῶν γενεῶν, τὸν ἀνακαινίζει· καὶ φωτίζει μὲ τὸ φέγγος τῆς αἰωνιότητος τὴν πορείαν τῆς Ἱστορίας.

*

Ὅμιλοῦν κατὰ καιροὺς οἱ διάφοροι λόγιοί μας, «διὰ τὴν ἔλλειψιν ἑνὸς Πανελληνίου ἰδανικοῦ εἰς τὴν ἐποχὴν μας, ποῦ νὰ τὸ αἰσθάνωνται ἐξ ἴσου ὅλοι οἱ Ἕλληνες. Γιὰ μίαν καινούργιαν μεγάλην Ἰδέαν, ἡ ὁποία νὰ συνεχίζη τὴν μεγάλην παράδοσιν τῆς Ἑλλάδος». Καὶ οὐδεὶς ἀμφισβητεῖ καὶ τὴν διαπίστωσιν των καὶ τὰς ἀγωνιώδεις τῶν ἀναζητήσεις.

Ἴδου λοιπόν, ὁ νέος παγκόσμιος ρόλος, ὁ ὁποῖος ὑπὸ τῆς Θείας Προνοίας διεφυλάχθη δι' ἡμᾶς· καὶ διαγράφεται σαφῶς εἰς τὸ Ἔθνος μας. Ἡ Ὁρθόδοξία. Ὅχι, ὡς δόγμα ἀπλῶς Ἄλλ' ὡς ἐκπολιτιστικὴ πορεία. Ὡς σύμπραξις, ἐν ἐλευθερίᾳ, Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου. Πρὸς δοξασμὸν καὶ θέωσιν τῆς ζωῆς. Διὰ τοῦ θριάμβου τῆς ἀγάπης. Καὶ διὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς καθολικῆς Διαιουσύνης·

«ἵνα ἡ—ὅπως λέγει ὁ θεῖος Παῦλος—ὁ Θεὸς τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσιν».

*

Καὶ ἄς μὴ λησμονῶμεν ποτέ, ὅτι ἀναμφισβήτητος φορεὺς τῆς Ὁρθοδοξίας ὑπῆρξεν καὶ εἶναι ὁ Ἑλληνισμός. Καὶ ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ ἱστορία εἶχε πάντοτε χαρακτῆρα καθολικὸν καὶ παγκόσμιον. Ἡ ἀνθρωπότης σύμπασα φέρει ἀνεξίτηλον τὴν σφραγίδα τοῦ προγονικοῦ μας πνεύματος. Ἐπανασφραγιζομένη δὲ ὑπὸ τῆς Ὁρθοδοξίας, ἡ ὁποία δὲν εἶναι κοσμικὴ σοφία, ἀλλὰ μυσταγωγικὴ βίωσις τῆς Χριστιανικῆς ἀληθείας εἰς πᾶσαν στιγμὴν τῆς ζωῆς, θ' ἀποφύγη τὴν τελικὴν τῆς ἐξουθένωσιν καὶ καταστροφὴν.

Καὶ θὰ λάμψη τότε ἡ Γῆ, ὡς Παράδεισος τῶν μεγαλείων τῆς Τριαδικῆς Θεότητος. Καὶ θ' ἀστραποβολῇ ἡ Ἑλλάς, ὡς ὁ ἐκθαμβωτικώτερος ἀδάμας τῆς θείας Δημιουργίας.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

Ο "ΗΜΕΡΟΔΕΙΚΤΗΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ,, ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1962

ΕΚΔΟΣΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀφιερωμένος
εἰς τοὺς Ἁγίους τῆς Ἐκκλησίας μας

Περιέχει, ἐκτὸς τῆς συνήθους ἡμερολογιακῆς ὕλης, καὶ καθημερινὰ διαφωτιστικὰ καὶ ἐποικοδομητικὰ σημεῖα, ἀναφερόμενα εἰς τὴν ζωὴν, τὴν δρᾶσιν, τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰ μαρτύρια τῶν Ἁγίων τῆς ἡμετέρας Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι «ἔργα πληρώσαντες τὰ ρητὰ τοῦ Σωτῆρος», τιμῶνται ὑπ' Αὐτῆς καὶ προβάλλονται καθημερινῶς πρὸς μίμησιν. Συνοδεύεται ὑπὸ καλλιτεχνικοῦ πλαισίου, κοσμουμένου διὰ ψηφιδωτῆς εἰκόνας τοῦ Μεγαλομάρτυρος Ἁγίου Δημητρίου τοῦ Μυροβλήτου.

ΤΙΜΑΤΑΙ (μετὰ πλαισίου) Δρχ. 10

Εἰς ὁμαδικὰ παραγγελίας Ἐνοριῶν παρέχεται ἔκπτωσης 20 %.

ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ ΕΝ ΤΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ, ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΤΡΕΙΣ ΙΕΡΑΡΧΑΣ

Ὡς γνωστόν, ὅπως ἰδιάζουσα καὶ μοναδική καὶ κεντρική εἶναι ἡ θέσις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ὑψίστη ἡ σημασία καὶ ἀπαραίτητος ἡ παρουσία καὶ ἐνέργεια αὐτοῦ ἐν αὐτῇ. Οὕτω τὴν σημασίαν καὶ ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐν τῇ ἰδρύσει καὶ τῇ συντήρῃσει τῆς Ἐκκλησίας κατανοοῦμεν πρῶτιστα πάντων ἐκ τῶν λόγων τοῦ Κυρίου: «συμφέρι ὑμῖν, ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω· ἐὰν γὰρ μὴ ἀπέλθω, ὁ Παράκλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς· ἐὰν δὲ πορευθῶ, πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς»¹. τότε (λήψεσθε δύναμιν, ἐπελθόντος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς)², τοῦθ' ὅπερ ἐγένετο κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς, καθ' ἣν ὁ Κύριος «ἐξέχεε» τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐπὶ τὴν Ἐκκλησίαν του «καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες Πνεύματος Ἁγίου»³. Ἐκτοσε δὲ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, διαμένον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀχωρίστως μέχρι συντελείας τοῦ αἰῶνος, ἐνεργεῖ τὰ πάντα ἐν αὐτῇ, καθοδηγοῦν αὐτὴν ἐν πᾶσιν, ὡς διδάσκεται ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ καὶ ἰδίᾳ ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν Ἀποστόλων, βραδύτερον δὲ καὶ ἐν τοῖς ἔργοις τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν καὶ πολλοῖς ἄλλοις μνημείοις τῆς ἱερᾶς Παραδόσεως.

Ἐν πρῶτοις τὸ κατὰ τὴν Πεντηκοστὴν πεμφθὲν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Ἅγιον Πνεῦμα χαρακτηρίζεται ὡς «τεκμήριον τῆς καταλλαγῆς» τῶν ἁμαρτωλῶν ἀνθρώπων μετὰ τοῦ ἁγίου Θεοῦ, τῆς ἐπιτευχθείσης διὰ τῆς σταυρωτικῆς θυσίας τοῦ Σωτῆρος. «Τίνος ἔνεκεν πρὸ τοῦ σταυροῦ οὐκ ἐδόθη τό Πνεῦμα; Ὅτι ἐν ἁμαρτίαις ἦν ἡ οἰκουμένη, ἐν προσκρούσμασι καὶ ἔχθρᾳ καὶ ἀτιμίᾳ, οὐδέπω τοῦ ἁμνοῦ προσνεχθέντος, τοῦ τὴν ἁμαρτίαν αἴροντος τοῦ κόσμου. Ἐπεὶ οὖν οὐδέπω ἦν ὁ Χριστὸς σταυρωθεὶς, οὐδέπω ἦν καταλλαγὴ γενομένη· τῆς δὲ καταλλαγῆς μηδέπω γενομένης, εἰκότως οὐδὲ τὸ Πνεῦμα ἐπέμπετο· ὥστε καταλλαγῆς τεκμήριον τὸ Πνεῦμα ἀποσταλῆναι»⁴. Ἐπειτα τὸ Ἅγιον Πνεῦμα τὰ πάντα ἐνεργεῖ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς ψυχὴ αὐτῆς, οὕτως ὥστε οἶαν θέσιν κατέχει καὶ ὅ,τι ἐνεργεῖ ἡ ψυχὴ ἐν τῷ σώματι τοῦ ἀνθρώπου, τὴν αὐτὴν καὶ μείζονα ἔτι θέσιν κατέχει καὶ τὰ αὐτὰ καὶ μείζονα ἔτι ἐνεργεῖ καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐν τῷ σώματι τῆς Ἐκκλησίας, τελειοῦν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ συνεχίζον δι' αὐτῆς τὸ ἀπολυτρωτικὸν ἔργον τοῦ Σωτῆρος καὶ ἰδιοποιοῦν τοῦτο τοῖς καθ' ἕναστον πιστοῖς, ὧν ἀπεργάζεται τὴν δικαίωσιν καὶ τὸν ἁγιασμόν. Διὰ τοῦτο ἐξακρατηρίσθη ὀρθῶς ὑπὸ τῶν Πατέρων καὶ τῶν θεολόγων τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ὡς ἡ ψυχὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ὅπως δηλαδὴ ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ ἰδρυτὴς καὶ ἡ κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας, τοιοῦτοτρόπως καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι ἡ ψυχὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ μὲν Χριστὸς εἶναι ὁ ἰδρυτὴς τῆς Ἐκκλησίας, τὸ δὲ Ἅγιον Πνεῦμα «ἀρχιτεκτονεῖ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ», ὥστε εἰς

τὸ διηνεκὲς «ἔχειν τὴν Ἐκκλησίαν τὴν ἐπιχορηγίαν τοῦ Πνεύματος»⁵. Ἡ μᾶλλον θὰ ἠδυνάμεθα ἀκριβέστερον καὶ πληρέστερον νὰ προσδιορίσωμεν τὴν θείαν ἀρχὴν τῆς Ἐκκλησίας, λέγοντες ὅτι ὁ Θεὸς —Πατὴρ ἐδημιούργησε τὴν Ἐκκλησίαν διὰ τοῦ Υἱοῦ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι. Καὶ καθ' ὅσον μὲν διὰ τοῦ Υἱοῦ Χριστοῦ ἰδρύθη ἐπὶ τῆς γῆς, ἀνανεωθεῖσα καὶ δλοκληρωθεῖσα ἡ Ἐκκλησία, εὐλόγως λέγεται καὶ εἶναι κατ' οὐσίαν Ἐκκλησία Χριστοῦ, φέρουσα ἐν ἑαυτῇ τὴν εἰκόνα καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ Θεανθρώπου, οὕσα καθ' ἑαυτὴν θεανθρώπινος ὀργανισμός. Καθ' ὅσον δὲ καὶ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἰδρύθη ἡ Ἐκκλησία, οἶονεὶ ἐμψυχωθεῖσα καὶ ζωοποιηθεῖσα καὶ κινητοποιηθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς, δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ καὶ ὡς Ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Διότι, ὅπως τῇ ἐπελεύσει καὶ ἐπισκιάσει καὶ ἐπενεργείᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κατὰ τὸν Εὐαγγελισμόν ἐγένετο ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ Κυρίου, «σαρκωθέντος ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς παρθένου»⁶, καὶ συντελέσθη ἡ μόρφωσις τῆς φυσικῆς ἀνθρωπότητος αὐτοῦ, τοιοῦτοτρόπως τῇ καθόδῳ καὶ ἐπενεργείᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κατὰ τὴν Πεντηκοστὴν ἐγένετο καὶ ἡ ἐπίσημος ἐν τῷ κόσμῳ ἐμφάνισις καὶ δραστηριοποίησις τῆς Ἐκκλησίας, ἥτις ἀποτελεῖ συνέχισιν τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως καὶ αὐτὸ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Οἶαν λοιπὸν σημασίαν ἔχει τὸ Ἅγιον Πνεῦμα διὰ τὴν ἐνανθρώπησιν καὶ τὴν πραγματικὴν ἀνθρωπότητα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, τὴν αὐτὴν σημασίαν ἔχει κατ' ἀναλογίαν καὶ διὰ τὸ μυστικὸν σῶμα αὐτοῦ, δηλ. τὴν Ἐκκλησίαν. Διὰ τοῦτο ἡ παρουσία καὶ ἡ ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀποτελεῖ βασικὸν καὶ οὐσιαστικὸν στοιχεῖον αὐτῆς καὶ ἀπαραίτητον παράγοντα ἐν τῇ καθόλου ζωῇ καὶ δράσει τῆς Ἐκκλησίας. Καθὼς λοιπὸν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι τὸ Πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ, τῆς κεφαλῆς τῆς Ἐκκλησίας, οὕτως εἶναι καὶ τὸ Πνεῦμα τοῦ σώματος αὐτοῦ, τ.ἔ. τῆς Ἐκκλησίας, ἥς ἀποτελεῖ τὴν ψυχὴν, ἐμψυχοῦν καὶ ζωοποιοῦν καὶ μορφοποιοῦν καὶ ποδηγετοῦν αὐτὴν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς σωτηριώδους ἀποστολῆς τῆς ἐν τῷ κόσμῳ. Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἀληθῶς εἶναι ἡ ψυχὴ καὶ ἡ ζωοποιὸς καὶ μορφοποιὸς δύναμις καὶ ἀρχὴ τῆς Ἐκκλησίας, δι' ὧν ζῆ αὐτὴ καὶ κινεῖται καὶ δρᾷ καὶ ἐπιτελεῖ τὸ θεῖον ἔργον τῆς ἐν τῷ κόσμῳ, τοσοῦτω μᾶλλον ὅσον διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐνεργεῖ καὶ ὁ πέμψας αὐτὸ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, ὡς κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, «Ὅστις ἀκριβῶς πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀξέχεε πλουσίως τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐπ' αὐτήν»⁷.

5. Μ. Βασιλείου, Βίς Ἡσαίαν 3,107. Migne P.G. 30,289/92.

6. Ἰω. Καρμίρη, Τὰ Δογματικά καὶ Συμβολικά Μνημεῖα τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, Ἀθήναι 1960, ἐκδ. 2, τ. 1, σ. 77.

7. Μ. Βασιλείου, Περὶ κρίσεως Θεοῦ 1. Migne P.G. 31,653.

1. Ἰωάν. 16,7.

2. Πράξ. 1,8.

3. Πράξ. 2,1 ἐξ.

4. Ἰωάννου Χρυσόστομου, Βίς τὴν ἁγ. Πεντηκοστὴν..., ὁμιλ. 1,4. Migne P.G. 50,457.

Εἰδικώτερον οἱ τρεῖς Ἱεράρχαι διδάσκουσιν, ὅτι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ὀργανώνει τὴν Ἐκκλησίαν καὶ διαπλάσσει καὶ διαμορφώνει τὸ σῶμα αὐτῆς εἰς σῶμα Χριστοῦ, ἐνεργοῦν τὴν συσσωμάτωσιν τῶν μελῶν εἰς τὸ σῶμα αὐτῆς, τοιοῦτοτρόπως δὲ πάντα τὰ μέλη, κληρικοὶ καὶ λαϊκοί, «γίνεται ἓν εἰς ἓνα Χριστόν, ὑπὸ αὐτοῦ συναρμολογούμενα καὶ συντιθέμενα Πνεύματος»⁸. Οὕτως ἢ ἐν τῷ σώματι τῆς Ἐκκλησίας ἔνωσις τοῦ Χριστοῦ μετὰ τῶν μελῶν αὐτῆς καὶ τούτων μετ' ἀλλήλων συντελεῖται καὶ ἐπιρρωνύεται καὶ διακρατεῖται ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἰς τρόπον ὥστε ἅπαντα τὰ μέλη, «συντεθέντα ἀλλήλοις... καὶ τῇ ἀρμονίᾳ τοῦ Πνεύματος συμβιβασθέντα καὶ συνδεθέντα», συναποτελοῦσιν «ἓν ἄρτιον σῶμα Χριστοῦ»⁹. Γενικῶς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι τὸ ἄγον τὸς πιστοὺς — μέλη εἰς κοινωνίαν καὶ ἐνότητα ἐν τῷ σώματι τῆς Ἐκκλησίας καὶ πραγματοποιοῦν ταύτην καὶ χορηγοῦν τοῖς πιστοῖς τὴν θείαν χάριν καὶ ζωὴν καὶ σωτηρίαν. «Τὸ κατασκευάσαν ἡμᾶς ἐν σῶμα γενέσθαι καὶ ἀναγεννήσαν ἡμᾶς, τὸ ἐν ἐστὶ Πνεῦμα»¹⁰. Αὐτὸ τὸ ἄεν Πνεῦμα ἡμᾶς κατασκεύασε, καὶ εἰς ἓν σῶμα ἅπαντας ἡμᾶς συνήγαγε... καὶ τοσοῦτον διεστῶτας ἤνωσεν»¹¹. Αὐτὸ λοιπὸν ἐνοῖ τὰ μέλη πρὸς ἀλλήλα καὶ οὕτω δημιουργεῖται πνευματικὴ μετὰξὺ αὐτῶν συγγένεια (πολλῶν μείζων τῆς σαρκικῆς), διὰ τῆς ὁποίας «οἱ γένει καὶ τρόποις διαφοροὶς διεστηκότες» καὶ γενικῶς «πᾶσα ψυχὴ ἐν τι γίνεται καὶ μᾶλλον ἢ εἰ σῶμα ἐν ἦν», «εἰς ἓνα Χριστόν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ συναρμολογούμενοι καὶ συντιθέμενοι Πνεύματος. Ὁ γὰρ γέρον καὶ ὁ νέος, ὁ πένης καὶ ὁ πλούσιος, ὁ παῖς καὶ ὁ ἔφηβος, ἡ γυνὴ καὶ ὁ ἀνὴρ, καὶ πᾶσα ψυχὴ ἐν τι γίνεται», καθ' ὅσον οἱ πάντες ἐνοῦνται εἰς τὸ ἐν σῶμα τῆς Ἐκκλησίας¹². Εἰς τὸ σῶμα τοῦτο τὸ Ἅγιον Πνεῦμα πάντα τοὺς διαιρεθέντας διὰ τοῦ πύργου τῆς Βαβέλ ἀνθρώπους ἤνωσε κατὰ τὴν Πεντηκοστὴν, ὅτε μερίσαν ἐκάστω Ἀποστόλῳ τῆς κατὰ τὴν οἰκουμένην διδασκαλίας τὰ κλίματα», «εἰς ἐνότητα πάντας ἐκάλεσεν»¹³.

8. Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ, Λόγ. 32,11. Migne P.G. 36,185.

9. Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ, Λόγ. 2,3. Migne P.G. 35,409.

10. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Εἰς Α' Κορ. ὁμιλ. 30,1. Migne P.G. 61,250.

11. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Αὐτόθι 30,2, σ. 251.

12. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Εἰς Ἐφεσ. ὁμιλ. 9,3. Migne P.G. 62,73. Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ, Λόγ. 32,11. Migne P.G. 36,185.

13. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Εἰς τὴν ἀγ. Πεντηκοστὴν, ὁμιλ. 2,2. Migne P.G. 50,467: «Ἐπειδὴ γὰρ ἦσαν ἀκούσαντες τῆς δεσποτικῆς φωνῆς, «πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη», ἠπόρουσαν δὲ λοιπὸν καὶ ἠγνόουν, ὅποι δεῖ ἐκάστον τραπήναι, καὶ πρὸς ποῖον δεῖ κλίμα τῆς οἰκουμένης κηρῦξαι τὸν λόγον, ἔρχεται τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν εἰδει γλωσσῶν, ἐκάστω μερίζον τῆς κατὰ τὴν οἰκουμένην διδασκαλίας τὰ κλίματα, καὶ διὰ τῆς δοθείσης γλώττης καθάπερ δέλτω τινὶ γνωρίζον ἐκάστω τῆς ἐμπιστευθείσης ἀρχῆς τε καὶ διδασκαλίας τὸν ὄρον. Διὰ τοῦτο ἐν εἰδει γλωσσῶν τὸ Πνεῦμα παρεγένετο καὶ οὐ διὰ τοῦτο μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ παλαιᾶς ἡμᾶς ὑπομνήσῃ ὑποθέσεως. Ἐπειδὴ γὰρ τὸ παλαιόν, εἰς ἀπόνοιαν ἐξοκειλάντες οἱ ἄνθρωποι, πύργον ἠβουλήθησαν κατασκευάσαι, ἕως τοῦ οὐρανοῦ φθάνοντα, καὶ διὰ τῆς τῶν γλωσσῶν διαιρέσεως διεῖλεν αὐτῶν τὴν κακὴν συμφωνίαν, διὰ τοῦτο καὶ νῦν

Περαιτέρω ὁ Χριστός, ὡς κεφαλὴ, ἐκχέει ἐπὶ τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰ μέλη αὐτοῦ τοὺς τῆς χάριτος καὶ σωτηρίας ὑμβρους καὶ τὰς δωρεὰς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅπερ κατελθὼν κατὰ τὴν Πεντηκοστὴν καὶ διαμέρον ἔκτοτε ἀδιαλείπτως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐγένετο, ὡς ἐρρήθη, ἡ ψυχὴ αὐτῆς καὶ ἡ ζωοποιὸς καὶ μορφοποιὸς καὶ συνεκτικὴ δύναμις αὐτῆς, ἔτι δὲ καὶ ἡ ζωοποιὸς ἀρχὴ τῆς ὑπερφυσικῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς εἰς αὐτὴν συμμετοχῆς τῶν πιστῶν. Πράγματι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι τὸ ἀγιάζον καὶ τελειοῦν τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας καὶ διαιροῦν καὶ διανέμον αὐτοῖς τὰ χαρίσματα, «καθὼς βούλεται»¹⁴ καὶ «πρὸς τὸ συμφέρον» ἐκάστου, τ.ἔ. ἀναλόγως τῆς δεκτικότητος ἐκάστου¹⁵. Γενικώτερον ὁ Μ. Βασίλειος διδάσκει, ὅτι ἡ ὅλη «διακόσμησις τῆς Ἐκκλησίας σαφῶς καὶ ἀναντιρρήτως διὰ τοῦ Πνεύματος ἐνεργεῖται»¹⁶, ὅπως καὶ ὁ ἐγκαινισμὸς αὐτῆς»¹⁷. Ἐπειτα καὶ «ὁ ἐκκλησιάζων καὶ πάντας συγκαλῶν τῷ κηρύγματι ὁ Παράκλητός ἐστι, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, διὰ προφητῶν καὶ ἀποστόλων συνάγον τοὺς σωζομένους»¹⁸ καὶ ἀπεργαζόμενον τελείαν ἐσωτερικὴν καὶ ὀργανικὴν ἐνότητα τῶν χριστιανῶν μελῶν ἐν τῷ ἐνὶ σώματι τοῦ Χριστοῦ, ὡς καὶ τὸν ἁγιασμὸν τῶν μελῶν, καθότι «δι' ἁγιασμοῦ ἐστὶν ἡμῖν ἡ πρὸς τὸν Ἅγιον οἰκειώσεις»¹⁹. Ἀλλαχοῦ ὁ Μ. Βασίλειος διδάσκει, ὅτι ἡ θεία χάρις, ὡς ἄλλη νοητὴ δρόσος καὶ μῦρον τοῦ Παναγίου Πνεύματος, κατέρχεται ἀπὸ τῆς ζωαρχικῆς Κεφαλῆς καὶ περιλούει πάντα τὰ μέλη τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, «ὡς μῦρον ἐπὶ κεφαλῆς, τὸ καταβαῖνον ἐπὶ πώγωνα, τὸν πώγωνα τοῦ Ἄαρων, ὡς δρόσος Ἀερμών, ἡ καταβαίνουσα ἐπὶ τὰ ὄρη Σιών»²⁰. Ὁ δὲ ἱερός Χρυσόστομος προστίθισιν, ὅτι ἀπὸ τῆς Κεφαλῆς, ὡς ἀπὸ ζωτικῶν κέντρων, κατιοῦσα ἡ καινὴ ζωὴ, ὡς πνευματικὴ δύναμις ἀπτεται ἐκάστου μέλους, καὶ τὸ Πνεῦμα, τὸ ἐπιχορηγοῦμενον τοῖς μέλεσιν, ἀπὸ τῆς Κεφαλῆς ἐνεργεῖ ἀνάσθεν ἐπιρροόμενον ἀφθόνως καὶ πάντων ἀπτόμενον τῶν μελῶν καὶ χορηγοῦμενον, ὡς ἐκάστον δύναται δέξασθαι, οὕτως αὐξεται»²¹. Αὐτὸ συνέχει καὶ συνενοῖ τὰ μέλη τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας καὶ συνθέτει τὸν ὅλον ὀργανισμὸν αὐτῆς. «Καθὰπερ ἐν σώματι πνεῦμά ἐστι τὸ πάντα συνέχον καὶ ἐν τι ποιοῦν τὸ ἐν διαφοροῖς ἢν μέλεσιν, οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα· διὰ γὰρ τοῦτο τὸ Πνεῦμα ἐδόθη, ἵνα τοὺς

ἐν εἰδει γλωσσῶν πυρίνων ἐπίπταται αὐτοῖς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἵνα διαιρεθεῖσαν τὴν οἰκουμένην, διὰ τοῦτο συνάψῃ. Καὶ ἐγένετο πρᾶγμα καινὸν καὶ παράδοξον· ὥσπερ γὰρ τότε τὸ παλαιὸν γλῶσσαι τὴν οἰκουμένην κατέτεμον, καὶ τὴν κακὴν συμφωνίαν εἰς διαίρεσιν ἤγαγον, οὕτω καὶ νῦν γλῶσσαι τὴν οἰκουμένην συνῆψαν, καὶ τὰ διεστῶτα εἰς ὁμόνοιαν συνήγαγον».

14. Α' Κορ. 12,11.

15. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Εἰς Α' Κορ. ὁμιλ. 29,3. Migne P.G. 61,244.

16. Μ. Βασίλειου, Περί Ἁγ. Πνεύματος 16,39. Migne P.G. 32,141.

17. Μ. Βασίλειου, Εἰς Ψαλμ. 29,1. Migne P.G. 29,308.

18. Αὐτόθι 48,1, σ. 433.

19. Αὐτόθι 28,1, σ. 281.

20. Εἰς Ψαλμ. 132(15). Migne P.G. 30,116.

21. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Εἰς Ἐφεσ. ὁμιλ. 11,3. Migne P.G. 62,84.

γένει και τρόποις διαφόροις διεστηκότας ἐνώση»²². Ὄντως δὲ ἤδη διὰ τοῦ βαπτίσματος ἀπεργάζεται τὸ ἐν Ἁγίον Πνεῦμα τὴν ἔνωσιν τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῆς Κεφαλῆς καὶ μετ' ἀλλήλων, ὡς καὶ τὴν ἀναγέννησιν, τὴν δικαίωσιν καὶ τὸν ἀγιασμόν αὐτῶν. Διό, «ὡς μέρη ἐν ὄλῳ οἱ καθ' ἓνα ἐσμὲν ἐν τῷ Πνεύματι· ὅτι οἱ πάντες ἐν ἐνὶ σώματι εἰς ἓν Πνεῦμα ἐβαπτίσθημεν»²³. Ὡς προείπομεν, «τὸ κατασκευάσαν ἡμᾶς ἐν σώμα γενέσθαι καὶ ἀναγεννῆσαν ἡμᾶς τὸ ἐν ἐστὶ Πνεῦμα· οὐ γὰρ ἐν ἄλλῳ μὲν οὗτος, ἐν ἄλλῳ δὲ ὁ ἕτερος ἐβαπτίσθη Πνεύματι. Οὐ μόνον δὲ τὸ βαπτίσαν ἡμᾶς ἐν, ἀλλὰ καὶ εἰς ὃ ἐβάπτισεν, τ.έ. ἐφ' ὃ ἐβάπτισεν, ἐν»²⁴. Εἰς τὸ βάπτισμα τὸ Ἁγίον Πνεῦμα «τὴν ζωοποιὸν ἐνίησι δύναμιν, ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν ἀμαρτιαν νεκρότητος εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς ζωὴν τὰς ψυχὰς ἡμῶν ἀνακαινίζον... Ὡστε εἰ τίς ἐστὶν ἐν τῷ ὕδατι χάρις, οὐκ ἐκ τῆς φύσεώς ἐστὶ τοῦ ὕδατος, ἀλλ' ἐκ τῆς τοῦ Πνεύματος παρουσίας». Καὶ γενικώτερον, «διὰ Πνεύματος Ἁγίου ἢ εἰς παράδεισον ἀποκατάστασις, ἢ εἰς βασιλείαν οὐρανῶν ἀνοδος, ἢ εἰς υἰοθεσίαν ἐπάνοδος, ἢ παρρησία τοῦ καλεῖν ἑαυτῶν πατέρα τὸν Θεόν, κοινωνὸν γενέσθαι τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ, τέκνον φωτὸς χρηματίζεσθαι, δόξης ἀίδιου μετέχειν, καὶ ἀπαξασπλῶς ἐν παντὶ πληρώματι εὐλογίας γενέσθαι ἐν τε τῷ αἰῶνι τούτῳ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι»²⁵. Περιττὸν νὰ προστεθῇ, ὅτι, ὅπως τὸ βάπτισμα, τοιούτοτρόπως καὶ πάντα τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας τελεσιουργοῦνται τῇ ἐπιφοιτήσει καὶ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος²⁶. Καὶ γενικῶς ἡ ὅλη μυστηριακὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας ἀπορρέει ἐκ τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἐπειτα ὁ Μ. Βασιλεὺς θεωρεῖ καὶ πάσας «τὰς περὶ τὸν ἀνθρωπὸν οἰκονομίας, τὰς ὑπὸ τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ γενομένας, διὰ τῆς τοῦ Πνεύματος χάριτος πεπληροῦσθαι»²⁷. Ἐφ' ὅσον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δωρεὰ εἶναι ἡ θεία χάρις, ἀνευ δὲ αὐτῆς δὲν δύναται νὰ ζῆσῃ ἡ Ἐκκλησία, κατανοεῖται ἐντεῦθεν τὸ ἀπόλυτον τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τὸ ἀπαραίτητον τῆς παρουσίας αὐτοῦ ἐν αὐτῇ. Ἀχώριστα λοιποὶ εἶναι τὸ Ἁγίον Πνεῦμα καὶ ἡ Ἐκκλησία. Καθόλου εἰπεῖν, τὸ Ἁγίον Πνεῦμα, διαμένον πάντοτε ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς ἀρχὴ πνευματικῆ καὶ ζωοποιῆς καὶ πηγῆ τῶν πάντων ἐν αὐτῇ, εἶναι ἀληθῶς ἐν αὐτῇ τὸ «τελειοῦν», τὸ «πληροῦν», τὸ «ἀγιάζον», τὸ «θεοῦν», τὸ «παντοδύναμον», «ζωὴ καὶ ζωοποιὸν, φῶς καὶ χορηγὸν φωτός, αὐτοαγαθὸν καὶ πηγὴ ἀγαθό-

τητος, ἡγεμονικόν, κύριον, ἀποστέλλον, ἀφορίζον, ναποιοῦν ἑαυτῷ, ὀδηγοῦν, ἐνεργοῦν ὡς βούλεται, διαιροῦν χαρίσματα»²⁸.

Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις, τὸ Ἁγίον Πνεῦμα, ὃν τὸ «Πνεῦμα τῆς ἀληθείας»²⁹, ποδηγετεῖ καὶ καθοδηγεῖ τὴν Ἐκκλησίαν «εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν»³⁰ καὶ ἀναδεικνύει αὐτὴν ἀλάθητον φορέα καὶ ἐρμηνευτὴν καὶ διδάσκαλον τῆς θείας Ἀποκαλύψεως, καὶ «στύλον καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας»³¹, μεταλαμπαδεύουσαν τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν· ἐτι δὲ ὑπομιμνήσκει καὶ διδάσκει αὐτῇ πάντα ὅσα ὁ Κύριος ἐδίδαξε, διαφυλάσσειν οὕτω ἀναλλοίωτον καὶ ἀνόθευτον καὶ περαιτέρω διαπτύσειν τὸ ἐφ' ἀπαξ ἀποκαλυφθὲν καὶ παραδοθὲν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν³². Ὁμοίως τὸ Ἁγίον Πνεῦμα, τὸ λαλήσαν ἐν τε τῇ Παλαιᾷ καὶ τῇ Καινῇ Διαθήκῃ καὶ αἰεὶ λαλοῦν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐξασφαλίζει τὴν ἐνότητά καὶ ἀκεραϊότητα καὶ γνησιότητα τῆς ἐν αὐταῖς ὑπερφυσικῆς Ἀποκαλύψεως, ἐφ' ὅσον «τοῦ αὐτοῦ Πνεύματος ἢ Καινῆ καὶ ἢ Παλαιᾶ, καὶ τὸ Πνεῦμα, τὸ ἐν ἐκείνῃ φθεγγόμενον, καὶ ἐνταῦθα ἐλάλησε»³³, καὶ ἐξακολουθεῖ λαλοῦν πάντοτε ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Αὐτὸ προσέτι καὶ τοὺς Ἀποστόλους ἐφότισε καὶ ἐσόφισε καὶ ἰκάνωσεν, ὅπως ὑπερνηκῶσι τὰ ἐμπόδια καὶ τοὺς ἐχθροὺς τῆς χριστιανικῆς πίστεως. «Τὸ δὲ αἴτιον, οὐκ αὐτοὶ ἦσαν οἱ λαλοῦντες, ἀλλ' ἡ τοῦ Πνεύματος δύναμις»³⁴. Αὐτὸ τέλος φωτίζει τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ πάντοτε μὲν, ἰδίᾳ δὲ ὅταν συνέρχεται εἰς Οἰκουμενικὰς Συνόδους, πρὸς κατανόησιν τῶν ἀποκαλυφθειῶν θείων ἀληθειῶν καὶ ὀρθὴν ἐρμηνείαν καὶ διατύπωσιν αὐτῶν καὶ μετάδοσιν εἰς τοὺς πιστοὺς, αὐτὸ δὲ γεννᾷ καὶ ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον χριστιανοῖς τὴν πίστιν, ἥτις εἶναι «οὐχ ἡ γεωμετρικαῖς ἀνάγκαις, ἀλλ' ἡ ταῖς τοῦ Πνεύματος ἐνεργείαις ἐγγινομένην»³⁵. Καὶ γενικῶς τὸ Ἁγίον Πνεῦμα τὰ «πάντα ἐνεργεῖ» ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ³⁶, τὰ «πάντα χορηγεῖ, βρῦει προφητείας, ἱερέας τελειοῦ, ἀγραμμάτους σοφίαν ἐδίδαξεν, ἀλιεῖς θεολόγους ἀνέδειξεν, ὅλον συγκροτεῖ τὸν θεσμόν τῆς Ἐκκλησίας»³⁷. Διὰ πάντα ταῦτα ὁ ἱερός Χρυσόστομος, ἐξάιρων τὸ ἀπαραίτητον τῆς παρουσίας καὶ τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐδίδαξεν: «Εἰ μὴ Πνεῦμα ἦν ἅγιον, Κύριον Ἰησοῦν εἰπεῖν οὐκ ἠδυνάμεθα..., τὸν Θεὸν παρακαλέσαι οὐκ ἠδυνάμεθα οἱ πιστοί..., λόγος σοφίας καὶ γνώσεως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ οὐκ ἦν..., ποιμένες καὶ διδάσκαλοι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ οὐκ ἦσαν· καὶ γὰρ οὗτοι διὰ τοῦ Πνεύματος γίνονται...». Ἀκόμη καὶ

28. Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ, Λόγ. 41,9. Migne P.G. 36,441. Πρβλ. καὶ Πεντηκοστάριον, ἔκδοσις Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήναι 1959, σ. 207, 209.

29. Ἰωάν. 14,17. 15,26. 16,13.

30. Ἰωάν. 16,13.

31. Α' Τιμ. 3,15.

32. Ἰωάν. 14,26.

33. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Εἰς Ψαλμ. 115,2. Migne P.G. 55,321.

34. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Εἰς Ματθ. ὁμιλ. 33,4. Migne P.G. 57, 393.

35. Μ. Βασιλείου, Εἰς Ψαλμ. 115,1, Migne P.G. 30,104.

36. Α' Κορ. 12,13 ἐξ.

37. Πεντηκοστάριον, ἐνθ' ἄν. σ. 200.

22. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Εἰς Ἐφεσ. ὁμιλ. 9,3. Migne P.G. 62,72.

23. Μ. Βασιλείου, Περὶ Ἁγ. Πνεύματος 26,61. Migne P.G. 32,181.

24. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Εἰς Α' Κορ. ὁμιλ. 30,1. Migne P.G. 61,250 ἐξ.

25. Μ. Βασιλείου, Περὶ Ἁγ. Πνεύματος 15, 35-36. Migne P.G. 32,129/32.

26. Περὶ τῶν μυστηρίων τῆς θείας εὐχαριστίας καὶ τῆς μετανοίας ὁμιλεῖ ὁ Χρυσόστομος, Εἰς τὴν Ἁγ. Πεντηκοστήν, ὁμιλ. 1. Migne P.G. 50,457 ἐξ.

27. Μ. Βασιλείου, Περὶ Ἁγ. Πνεύματος 16,39. Migne P.G. 32,140/1.

ΟΙ ΠΡΟΜΑΧΟΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΛΟΥ ΤΗΣ ΝΙΚΑΙΑΣ

ΙΑ'. ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΜΥΡΩΝ Ο ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΣ

Ἡ γλῶσσα τῆς λατρείας τῆς Μιᾶς, Ἀγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ἡ γλῶσσα τῶν λειτουργικῶν αὐτῆς κειμένων καὶ δὴ καὶ τῶν Εὐχῶν τοῦ Εὐχολογίου, οὐσιώδη διατηροῦσα διαφορὰν ὑπεδοχῆς, ἐναντι τῆς ἱερᾶς Ὑμολογίας, ἥτις ἐν τινι μέτρῳ δὲν διαφεύγειτὰς ποιητικὰς ἀδείας τῆς καθόλου ποιήσεως, ἀποτελεῖ τὴν πεμπτούσιαν, τὸ ἄκρον ἄκρον, ἀλλὰ καὶ τὸ καταστάλλαγμα καὶ τὴν ἀποκρυστάλλωσιν τῆς δογματικῆς σωτηριώδους αὐτῆς πίστεως, τῆς τε γραπτῶς ἐκπεφρασμένης καὶ τῆς ἐνδιαθέτου καὶ ἐνσυνειδήτου μυστικῆς καὶ ἀνεκφράστου τοιαύτης!

Ἐν ταῖς ἀρχαιοτάταις Διατάξεσι τοῦ Ἑσπερινοῦ καὶ τοῦ Ὁρθρου καὶ τῶν μετ' αὐτῶν συνδεομένων λιτανειῶν ἢ λιτῶν, ὧν χαρακτηριστικὴ ἢ ἰκέσιος Εὐχὴ («Σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου...»), εἰς τὴν σειρὰν τῶν μετὰ τοὺς ἀγίους ἐνδόξους καὶ πανευφήμους Ἀποστόλους, εἰς πρεσβείαν τῷ Θεῷ προβαλλομένην ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἐν παρατάξει Μεγάλων Ἱεραρχῶν καὶ Οἰκουμηνικῶν Διδασκάλων, μετὰ τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Σπυρίδωνος Τριμυθοῦντος τοῦ θαυματουργοῦ, ἀχώριστος πάντοτε συνεκφωνεῖται καὶ ὁ ἐν Ἀγίοις Πατρῶν ἡμῶν Νικόλαος Μύρων τῆς Λυκίας, ὁ Θαυματουργός. Τοῦτο δὲ τοῖς πᾶσιν ἀποδείκνυσιν, ὅτι ἐνωρίτατα τὸς ὁ Ἀγιος Σπυρίδων, ὅσον καὶ ὁ Ἀγιος Νικόλαος, ἐπεβλή-

θησαν, ἐν τῇ συνειδήσει τῆς ἀπὸ περάτων ἕως περάτων Ἐκκλησίας, ὡς ἐφάμιλλοι τῶν μεγίστων φωστῆρων τῆς τρισηλίου Θεότητος, Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσόστομου, καὶ τῶν ἀκλονήτων ἐκείνων ἐπικέντρων στύλων τῆς Ὀρθοδοξίας, Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου, Πατρὸς τοῦ «ὁμοουσίου» καὶ Κυρίλλου τοῦ θειοτάτου προμάχου τοῦ ὄρου «Θεοτόκου», ἐπὶ πλέον τούτων, ὡς κατ' ἐξοχὴν ἀμφοτέροι «θαυματουργοὶ» καὶ ὡς ἐκ τούτου μνημονευόμενοι ἐπικλητικῶς ἐν πάσῃ λιτῇ τῶν ἀπανταχοῦ ὀρθοδόξων, καθ' ἣν στιγμὴν ἔπαυσαν μνημονευόμενοι οἱ ἀγ. Ἱερομάρτυρες Ἰγνάτιος, Πολύκαρπος, Διονύσιος κ.λ.π...

Πλὴν τῆς καθολικῆς ἀνεγνωρισμένης πλεονεκτικῆς θαυματουργικῆς ιδιότητος τῶν δύο ἀχωρίστων ἐν τῇ συνειδήσει τῆς Ἐκκλησίας ἀγίων Ἱεραρχῶν Σπυρίδωνος καὶ Νικολάου, ἐκεῖνο ὑπερκατέστησεν αὐτοὺς ἐξαίρετως σεβασμίους καὶ ἰδιαζόντως συμπαθεῖς εἶναι ἢ ἐνεργὸς συμμετοχὴ ἀμφοτέρων, ὡς πιστεῦσι καὶ ψάλλει ἡ Ἐκκλησία, ἐν τῇ κεραιακῶν δεσπότης σημασίας Πρώτη Ἀγία Οἰκουμηνικῇ Συνόδῳ τῆς Νικαίας, ἥτις ὑπῆρξεν, μετὰ τῆς δευτέρας βεβαίως ἢ ἀναντικατάστατος βάσις καὶ πυξίς τῆς Ὀρθοδόξου πίστεως καὶ τῶν ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδόξου ταύτης πίστεως θεολητῶν ἀγῶνων ἀπασῶν τῶν θεοπνεύστων, ἀγίων Οἰκουμηνικῶν Συνόδων!

αὐτὸ τὸ μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας μόνον διὰ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος «ἐκκαλύπτεται» ἡμῖν, «καθ' ὅσον ἡμῖν δέξασθαι δυνατὸν», ἐφ' ὅσον «εἰ μὴ τὸ Πνεῦμα, τὸ ἐπιστάμενον τὰ ἀπόρητα τοῦ Θεοῦ ἀπεκάλυψεν, οὐκ ἂν ἐμάθομεν»³⁸. Οἱ χριστιανοὶ ἔχουσι τὸ προνόμιον καὶ τὴν «τιμὴν» τοῦ «διὰ τοῦ Πνεύματος μαθεῖν», ἔχοντες αὐτὸ διδάσκαλον· «οἱ μὲν γὰρ τοὺς ἔξωθεν ῥήτορας ἔχουσι διδασκάλους, ἡμεῖς δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον»³⁹. Ἐπειτα καὶ ἐν τῇ θείᾳ Λειτουργίᾳ «ἢ τοῦ Πνεύματος χάρις παροῦσα καὶ πᾶσιν ἐφιπταμένη, τὴν μυστικὴν ἐκείνην κατασκευάζει θυσίαν», καὶ «οὐδὲν ἀνθρώπινον τῶν γινομένων ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ βήματι» ἐπιτελεῖται, ἄνευ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος. Καὶ συνελόντι εἰπεῖν, «εἰ μὴ Πνεῦμα παρῆν, οὐκ ἂν συνέστη ἡ Ἐκκλησία· εἰ δὲ συνίσταται ἡ Ἐκκλησία, εὐδὴλον ὅτι τὸ Πνεῦμα πάρεστι»⁴⁰ καὶ ἐνεργεῖ ἐν αὐτῇ πάντα τὰ συντελοῦντα εἰς τὴν διαιώνισιν καὶ μετάδοσιν τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας εἰς πάντας τοὺς ἀνθρώπους. «Τί γάρ, εἰπέ μοι, τῶν συνεχόντων τὴν σωτηρίαν τὴν ἡμετέραν οὐχὶ διὰ τοῦ Πνεύματος ἡμῖν φρονόμηται; διὰ τούτου δουλείας ἀπαλλαττόμεθα,

εἰς ἐλευθερίαν καλούμεθα, εἰς υἰοθεσίαν ἀναγόμεθα καὶ ἄνωθεν, ὡς εἰπεῖν, ἀναπλαττόμεθα, τὸ βαρὺ καὶ δυσῶδες τῶν ἀμαρτημάτων φορτίον ἀποτιθέμεθα· διὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἀγίου ἱερέων βλέπομεν χοροὺς, διδασκάλων ἔχομεν τάγματα· ἀπὸ τῆς ἐντεῦθεν πηγῆς καὶ ἀποκαλύψεων δωρεαὶ καὶ ἰαμάτων χαρίσματα· καὶ τὰ λοιπὰ πάντα, ὅσα τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ κοσμεῖν εἴωθεν, ἐντεῦθεν ἔχει τὴν χορηγίαν. Καὶ βοᾷ Παῦλος λέγων· «ταῦτα πάντα ἐνεργεῖ τὸ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ Πνεῦμα, διαιροῦν ἰδίᾳ ἐκάστῳ καθὼς βούλεται»· καθὼς βούλεται, φησὶν, οὐ καθὼς προστάττεται· διαιροῦν, οὐ διαιρούμενον· αὐθεντοῦν, οὐκ αὐθεντία ὑποκείμενον. Τὴν αὐτὴν ἐξουσίαν, ἥνπερ ἐμαρτύρησε τῷ Πατρὶ, ταύτην καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι ἀνατίθησιν ὁ Παῦλος»⁴¹.

Ταῦτα ἐκ τῶν πολλῶν διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν θέσιν καὶ ἀπαραίτητον ἐνέργειαν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κατὰ τοὺς ἀγίους τρεῖς Ἱεράρχας, Βασίλειον τὸν Μέγαν καὶ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον καὶ τὸν Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΜΙΡΗΣ

Κοσμήτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς
τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

38. Ἰωάννου Χρυσόστομου, Εἰς Α' Κορ. ὁμιλ. 7,2 καὶ 4. Migne P.G. 61,56 καὶ 59.

39. Ἰωάννου Χρυσόστομου, Εἰς Α' Κορ. ὁμιλ. 7,4. P.G. Migne 61,59.

40. Ἰωάννου Χρυσόστομου, Εἰς τὴν ἀγ. Πεντηκοστήν, ὁμιλ. 1,4. Migne P.G. 50,458/9.

41. Ἰωάννου Χρυσόστομου, Εἰς τὴν ἀγ. Πεντηκοστήν, ὁμιλ. 2,1. Migne P.G. 50,463 ἐξ.

Καὶ περὶ μὲν τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς Σπυρίδωνος Τριμυθούτου τοῦ θαυματουργοῦ εἶδομεν ἐν τῷ ἀμέσῳ προλαβόντι καὶ ἕνατον, μεταξύ τῶν κορυφαίων προμάχων τοῦ ἀνωμήτου Συμβόλου τῆς Νικαίας, Ἀλεξάνδρου Ἀλεξανδρείας, Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου, Εὐσταθίου Ἀντιοχείας, Ἀλεξάνδρου καὶ Παύλου Ἀρχιεπισκόπων Κων)πόλεως, Μακαρίου Ἱεροσολύμων Κορδοῦης Ὁσίου, Λεοντίου καὶ Ἑρμογένους Ἀρχιεπισκόπων Καισαρείας, καὶ Ἰακώβου Νισίβεως τοῦτον κατηριθμήσαμεν. Ἴδωμεν νῦν καὶ περὶ τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Νικολάου Ἀρχιεπισκόπου Μύρων τῆς Λυκίας τοῦ θαυματουργοῦ, περὶ τοῦ ὁποῦ, ὡς ὁσίου καὶ ὁμολογητοῦ Ἱεράρχου, ἁγίου τε τῆς πίστεως προμάχου, ἀπαραμίλλου δ' ἐν ταῖς φιλανθρωποῖς ποικίλαις ἀγαθοεργίαις καὶ θαυματουργίαις, τοσοῦτο ἰδιαζόντως ἔζοχον ἢ θεῖα κοίρανος Μήτηρ Ἐκκλησία ἀπεκρυστάλλωσε καὶ διατηρεῖ, ἄχρι τοῦ νῦν, ὑπόληψιν ὥστε ἐκάστην Πέμπτην τῆς ἐβδομάδος ἡμέραν τοῦ ἔλου ἐνιαυτοῦ τῷ ἁγιωτάτῳ Νικολάῳ ἀφιερῶσα ὁμοῦ μετὰ τῶν θείων Μαθητῶν καὶ Ἀποστόλων τοῦ Σωτῆρος ἐγκωμιαστικοῖς καὶ ἱκεσίοις ἄσμασι τοῦτον, μετ' ἐκείνων, νὰ ὑμνῇ καὶ ὡς «Κανόνα Πίστεως, Εἰκόνα πραότητος, Ἐγκρατείας Διδάσκαλον», μεταξύ ἀπάντων τῶν ἁγίων Ἱεραρχῶν τοῦτον νὰ προβάλλῃ!... Ἀτυχῶς, ὡς συμβαίνει μὲ τὸν Ἅγιον Σπυρίδωνα, καὶ περὶ τοῦ κοινῶς παραδεδεγμένου τούτου προμάχου τῆς Νικαίας σιωπῶσι τὰ γνωστὰ πρακτικά! Τὰ γραπτὰ δὲ μαρτύρια, ὡσεὶ φθονήσαντα τρόπον τινὰ τὴν ἄγραφον, ἀλλὰ ζῶσαν, περὶ τοῦ ἁγίου Νικολάου πίστιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ εὐλάβειαν, εἰσὶν ὀλιγώτερα ἐκείνων τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος!...

Οὐχ ἤττον εὐκαιρον καὶ ἐνταῦθα εἰπεῖν ὅτι καὶ περὶ τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος ἐλέχθη, ὅτι δηλαδὴ ἡ ἀρχαιοτάτη περὶ τῆς φυσιογνωμίας τοῦ ἁγίου Νικολάου καὶ τῆς ἐνεργοῦ αὐτοῦ συμμετοχῆς ἐν τοῖς ἀγῶσι τῶν θεοφόρων τῆς Ὁρθοδοξίας ἁγίων Πατέρων, ἐν Νικαίᾳ συνείδησις καὶ πίστις, δύναται ὅπως-δήποτε νὰ ἀμιλληθῇ τῶν ὑποκειμένων εἰς φθοράν, ἀλλοίωσιν καὶ ἀφανισμόν μνημείων τοῦ χάρτου καὶ τοῦ μέλανος τὴν μαρτυρίαν καὶ ἀξιοπιστίαν, ἅτε μὴ στερουμένη παντελῶς καὶ σποραδικῶν τινῶν γραπτῶν ἐνδείξεων. Ἐκ τῶν σωζομένων γραπτῶν μαρτυριῶν περὶ τοῦ ἁγίου Νικολάου πρώτη θεωρεῖται ἡ τοῦ Ἐπισκόπου Πινάρων τῆς Λυκίας, γράψαντος «Πράξεις στρατηλάτου», πρὸ τοῦ 564 († Δεκεμβρίου 10). Ἀκολουθεῖ τὸ ἐγκώμιον τοῦ ἐγκωμιαστοῦ τῶν ἐπισημοτέρων ἁγίων Ἀνδρέου Κρήτης τοῦ Ἡ' αἰ. καὶ μετ' ἐκεῖνο τὸ κατὰ ἕνα περίπου αἰῶνα νεώτερον Βασιλείου τοῦ Λακεδαιμονίου. Περὶ τὰ τέλη τοῦ αὐτοῦ αἰῶνος, Λέων Στ' ὁ Σοφός, Αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου, ἔγραψεν ἐγκωμιαστικώτατον «Λόγον εἰς τὸν ἐν Ἀρχιερεῦσι Θεοῦ περιβόητον καὶ τῆς Ἐκκλησίας φαινότατον λαμπτήρα Νικόλαον», ἐξ οὗ καταφαίνεται πόσον ἡ τιμὴ καὶ εὐλάβεια τοῦ ἁγίου Νικολάου ἦν διαδεδομένη καὶ ἀνεπτυγμένη καὶ ἐν αὐτῇ τῇ βασιλίᾳ τῶν πόλεων. Ἐκ τοῦ δεκάτου τέλους αἰῶνος ἔχομεν λεπτομερῆ τὸν βίον τοῦ ἁγίου Νικολάου παρὰ Συμεῶν τοῦ Μεταφράστου, ὅστις παραθέτει καὶ τινὰ τῶν σπουδαιοτέρων θαυμάτων αὐτοῦ. Μεταγενεστέρως διεπραγματεύθησαν περὶ τοῦ ἁγίου Νι-

κολάου, ἐκ τῶν ἡμετέρων μὲν Δαμασκηνὸς Ὑποδιάκονος Θεσσαλονίκης, ὁ μετὰ ταῦτα Ρενδίνης, ἐν τῷ γενεῆς ὄλας θρέψαντι θρησκευτικῶς «Θησαυρῶν» του, ὁ ἱεροκλήρξ Μακάριος, ἐν τῇ ἑαυτοῦ «Σάλλπιγγι», Χρῦσανθος ὁ Ἱεροσολύμων, Μακάριος ὁ Κωφός καὶ οἱ συγγραφεῖς τοῦ «Ποιμενικοῦ Αὐλοῦ» καὶ τῆς «Σαγγήνης», καθὼς καὶ οἱ γνωστοὶ Συναξαρισταί. Ἐκ δὲ τῶν ξένων οἱ συγγραφεῖς τῶν Acta Sanctorum Decembris (Martyrologium Romanum σελ. 568 κ.έ.) καὶ τῆς Bibliotheca Hagiographica Latina (σελ. 6104-6221) Ἐπίσης οἱ G. Aurich, Hagios Nikolaus—Der Heilige Nikolaus in der griechischen Kirche (Leipzig 1913—1917). K. Meiser, Nikolaus—Kult und Nikolausbrauch im Abendlande, Düsseldorf, 1931. — R.R. P.P. Bénédictins de Paris: Vies des Saints et de Bienheureux selon l'ordre du calendrier avec l'histoire des Fêtes, t. XII, σελ. 200 κ.έ. καὶ παλαιότερα οἱ: N.C. Falconius, S. Nikolai Acta primigenia, Neapoli 1751. A. Beatillo, Historia della vita miracoli... di San Niccolo, Napoli, 1620.

Tillemont, Memoires, t. VI. p.p. 688-91, 823-25. Καὶ Synaxarium Ecclesiasticum CP, σελ. 284.

I. Κατὰ ταῦτα: Νικόλαος ὁ ἀγιώτατος τῆς χριστιανικῆς πίστεως Κανών, Ὁμολογητὴς καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας πρόμαχος, ὁ θαυματουργὸς Ἀρχιεπίσκοπος τῶν Μύρων¹ ἐγεννήθη ἐκ χριστιανῶν ἐλλήνων γονέων, περὶ τὸ 250 μ.Χ., ἐν Πατάρους², τῆς Μικρασιατικῆς Λυκίας, λαβὼν τὸ ὄνομα τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Νικολάου, Ἐπισκόπου τῆς περιοχῆς. Τυχὼν ἐπιμελοῦς ἐλληνικῆς παιδείας, ἀμαζούσης ἐν τῇ πατρίδι του ἰδιαίτερος ἐδέχθη καὶ ἐνέκυψεν εἰς τῶν ἁγίων Γραφῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐκκλησιαστι-

1. Μύρα: Ὁνομαστὴ πόλις τῆς Μ. Ἀσίας, ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Λυκίᾳ, ἐγγὺς τῆς θαλάσσης τοῦ Λυκίου Πελάγους, περιφρομένη ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Μύρωνος. Κατὰ τὸν Δ' αἰῶνα ἦτο ἕδρα ὁμωνύμου Ἐπισκοπῆς. Ἐπὶ τοῦ Αὐτοκράτορος Θεοδοσίου τοῦ Β' περὶ τὸ 440 προήχθησαν τὰ Μύρα εἰς πρωτεύουσαν τῆς Λυκίας, καὶ ἐκτίσθη ἐν αὐτοῖς, ὑπὸ τοῦ ἰδίου μέγας Ναὸς τοῦ ζῶντος ἐτι ἀναγνωριζομένου ὡς ἁγίου Νικολάου Ἐπισκόπου Μύρων τοῦ θαυματουργοῦ, οὗτινος σώζονται μέχρι σήμερον, τὰ εἱρεῖνια. Κατὰ τὸν Ἱστορικο-Γεωγραφικὸν Συνέδημον τοῦ Ἱεροκλέους (6ος αἰὼν) τὰ Μύρα ἦσαν Μητρόπολις τῆς Λυκίας καὶ ἕδρα Κονσουλαρίου (διοικητοῦ Βυζαντινῆς Ἐπαρχίας, περιλαμβάοντα 34 πόλεις. Τῷ 1316 ἀπαντῶσιν, ὡς Μητρόπολις ἔχουσα ὡς ἐπισκοπὰς τὴν Μάκρην καὶ τὸ Λιβύσιον. Ὡς Μητρόπολις ἀπαντῶσι τὰ Μύρα καὶ τῷ 1646, ἔχουσα ὑπ' αὐτὴν τὸ Καστελλόριζον, τὴν Ἀττάλειαν, τὴν Ἀλλάγιαν καὶ τὸ Λιβύσιον. Τὰ εἱρεῖνια ὠραιοτάτου ἀρχαίου θεάτρου, τάφῳ λελαξευμένων καὶ ἱκανῶν ἐλληνικῶν ἐπιγραφῶν συνηγοροῦσιν ὑπὲρ τῆς ἀρχῆθεν ἐλληνικότητος τῆς πόλεως.

2. Πάταρα: Παράλιος καὶ ἐμπορικὴ πόλις τῆς Λυκίας, πρὸς Α τῶν ἐκβολῶν τοῦ Εἰάνθου. Ἰδρυτὴς αὐτῆς ἔθεωρεῖτο ὁ Πάταρος, υἱὸς τοῦ Ἀπόλλωνος. Διὸ ἐλατρεύετο ἐν αὐτῇ Ἀπόλλων ὁ Παταρεὺς, οὗτινος ὑπῆρχε περιφημον Μαντεῖον ἀμιλλώμενον εἰς σπουδαιότητα τὸ Δελφικόν. Ἐρείπια τῶν Πατάρων ἀξιόλογα ἐσώθησαν παρὰ τὸν σημερινὸν Κόλπον Καλαμάκι. Τὰ Πάταρα κατέλαβεν ὁ Μακεδὼν Βασιλεὺς Φίλιππος τῷ 196 π.Χ. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, κατὰ τὴν τρίτην ἀποστολικὴν του πορείαν, προσερχόμενος ἐκ Ρόδου, προσήγγισεν εἰς τὸν λιμένα τῶν Πατάρων, μετὰ τοῦ εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ, καὶ τῶν συμπλατῆρων. Ἐπὶ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ὑπῆρχεν εἰσέτι ἀκμαία ἡ πόλις τῶν Πατάρων.

κῶν βιβλίων τὴν ψυχωφελεστάτην μελέτην, ἐπὶ τῆς ἀμφιλαφοῦς γνώσεως προσθεῖς τὴν βαθεῖαν καὶ ζῶσαν πίστιν καὶ εὐσέβειαν καὶ διὰ τῆς ἐν ἀπάσαις ταῖς ἀρεταῖς προκοπῆς ἀποδείξας τὴν πρᾶξιν τῆς θεωρίας ἐπίβασιν, ὡς ἐδείκνυεν ἐξ αὐτῶν τῶν σπαργάνων³ καὶ ἐκ κοιλίας ἡγιασμένον καὶ τῷ Θεῷ προωρισμένον μονογενὲς τοῖς γονεῦσιν αὐτοῦ παιδίον. Ἐν νεαρωτάτῃ ἡλικίᾳ ἀμφοτέρων, ἐν βραχεῖ, ἀπορφανισθεὶς τῶν γονέων καὶ ἱκανὴν, παρ' αὐτῶν κληρονομήσας παρουσίαν ἐκ τοῦ ἐν ταῖς χερσὶν χρυσοῦ καὶ ἀργυρίου, οὐδ' ἐσκέφθη ἵνα χρησιμοποίησῃ τοῦτον εἰς νεωτερικὰς ἐπιθυμίας καὶ κοσμικὰς δόξας καὶ ἀπολαύσεις. Ἀλλὰ δεικνύων ὅποιος ἔμελλε γενέσθαι πατὴρ τῶν χριστιανῶν καὶ ποιμὴν καὶ Ἐράρχης τῶν λογικῶν τοῦ Χριστοῦ προβάτων ἀγιώτατος καὶ στοργικώτατος, ἀπασαν ἐσκόρπισε τὴν οὐσίαν τοῖς θλιβομένοις καὶ πένησιν, οὐχὶ δὲ εἰκῆ καὶ ὡς ἔτυχε, ἀλλὰ μετὰ διακρίσεως θαυμασίας, ἐξ ἧς φαίνεται ὅτι ἐκ νεότητος ὁ Νικόλαος ἦν «πλήρης Πνεύματος Ἁγίου καὶ σοφίας»⁴. Τὰ ὑπάρχοντα σκορπίσας εἰς προστασίαν καὶ σωτηρίαν πτωχῶν καὶ ὀρφανῶν καὶ χηρῶν, κατὰ τὴν Δεσποτικὴν ἐντολὴν πρὸς τοὺς ἐφιεμένους τὴν εὐαγγελικὴν τελειότητα «εἰ θέλεις τέλειος γενέσθαι ὑπάγε πώλησον σου τὰ ὑπάρχοντα, διάδος πτωχοῖς καὶ δεῦρο ἀκολούθει μου»⁵, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν ὁσίων ἀναχωρητῶν καὶ μοναστῶν Ἀντωνίου τοῦ Μεγάλου, ἀπετάγη τῷ κόσμῳ καὶ καρεῖς Μοναχὸς ἢ μᾶλλον τὴν ὑπόσχεσιν τῆς ἀφιέρωσης τῷ Νυμφίῳ Χριστῷ δοὺς τῷ πατρὸς θεοῦ αὐτοῦ Ἐπισκόπῳ Νικολάῳ εἰσῆχθη παρ' αὐτοῦ, εἰς τὴν ἣν ἐκεῖνος ὀλίγον ἔξω τῆς πόλεως ἐπέζητο ὑποτυπώδη Μονὴν τὴν ἐπονομαζομένην «Νέα Σιών».

Ἐν τῇ ἀναχωρήσει δὲ καὶ τῇ ἡσυχίᾳ καὶ τῇ ὑπακοῇ ἀναπτύξας ὑποδειγματικῶς ἀπάσας τὰς ὁσιακὰς ἀρετὰς τῆς κατὰ προσευχὴν δηλονότι θεωρίας καὶ ἀναβάσεως, τῆς νήψεως καὶ καθαρότητος τῆς καρδίας καὶ τοῦ νοῦ καὶ εἰκῶν γενόμενος τῆς χριστομιμητοῦ πραότητος, ἥτις ἐστὶ θυγάτηρ τῆς εἰλικρινοῦς ταπεινοφροσύνης, προτείνεται, παρ' ἀπάσης τῆς ἀδελφότητος, διὰ τὸ φρικτὸν τῆς Ἱερωσύνης ἀξίωμα, καὶ χειροτονηθεὶς παρὰ τοῦ θεοῦ αὐτοῦ Ἀρχιερέως Διά-

3. Ἡ παράδοξος παράδοσις τῶν βιογράφων τοῦ ἁγίου Νικολάου, καθ' ἣν καὶ νήπιον ἔτι ὑπομάζων διέκρινε καὶ ἐτίμα τὰς τῆς Τετράδος καὶ Παρασκευῆς ἁγίους νησιτίμους ἡμέρας ἐπιβεβαιούται καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ περὶ τὰ τέλη τοῦ 9' αἰῶνος γράψαντος περὶ αὐτοῦ Λέοντος Στ' τοῦ Σοφοῦ Αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου λέγοντος χαρακτηριστικῶς: «ἐν μὲν οὖν ταῖς ἄλλαις τῶν ἡμερῶν ἢ μητρῶα αὐτὸν εἰστία θηλὴ κατὰ τὴν προσήκουσαν τῇ ἡλικίᾳ τροφήν ἐν ἐκείναις δὲ, ὧν τῇ μὲν κατὰ τοῦ Λυτρατοῦ τὸ παράνομον τῇ δὲ ὁ θάνατος ἀπώλετο σαρκί, θανάτῳ αὐτοῦ ὁμιλήσαντος, ἀπαξ μεταλαμβάνων τοῦ γάλακτος, τὸ ἐξῆς τῆς ἡμέρας ἀπηγόρευε τὴν τροφήν (αΠαν. Λόγιον)».

4. Παροιμιώδης διεσώθη, ὑπὸ τῆς Παραδόσεως, ὁ τρόπος, καθ' ὃν ἐβοήθησεν ὁ νεαρὸς ἀνὴρ Νικόλαος, πτωχεύσαντα πλοῦσιον εἰς τὸ νὰ ἀποκαταστήσῃ τὰς τρεῖς θυγατέρας αὐτοῦ, κινδυνεύουσας ὡς ἐκ τῆς ἀπορίας καὶ ἀπογνώσεως νὰ ἐκτραπῶσι πρὸς τὴν ὁδὸν τῆς ἀπωλείας, ρίψας ἐν καιρῷ νυκτὸς ἀνά 100 ἢ ἀνά 300 φλωριά διὰ τὴν προῖκα ἐκάστης εἰς τὸ δάπεδον τῆς οἰκίας καὶ ἐξαφανισθεὶς, ἔξω οὐ ἀνεκαλύφθη ὑπὸ τοῦ παραφλύξαντος πατρὸς, ὃν ὁμοῦ πεσόντα εὐγνωμόνως εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ ἐξέκρινε νὰ τρηθῆ σιγῆν.

5. Ματθ. 19,21. Μαρκ. 10,21. Λουκ. 12,33.

κονος καὶ Πρεσβύτερος, ἐγγὺς πού τῶν τεσσαράκοντα, ἐπιφορτίζεται καὶ τῆς ἀδελφότητος καὶ Μονῆς τὴν πνευματικὴν ἐπιστάσιαν, πρὸς δὲ καὶ τῆς Ἐπισκοπῆς τῶν Πατάρων τὴν διακυβέρνησιν, ὡς πρωτοσύγκελλος καὶ ἐπίτροπος τρόπον τινά, τοῦ εἰς προσκύνησιν μεταβάσαντος τῶν Ἁγίων Τόπων τῆς Ἱερουσαλήμ⁶ θεοῦ αὐτοῦ. Κυβερνήσας ἄριστα τὴν τε Μονὴν καὶ τὴν Ἐπισκοπὴν ὁ Νικόλαος καὶ ἀποδείξας τὸ δυνατόν τῆς συνυπάρξεως ἀγιότητος τε καὶ πραότητος καὶ ἀγάπης μετὰ τῆς ἐπιβλητικῆς διοικητικῆς ἱκανότητος, ἅμα ἐπιστρέψαντος τοῦ ἑαυτοῦ θεοῦ ἐξ Ἱεροσολύμων, λαβὼν τὴν ἐκείνου εὐλογίαν ἐπορεύθη καὶ αὐτὸς ἐκ πόθου πολλοῦ εἰς τὴν τῶν ἰχνῶν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ προσκύνησιν⁷. Κατὰ τὸν πλοῦν τρικυμῖα φοβρὰ ἐγερθεῖσα, ὡσεὶ ἐκ σατανικῆς βασκανίας μανίας, ὀρεγομένης ἵνα στερήσῃ τὴν Ἐκκλησίαν τοιοῦτου ἀγίου καὶ πολυτίμου ἀνδρός, ἠπεῖλει ἵνα καταπιῇ αὐτάνδρον τὸ πλοῖον! Τότε δὴ τὸ πρῶτον διεφάνη καὶ τὸ θαυματουργικὸν τοῦ ὁσιωτάτου καὶ θεοφιλεστάτου Πρεσβυτέρου Νικολάου χάρισμα καὶ δὴ καὶ ἡ ἐπὶ τῆς θαλάσσης θεοθεν δοθεῖσα αὐτῷ δύναμις. Δεηθεὶς ἐνθέρμως ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, ὁ ταπεινὸς Ἱερεὺς Νικόλαος, ἐν τῷ φοβερῷ ὀνόματι τοῦ Παντοκράτορος Χριστοῦ κατέπαυσε τῆς μαινομένης θαλάσσης τὸν κλύδωνα καὶ παρευθὺς ἐκόπασεν ὁ ἀνεμος καὶ γενομένης γαλήνης οὐριοδρομοῦντες ἔφθασαν εἰς τὸ ἱερὸν τέρμα, διαφημίζοντες πανταχοῦ τοῦ Νικολάου τὴν ἀγιότητα καὶ θαυματουργικὴν καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν στοιχείων τῆς φύσεως δύναμιν! "Ὅθεν πολλοὶ ἀσθενεῖς προσήγοντο αὐτῷ καὶ ὀχλοῦμενοι ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων, καὶ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν αὐτοῦ ἐθεραπεύοντο! Ὁ Νικόλαος γοητευθεὶς ἐκ τῆς γλυκύτητος τῆς Ἁγίας Σιών καὶ τῆς καταλληλότητος αὐτῆς διὰ τὸν καταρτισμὸν καὶ τὴν τελείωσιν, ἡσυχίας καὶ πνευματικότητος ἠθέλησεν, ἵνα διὰ βίου παραμεινῇ ἐκεῖ. Ἄγγελος Κυρίου ὅμως, κατ' ὄναρ προσέταξεν αὐτῷ, ἵνα ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν ἑαυτοῦ Πατρίδα! Κατὰ τὸν πλοῦν τῆς εἰς τὴν πατρίδα ἐπιστροφῆς, σώσας καὶ πάλιν τὸ πλοῖον ὁ Νικόλαος δι' εὐχῆς, ἐκ βεβαίου

6. Ἡ Ἱερουσαλήμ, Αἰλία Καπιτωλίνα ὀνομαζομένη εἰσέτι τότε, ἦτο κατεῖδωλος, βεβηλωθεῖσα, ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων κυρίων αὐτῆς, μετὰ τὰς δύο αὐτῆς ἐκσκαφάς, διὰ τῆς ἀνδρῦσεως, ἐπὶ μὲν τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομῶντος τοῦ «τρικαμάρου» Καπιτωλίου, Ναοῦ καθωσιωμένου, εἰς τοὺς τρεῖς ἐθνικοὺς θεοὺς, τὸν Δία, τὴν Ἥραν καὶ τὴν Ἀθηνᾶν, ἐπὶ δὲ τοῦ φρικτοῦ Γολγοθᾶ καὶ τοῦ ἐγγὺς πανιέρου τοῦ ἀναστάσαντος Χριστοῦ Τάφου τοῦ ἀνοσίου Ναοῦ τῆς Ἀφροδίτης (136). Καίτοι ὅμως ὑπὸ ἐθνικῶν κρατουμένην καὶ πολλὰ ὀσημέραι δεινὰ ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ πάσχουσαν καὶ εἰδωλείους οὐκ ὀλίγους βεβηλωμένην, οὐδὲ ὅλως οἱ Χριστιανοὶ διέλειπον, συχνὰ ταύτην προσκυνήσεως εὐλαβοῦς χάριν ἐπισκεπτόμενοι, τῇ τοῦ Πάσχα μάλιστα μεγάλῃ ἐορτῇ, ἐξώθεν καὶ μακρόθεν προσκυνοῦντες, διὰ τὸ τῶν κρατούντων δέος τὸ κατάχωστον καὶ κεκρυμμένον Θεῖον τοῦ Σωτῆρος Μνήμα καὶ τὸν εὐλογημένον Γολγοθᾶν. (Σωζομένου, Ἐκκλ. Ἱστορ. II, 1. Ἐὐσ. Ἐκκλ. Ἱστορ. VI, 11. Τοῦ αὐτοῦ: περὶ τῶν ἐν Παλαιστίνῃ μαρτυρησάντων κεφ. ια'. Τοῦ αὐτοῦ, Βίος Κωνσταντίνου III, 26. Σωκράτους Ἐκκλ. Ἱστορ. I, 17. Ἀλεξάνδρου Μοναχοῦ: Λόγοι εἰς τὴν εὐρεσιν τοῦ τ. καὶ ζ. Σταυροῦ. M.P.G. 87,3, 4063. Germer—Durand, La topographie de Jerusalem ἐν p̄chos d' Orient, 1903—1904. Εἰρηναίου Κυκλάδου, Ὁ Γολγοθᾶς καὶ ὁ Πανάγιος Τάφος κατὰ τὸν C. Wilson, ἐν «Νέα Σιών» Δ' 530 ἔξ.

7. Γρηγορίου Ἱεροδ. Παλαμᾶ: Ἱεροσολυμίαις. Ἐν Ἱεροσολύμοις ΑΩΕΒ', σελ.

ΑΠΟΝΟΜΗ ΤΙΜΗΤΙΚΟΥ ΧΡΥΣΟΥ ΜΕΤΑΛΛΙΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΝ ΑΓΙΟΓΡΑΦΟΝ Κ. ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ

Ὁ ἐν Νέα Ὑόρκη ἐδρεύων «Καθολικὸς Σύνδεσμος Τέχνης» («The Catholic Art Association»), ἀπήντησε πρὸ τινος καιροῦ ἐπιστολὴν πρὸς τὸν ἐκλεκτὸν λόγιον καὶ ἐμπνευσμένον ἀγιογράφον μας κ. Φώτιον Κόντογλου, παρακαλῶν αὐτὸν νὰ δεχθῆ χρυσοῦν μετάλλιόν του, διὰ τὴν μεγάλην του συμβολήν, διὰ τὴν διατήρησιν καὶ τὴν ἀναγέννησιν τῆς Ὁρθοδόξου παραδόσεως.

Ὁ κ. Κόντογλου ἀπήντησεν, ἐκφράζων τὴν βαθεῖαν του συγκίνησιν διὰ τὰ τόσον εὐγενῆ καὶ εὐλαχρινῆ αἰσθήματα τῶν ἀπαρτιζόντων τὸν Σύνδεσμον, δηλῶν ὅμως συγχρόνως, ὅτι κατὰ τὴν γνώμην του δὲν ἀρμόζουν τοιαῦται διακρίσεις δι' ἓνα ἀγιογράφον.

Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Σύνδεσμος ἐπανῆλθεν, ἐπιμένων καὶ παρακαλῶν, θερμῶς καὶ μὲ λεπτότητα, ὅπως ἀποδεχθῆ οὗτος τὴν βράβευσιν, ἀπεδέχθη τελικῶς. Καὶ ἐδήλου ταύτοχρόνως, ὅτι ὀρίζεται ὡς ἀντιπρόσωπόν του, ἵνα παραστῆ εἰς τὴν σχετικὴν τελετὴν τὸν Ἀμερικανὸν ἐλληνα μαθητὴν του κ. Δημήτριον Δούκαν, καθ' ὅσον ὁ ἴδιος ἀδυνατεῖ ἀπολύτως νὰ παραστῆ αὐτοπροσώπως, ὅπως διακαῶς ἐπεθύμει ὁ ἐν λόγῳ Σύνδεσμος, ἀναλαμβάνων καὶ τὰς σχετικὰς δαπάνας.

Κατόπιν τούτου εἰς τὰς 12 Αὐγούστου ἐγένετο εἰς Ν. Ὑόρκην ὡραία τελετὴ, καθ' ἣν ὠμίλησεν ὁ πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου αἶδεις. Θωμᾶς Φῆλαν, πρὸς τὸν ὁποῖον ἀπήντησεν, ἐκ μέρους τοῦ διδασκάλου του

ναυαγίου, ἐστερέωσεν ἔτι μᾶλλον τὴν εὐρύτατα διαδεδομένην πίστιν τοῦ λαοῦ, ὅτι ἦτο ὁ ἀπὸ Θεοῦ δεδωρημένος θαυματουργὸς προστάτης τῶν πλεόντων καὶ ὡς τοιοῦτος ζῶν ἔτι κοινῶς ἐπιστεύετο! Τὴν εἰς τὴν πατρίδα ἐπιστροφὴν τοῦ Νικολάου ἐχαίρετσαν οἱ συμπολιταὶ καὶ πατριῶται αὐτοῦ, ὡς Θεοῦ εὐλογίαν καὶ ἐώρτασαν πανηγυρικαῖς ἐκδηλώσεσιν, ἐν αἷς ἡμιλλῶντο ἀλλήλους Μοναχοὶ καὶ Κοσμικοί, Κληρικοὶ καὶ Λαϊκοὶ καὶ πᾶσα τάξις καὶ ἡλικία ἀνθρώπων καὶ πρότερον μὲν παρ' αὐτοῦ εὐεργετηθεῖσα, χορτασθεῖσα καὶ ἐνδυθεῖσα, προστατευθεῖσα καὶ χειραγωγηθεῖσα καὶ νῦν δὲ τονωθεῖσα ἐπὶ μᾶλλον καὶ στηριχθεῖσα ἐν τῇ πίστει καὶ τῇ εὐλαβείᾳ καὶ τῷ πρὸς τὴν ἀγιότητα καὶ ἀρετὴν ζήλῳ, διὰ τῶν θελκτικωτάτων καὶ ἐποικοδομητικωτάτων τοῦ Νικολάου περιγραφῶν καὶ διηγήσεων τῶν οὐς οὗτος προσεκύνησεν Ἀγίων Τόπων.

Π. Μετ' ὀλίγον, χηρέυσαντος τοῦ Μητροπολιτικοῦ Θρόνου τῶν Μύρων τῆς Λυκίας, ἐγγύτατα τῶν Πατάρων, ὁ Νικόλαος, γνωστὸς ἤδη τῇ ἐπωνυμίᾳ αὐθουματουργός, ἐκλήθη κατόπιν θαυμαστῶν σημείων τοῦ δακτύλου τοῦ Θεοῦ Ἀρχιερεὺς θεόκλητος καὶ δημόκλητος, ψήφῳ καὶ ἐπιδοκιμασίᾳ τῶν ἁγιωτάτων πέριξ Ἀποστολικῶν Ἐπισκόπων περὶ τὸ 300 μ.Χ. ἔτος.

(Συνεχίζεται)

Ἀρχιμ. ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΒΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ, Πτ. Θ.Φ.
Διευθυντὴς Θερησκευτικῆς Ὑπηρεσίας Γ.Ε.Α.

κ. Κόντογλου, ὁ κ. Δούκας. Ὁμίλησαν ἐπίσης καὶ ἄλλοι Ἀμερικανοὶ ἐπὶ σχετικῶν θεμάτων.

Τὸ χρυσοῦν αὐτὸ μετάλλιον ἐστάλη πρὸς τὸν κ. Φώτιον Κόντογλου, συνοδευόμενον ὑπὸ σχετικῆς μεμβράνης, ἐπὶ τῆς ὁποίας εἰς ἀρχαίαν γλῶσσαν ἐγράφη τὸ κείμενον τῆς προσφωνήσεως διὰ τὴν ἀπονομὴν τοῦ μετάλλiou. Ἐξόχως δὲ χαρακτηριστικαί, ἀλλὰ καὶ πολὺ διδακτικαὶ δι' ἡμᾶς τοὺς Ὁρθοδόξους Ἑλληνας, εἶναι αἱ φράσεις τῆς ἀπὸ 4 Μαΐου 1961 ἐπιστολῆς τοῦ Συνδέσμου, ἔχουσαι ὡς ἐξῆς:

«Διατηροῦμεν βαθύτατον σεβασμὸν ἐναντι τῆς Βυζαντινῆς Παραδόσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχιτεκτονικῆς καὶ διακοσμῆσεως, καὶ ἐκτιμῶμεν βαθύτατα τὰς προσπάθειάς σας πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς παραδόσεως. Συμφωνοῦμεν πρὸς τὰς ἀπόψεις σας, ὅτι ἡ πλέον ἱερὰ ἔκφρασις τῆς Χριστιανικῆς παραδόσεως εἶναι ἡ Βυζαντινῆ».

Τὸ κείμενον τῆς τιμητικῆς μεμβράνης εἶναι τὸ ἀκόλουθον:

«Ἐταιρία ἢ περὶ Τεχνῶν Καθολικῆ

Ἡμῖν τῇ βουλῇ καὶ τοῖς ἐκκλησιάζουσι τῆς Ἐταιρίας, ἐπεὶ πρῶτον συνέστημεν, σπουδάζοντες ἄλλους τε τεχνίτας καὶ ζωγράφους ἐπανάγειν εἰς τὴν τοῦ Χριστοῦ λατρείαν φροντίζουσι ἤδη τὰς τέχνας, ὡς φθίνουσι καὶ ὡσπερ πάντα τ' ἀνθρώπινα ἀκοσμίαις τινὸς καὶ φθορᾶς φύσει μετέχειν, καὶ δὴ ἐνθυμονόμενοι, ὅτι οἱ ἱεροὶ εἰκόνας ποιοῦντες οἱ πρὸς Ἀνατολὰς χριστιανικώτερα τῶν πρὸς Δύσεως ἀπεργάζονται τὰ ἀνάθηματα, ἔδοξεν ἐπαινῶν ἀνδρα ἐπιφανέστατον

Φώτιον Κόντογλου Ἀθηναῖον

καὶ κοσμήματι χρυσοῦ δωρεῖσθαι, ὡς μάλιστα ἀντισχόντα διὰ παντός τοῖς τὰς ἱεράς τέχνας διαφθειροῦσι, μάλιστα δὲ αὐτὸν, ἅτε ζωγράφον ἀγαθόν, κανόνισιν ἐκεῖνοις χρῶμενον τοῖς σεμνοτάτοις καὶ ὀρθότητος καὶ εὐσεβείας ἄν ὄσοις ἐπεχειρήσεν, ὃν ἄρα χρῆζήλοῦν πάντας ζωγράφους τοὺς Χριστιανούς.

Διό, σύμβολον τιμῆς καὶ χάριτος ἡμῶν τοῦτο δεχέσθω χαίρων.

Thomas Phelean

Πρότασις.

Ἐν τῇ τῆς Παναγίας ἡμετέρας Ἀκαδημίᾳ τῆς Ἰνδιάνης, ἁγίας Κλάρας ἑορτῇ, 12 Αὐγούστου, ἔτει σωτηρίῳ 1961».

Ὁ κ. Κόντογλου ἀπήντησε ὡς ἐξῆς:

Πρὸς

τὸν «Καθολικὸν Σύνδεσμον Τέχνης»
Δεκάτη Τρίτη Ὀδὸς 2156.
Τρόν, Νέας Ὑόρκης.

Μετὰ μεγίστης συγκινήσεως ἔλαβον τὸ χρυσοῦν μετάλλιον, δι' οὗ ὁ ἡμέτερος Σύνδεσμος ἠθέλησε νὰ τιμήσῃ τὰς ὑπὲρ τῆς λειτουργικῆς εἰκονογραφίας τα-

ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΕΩΣ

διοργανωθέντος ὑπὸ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν
καὶ συνελθόντος ἐν LEYSIN τῆς Ἑλβετίας τῇ 11—16 Ἰουνίου 1961.*

7. Τὴν ἐπομένην, ἡμέραν Σάββατον, 17ην Ἰουνίου, ἐδόθη ἐπίσημον γεῦμα, χάριν τῆς Ἑλληνικῆς Ἀντιπροσωπείας, εἰ τὸ ὠραιότατον καὶ πολυτελέστατον Ρεστωρὰν ἐντὸς τοῦ Πάρκου, παρὰ τὴν λίμνην τῆς Γενεύης, ὑπὸ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν. Ὡς ἐκπρόσωπος δὲ τούτου παρίστατο ὁ Rev. Maxwell μετὰ τῆς συζύγου του. Ἦσαν δὲ παρόντες πάντες οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται, ὁ Καθηγητὴς κ. Μπόνης καὶ ὁ ἐν Bossey ἐξαιρέτως νέος Θεολόγος κ. Νικ. Νησιώτης. Θερμὴν πρόποσιν ἤγειρεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβος.

8. Τὸ ἑσπέρας τῆς ἰδίας ἡμέρας μετέβημεν πάν-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 425 τοῦ προηγουμένου τεύχους

πεινὰς προσπαθείας μου, συνοδευόμενον ὑπὸ χειρογράφου μνημονεύσεως τοῦ γεγονότος τούτου.

Ἡ ἐκ μέρους ὑμῶν βράβευσίς αὐτῆ νομίζω ὅτι ἀφορᾷ μᾶλλον εἰς τὴν γεραρὰν τέχνην τῆς ἀρχαίας χριστιανικῆς παραδόσεως, ἣς πιστὸς ὑπηρετὴς ἐτάχην, ἢ εἰς τὸ ἀσημαῖον πρόσωπόν μου.

Ἐν τούτοις, καὶ πάλιν, ἡ εὐγενὴς αὐτῆ ἐκδήλωσις τῆς Ὑμετέρας ἐκτιμῆσεως καὶ ἀδελφικῆς στοργῆς εἶναι μεγίστη τιμὴ δι' ἐμέ, καὶ συγχρόνως εἰς τὸ ἔπαυρον συγκινητικῆ, ὡς ἐνδεικτικῆ τῆς ἀγνῆς ἀγάπης, ἣτις θερμαίνει τὰς Ὑμετέρας καρδίας, τῆς ἀγάπης, τῆς ὑψίστης ταύτης ἐντολῆς, ἣν ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, καὶ ἣτις, κατὰ τὸν θεόλογισσον ἀπόστολον Παῦλον, «οὐ ζηλοῖ τὰ ἐαυτῆς, καὶ συγχαίρει τῇ ἀληθείᾳ οὐσα σύνδεσμος τῆς τελειότητος».

Ὁ ἐκ μέρους τῆς Ὑμετέρας ἀγάπης πνευματικὸς οὗτος ἐναγκαλισμὸς μὲ παρακινεῖ πρὸς ἔτι περισσοτέραν ἀγάπην πρὸς τὴν ἀγίαν τέχνην τῆς εἰκονογραφίας, εἰς ἣν ἀφιέρωσα τὴν ζωὴν μου, καθ' ὅσον χρησιμεύει ὡς ἀδιάρρηκτος δεσμὸς μεταξὺ ἀδελφῶν, ὧν αἱ καρδίαι θερμαίνονται ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀφθάρτου καὶ ζωοποιοῦ πυρός.

Μία τοιαύτη ἐκδήλωσις μεταξὺ Χριστιανῶν διαφόρου θρησκευτικῆς παραδόσεως καὶ φυλῆς, καὶ διαβιούντων μακρὰν ἀλλήλων, εἶναι σημεῖον εἰς ἄκρον παρήγορον καὶ εὐλογημένον, ἰδίᾳ ἐν ταῖς πονηραῖς ἡμέραις σκληρᾶς κρίσεως, τὰς ὁποίας διέρχεται σήμερον τὸ ἀνθρώπινον γένος.

Ἀσπάζομαι Ὑμᾶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Υἱῷ τοῦ Θεοῦ, τῷ ἐλθόντι εἰς τὸν κόσμον διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν καὶ ἵνα συναγάγῃ ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν πτερόγων αὐτοῦ πάντας ἡμᾶς τοὺς εἰς Αὐτὸν πιστεύοντας.

Φώτιος Κόντογλου.

Ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει τῶν Αθηνῶν, τῇ 6 Σεπτεμβρίου μηνός, ἔτους σωτηρίου αἰῶνός.

τες οἱ ἀνωτέρω δι' αὐτοκινήτων εἰς Λαζάνην. Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐδόθη εἰς ὠραῖον παραλιακὸν κέντρον δεῖπνον ὑπὸ τοῦ ὑπὲρ ὀγδοηκοντοῦτιδος εὐφροσύνης καὶ παλαιμάχου πρωθυερέως πατρὸς Βαλιάδου, ὅστις μάλιστα εἶχε προετοιμάσει καὶ πανηγυρικὸν Ἑσπερινὸν εἰς τὸν ὠραῖον Ἑλληνικὸν Ναόν, τὸν ὁποῖον ἡ δραστηριότης του ἐπέτυχεν ν' ἀνεγείρῃ πρὸ 50ετίας περίπου, δαπάναις εὐπορούντων Ὀμογενῶν, εἰς τὸ κέντρον τῆς πόλεως καὶ ὅστις εἶναι ὁ μόνος ιδιόκτητος Ἑλληνικὸς Ναὸς ἐν ὅλῃ τῇ Ἑλβετίᾳ. Ἄλλ' ἐπελθοῦσα καθυστέρησις ἡμῶν, λόγῳ προηγουμένης ἐπισκέψεώς μας ἐν τῷ Ἰνστιτούτῳ τοῦ Bossey, ἐματαίωσε τὸν Ἑσπερινόν, ἐπὶ μεγάλη λύπη καὶ τῶν συγκεντρωθέντων ὀρθοδόξων Ἑλλήνων καὶ τοῦ πατρὸς Βαλιάδου.

Ὁμολογοῦμεν ὅτι ἀπεκομίσαμεν πολὺ καλὰς ἐντυπώσεις ἐκ τοῦ πολιοῦ πατρὸς Βαλιάδου. Οὗτος ἐδείχθη εἰς ἡμᾶς πάντας φιλικώτατος καὶ ἐξυπηρετικώτατος. Γνώστης τῆς ὅλης ζωῆς τῶν ἐν Ἑλβετίᾳ Ἑλληνικῶν Κοινοτήτων, ἀφῆγγετο εἰς ἡμᾶς τὸ ἱστορικὸν μᾶς ἐκάστης καὶ ὠμίλει περὶ προσώπων καὶ πραγμάτων ἐκ τῆς μεγάλης πείρας του, μὲ παραστατικότητα καὶ ζωηρότητα. Κοινωνικώτατος, προσηγῆς, φιλόφρων, φιλόξενος, εὐρείας ἀντιλήψεως, ἔδιδε τὴν ἐντύπωσιν ἐνὸς καλοῦ διδασκάλου τῆς παλαιᾶς ἐποχῆς. Ὁ πατὴρ Βαλιάδης δὲν ἐφείσθη κόπων νὰ ἔλθῃ καὶ μέχρι Leysin διὰ νὰ μεταφέρῃ ἑλλείποντα ἱερατικὰ Ἄμφια πρὸς τέλεσιν τῆς Θείας Λειτουργίας, περὶ ἣς ὠμιλήσαμεν ἀνωτέρω. Ὁρθῶς ἐλέχθη ὑπὸ Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ: «Ἄρετὴ ἀκροτάτη φιλοξενία». Ὁ καλὸς κἀγαθὸς γέρον πατὴρ Βαλιάδης ἐπεδείξατο εἰς ἡμᾶς πράγματι «ἀκροτάτην φιλοξενίαν».

9. Τὴν ἐπομένην ἡμέραν Κυριακὴν, 18ην Ἰουνίου, οἱ Σεβ. Μητροπολίται Μυτιλήνης, Ρόδου καὶ Καρθαγένης ἀνεχώρησαν, οἱ μὲν δύο πρῶτοι διὰ Βιέννην, Μόναχον, Φραγκφούρτην, Ντύσσελδορφ, Βόννην, Κολωνίαν καὶ Λονδίον, ὁ δὲ τελευταῖος κατ' εὐθείαν διὰ Λονδίον. Παρέστησαν δὲ πάντες εἰς τὴν τελετὴν τῆς ἐνθρονίσεως τοῦ νέου Ἀρχιεπισκόπου Κανταβρυγίας. Ὁ Καθηγητὴς κ. Κων. Μπόνης, κατόπιν προσκλήσεως τοῦ ἐν τῷ Ἰνστιτούτῳ τοῦ Bossey διαμένοντος κ. Νικ. Νησιώτη, μετέβη ἐκεῖσε καὶ παρέμεινε ἐπὶ τριήμερον. Ἔσχε δὲ τὴν εὐκαιρίαν νὰ μελετήσῃ τὸ ὅλον ἔργον τοῦ Ἰνστιτούτου τούτου, ὅπερ ἀνίδρυται ἐν τῷ χώρῳ ἀρχοντικῆς ἄλλοτε ἐπαύλεως, τεραστίας ἐκτάσεως, μετὰ πλείστον ἄλλων οἰκημάτων, ὑπὸ τοῦ πλουσίου Ἀμερικανοῦ Ροκφέλλερ ἀγορασθείσης καὶ δωρηθείσης ὕστερον εἰς τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν διὰ τὴν ἴδρυσιν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος Ἰνστιτούτου.

Ἐνταῦθα ἔρχονται διαφόρων Ὁμολογιῶν εἴτε τελειόφοιτοι, εἴτε πτυχιούχοι θεολόγοι, παρακολου-

θοῦσιν εἰδικὰ κοῦρ μαθημάτων ἐπὶ τρίμηνον περίπου, ἀναπτύσσουν σύγχρονα διεκκλησιαστικά καὶ θεολογικά θέματα, ἀκροῶνται διαλέξεων ποικίλου περιεχομένου καὶ λαμβάνουσι τὴν εὐκαιρίαν νὰ συζητήσωσι κοινῇ σπουδαῖα θέματα θεολογικά, ἐκκλησιαστικά, φιλοσοφικά καὶ κοινωνικά. Ἡ κοινὴ συμβίωσις καὶ συναδελφικὴ ἀναστροφή δημιουργεῖ φιλικώτατον πνεῦμα καὶ ἀμοιβαίαν κατανόησιν τῶν ἀπόψεων καὶ διδαχῶν τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν. Ὡραία Βιβλιοθήκη τίθεται εἰς τὴν διάθεσιν σπουδαστῶν. Αἱ κοιναὶ προσευχαὶ καὶ ἀκολουθίαι ἐν τῷ Ναΐδριῳ τοῦ Ἰδρύματος, τὰ κοινὰ γεύματα, αἱ ὁμαδικαὶ ἐκδρομαὶ καὶ ἡ ἐν ἀκαδημαϊκῷ ἐλευθέρῳ πνεύματι καθόλου συναναστροφή τῶν νέων τούτων σπουδαστῶν, δίδει αὐτοῖς τὴν εὐκαιρίαν ἀμοιβαίας ἐκτιμῆσεως, ἀμοιβαίας κατανοήσεως, ἀμοιβαίας φιλικῆς προσκλίσεως καὶ ἀληθοῦς χριστιανικῆς συναδελφώσεως. Τὸ ὠραϊώτατον καὶ ἀπέραντον τοπίον μὲ τὴν καταπρασίνην χλόην, τὰ ρυάκια, τὰς μικρὰς λίμνας καὶ πολλαχού τὰ πανύψηλα δένδρα, καὶ ἐπὶ πλεόν τὸ ἥσυχον τοῦ περιβάλλοντος, παρωθοῦν τὴν ψυχὴν εἰς ἀνάτασιν καὶ περισυλλογὴν καὶ μάλιστα τὸν θεολόγον καθιστοῦν μυστικὸν ἀναβάτην καὶ στοχαστὴν καὶ μελετητὴν τῶν ὑπερβατικῶν ἐννοιῶν καὶ τῶν ἀποκαλυπτικῶν διδαχῶν τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου. Πράγματι ἰδεώδης τόπος πρὸς περισυλλογὴν καὶ αὐτοσυγκέντρωσιν. Τεσσαράκοντα λεπτά τῆς ὥρας δι' αὐτοκινήτου ἀπὸ τῆς σφύζουσης ἀπὸ ζωῆν κοσμικῆς πόλεως τῆς Γενεύης, εὐρίσκεται τὸ Ἰνστιτούτον τοῦ Bossey, ἀληθινὸν ἡσυχαστήριον καὶ κέντρον μελέτης, σπουδῆς, περισυλλογῆς καὶ σωματικῆς τε καὶ ψυχικῆς ἡρεμίας καὶ ἀναπαύσεως.

Ἐπὶ τοῦ ἔργου καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ Ἰνστιτούτου δὲν δύναμαι νὰ ἐκφέρω γνώμην ὑπεύθυνον, ἀπλούστατα, διότι ὁ χρόνος τῆς ἐκεῖ παραμονῆς μου συνέπεσε νὰ εἶναι ὁ χρόνος τῶν διακοπῶν. Ἐάν ποτε λάβω τὴν εὐκαιρίαν νὰ παρακολουθήσω τὰ τοῦ εἶδους τούτου κοῦρ, τότε καὶ μόνον θὰ δυνηθῶ νὰ ἐκφέρω ὑπευθύνως καὶ τὴν ἐμαυτοῦ γνώμην ἐπὶ τοῦ ὅλου ἔργου τοῦ Ἰνστιτούτου. Ἄλλ' ὅσα ἐπληροφόρηθην παρὰ τοῦ ὀρθοδόξου Ἑλλήνου Θεολόγου κ. Νικ. Νησιώτη καὶ τὰ ὅσα εἶδον καὶ ἀντελήφθην, ὡς πρὸς τὴν ὀργάνωσιν, τὸ περιβάλλον καὶ τὸν καθόλου τρόπον τῆς λειτουργίας τοῦ Ἰνστιτούτου, μοὶ παρέχουσι μικρὰ ἐχέγγυα νὰ κρίνω λίαν εὐμενῶς περὶ τοῦ ἔργου του καὶ οὐδέποτε θὰ ἐδίσταζον νὰ συστήσω εἰς νέους ἀγγλομαθεῖς, γερμανομαθεῖς ἢ γαλλομαθεῖς Ἑλλήνας Θεολόγους νὰ παρακολουθήσουν τὰ ἐν οἰκουμένικῳ πνεύματι κοῦρ τοῦ Ἰνστιτούτου τούτου.

10. Ὁ Καθηγητὴς κ. Κων. Μπόννης ἔσχε καὶ τὴν ἐξαιρετόν εὐκαιρίαν νὰ συναντηθῇ τὴν πρώταν τῆς Κυριακῆς, 18ης Ἰουνίου, μετὰ τοῦ θαυμασίου καὶ διπλωμάτου καὶ ἀνθρώπου Ἐξοχωτάτου Ἑλλήνου Πρέσβευος ἐν Βέρνη κ. Κων. Τριανταφυλλάκου, ἀδελφοῦ τοῦ Ἐξοχωτάτου Ὑπουργοῦ τῆς Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως κ. Τρυφ. Τριανταφυλλάκου. Ὁ κ. Πρέσβυς ἔκαμε τὴν ἰδιαιτέραν τιμὴν καὶ εὐχαρίστησιν εἰς τὸν Καθηγητὴν κ. Μπόννην νὰ ἔλθῃ πρὸς συνάντησίν του ἐκ Βέρνης. Κατὰ τὸ 11μηνον διάστημα τῆς ἐν Ἀμερικῇ διαμονῆς τοῦ κ. Μπόννη, ἀνεπτύχθη

μεταξὺ τοῦ κ. Πρέσβευος —τότε Γενικοῦ Προξένου ἐν Νέᾳ Ὑόρκη— καὶ αὐτοῦ στενὸς δεσμὸς φιλίας, ὀφειλόμενος εἰς τὰ κοινὰ ἔθνη καὶ ἐκκλησιαστικά Ἰδεώδη, ὡς καὶ εἰς τὴν σύμφωνον ἀντίληψιν ἀντιμετωπίσεως τῶν πολλαπλῶν προβλημάτων τοῦ ἐν Ἀμερικῇ Ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ. Ἡ συζητήσις περιστράφη εἰς ποικίλα θέματα, ἐκκλησιαστικά, ἐκπαιδευτικά καὶ μάλιστα εἰς τὸ ἐργατικὸν ζήτημα τῶν ἐν Ἑλβετία καὶ Γερμανίᾳ Ἑλλήνων ἐργατῶν. Σήμερον καθίσταται τὸ πλεόν σημαντικὸν θέμα διὰ τε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ διὰ τὴν Ἑλληνικὴν Πολιτείαν. Ἡ συζήτησις ὑπῆρξε κατατοπιστικὴ, ἀλλὰ καὶ λίαν ὠφέλιμος καὶ καρποφόρος διὰ τὸν Καθηγητὴν κ. Μπόννην. Τὰς γνώμας του ὁ κ. Πρέσβυς ἐξέθεσε, μὲ τὴν χαρακτηρίζουσαν τοῦτον παρηρσίαν καὶ εὐλικρίνειαν, εἰς τὰς προϊσταμένας του Ἀρχὰς τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν. Τὸ συμπέρασμα τῶν γενομένων συζητήσεων ἦτο ὅτι πρέπει νὰ δοθῇ πολὺ μεγαλύτερα προσοχὴ εἰς τὴν προετοιμασίαν καὶ ἀποστολὴν τοῦ πλεονάζοντος ἐργατικοῦ δυναμικοῦ τῆς Ἑλλάδος εἰς Χώρας τῆς Εὐρώπης. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν ταῖς Εὐρωπαϊκαῖς Χώραις ἐγκατάστασις καὶ διαβίωσις τῶν ἐργατῶν μας, πρέπει νὰ παρακολουθῆται καὶ νὰ υποβοηθῆται τόσον ὑπὸ ὀριζόμενων ὀργάνων τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας, ὅσον καὶ ὑπὸ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἀρχῶν καὶ Ἑλληνικῶν Κοινοτήτων, τῶν ἐν αἷς ἐγκαθίστανται Ἑλλήνες ἐργάται Εὐρωπαϊκῶν Χωρῶν. Ἡ ὑπὸ τὸ πρόσχημα τοῦ τουριστοῦ ἀναχώρησις καὶ ἡ ἐν συνεχείᾳ ἐκζήτησις ἐργασίας καὶ ἐγκαταστάσεως ἐν Γερμανίᾳ ἢ Ἑλβετίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ, πρέπει νὰ προλαμβάνηται ὑπὸ τῆς Πολιτείας, πρὸς ἀποφυγὴν δυσσχεστῶν συνεπειῶν, μειωτικῶν τοῦ κύρους τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀνόματος καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους. Ποῖα τὰ συνταγματικὰ μέτρα, τὰ δυνάμενα πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον νὰ ληφθοῦν ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, γνωρίζουν ἤδη αἱ ἀρμόδιαι μεταναστευτικαὶ Ἑλληνικαὶ Ἀρχαί, τινὰ δὲ τούτων εἶδομεν ἐφαρμοζόμενα, κατὰ τινὰς ἀνακοινώσεις, δημοσιευθείσας εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Τύπον τελευταίως.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Τὸ πρόβλημα τῆς Μεταναστεύσεως καὶ τῆς μετακινήσεως τῶν λαῶν εἶναι τόσον πολυπλευρον καὶ τόσον πολυσύνθετον καὶ ὡς πρὸς τὰ κίνητρα καὶ τὰς προκαλούσας τὸ φαινόμενον τοῦτο αἰτίας, καὶ ὡς πρὸς τὰ ἀποτελέσματα, ὥστε νὰ μὴ εἶναι καθόλου εὐχερὲς νὰ διατυπώσῃ τις ἀσφαλῆ γνώμην ἢ καὶ νὰ ἐκφράσῃ ὑπεύθυνον ἀντίληψιν περὶ τῆς ἀξίας ἢ ἀπαξίας τοῦ φαινομένου τούτου, ἀπὸ γενικωτέρας ἀπόψεως. Ἡ Μήτηρ-Πατρίς εἶναι φυσικὸν μὲ σπαραγμὸν ν' ἀποχωρίζηται τῶν τέκνων της. Εἶναι φυσικὸν ἢ Πατρίς δυσθύμως νὰ φέρῃ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν νέων βλαστῶν της, τῶν κατ' ἐξοχὴν δυναμικῶν τέκνων της, ἀτινα τόσον θὰ ἠδύναντο ὑπὲρ αὐτῆς νὰ ἐργασθοῦν καὶ τόσον πολὺ νὰ συμβάλουν εἰς τὴν ὀλην αὐτῆς πρόοδον καὶ ἀνάπτυξιν. Ἄλλ' ὅταν ὁμας ἡ φιλόστοργος Μήτηρ-Πατρίς ἀδυνατῇ νὰ συντηρήσῃ καὶ ἐκτρέψῃ τὰ τέκνα της, τί ἄλλο ἀπομένει εἰς αὐτὴν ἢ νὰ ἐξαποστελῇ ταῦτα εἰς τόπους ὅσονδήποτε μακρυνούς,

διὰ τὴν καλυτέρευσιν τοῦ βίου των, διὰ τὴν ἀναζήτησιν καλυτέρου μέλλοντος δι' ἑαυτοὺς καὶ τὰ τέκνα των, διὰ τὴν περαιτέρω τούτων προαγωγὴν καὶ ἀνάπτυξιν καὶ τὴν πνευματικὴν καὶ κοινωνικὴν των ἀνύψωσιν;

Εἴτε λοιπὸν τὸ θέλομεν εἶτε ὄχι, ἡ μετακίνησις τοῦ λαοῦ μας καὶ ἡ ἐκζήτησις καλυτέρας τύχης εἰς ἄλλας Χώρας καὶ ὑφίσταται καὶ θὰ συνεχίζεται. Ἰσως εἶναι τοῦτο καὶ ἔργον τῆς Θείας Πρόνοιας, ἵνα διαπέμπη καὶ διασκορπίσῃ τὸ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης, χρησιμοποιοῦσα τοῦτο ὡς φύραμα καὶ ζύμην ἱερὰν πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλληνοχριστιανικῶν Ἰδεωδῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται ὁ ἀληθὴς πολιτισμὸς, καὶ τῶν ὁποίων Ἰδεωδῶν φορεὺς ἐνσυνείδητος ἡ ἀσυνείδητος εἶναι ὁ Ἑλληνικῆς καταγωγῆς ἄνθρωπος. Ὁ Ἑλληνας φύσει προοδευτικὸς ἀγωνιστικὸς, προσαρμοστικὸς, εὐκίνητος, φιλόνομος, εὐάγωγος ἐξιλιξιμος, εὐφυής, τὴν συνεχῆ προαγωγὴν του καὶ ἄνοδον ἐπιζητῶν, εὐκόλος εἰς πλουτισμὸν τῶν γνώσεων, φύσει τοῦ εἰδέναι ὀρεγόμενος, βλέπομεν συνεχῶς νὰ ἀνέρχεται ὅπου ἐγκαθίσταται καὶ ζηλευτὴν νὰ καταλαμβάνη θέσιν ἤδη τὴν δευτέραν γενεάν, ἐν μέσῳ τοῦ νέου κοινωνικοῦ του περιβάλλοντος. Καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἡ Μητρὶς Πατρίς νὰ προσβλέπῃ μεθ' ὑπερηφανίας πρὸς τὰ τέκνα της ταῦτα τῆς διασπορᾶς καὶ νὰ ἐπιζητῇ τὴν συνεχῆ μετ' αὐτῶν ἐπαφὴν καὶ τὴν ὑποστήριξιν των ἐπὶ τοῦ διεθνοῦς πεδίου καὶ ἐπὶ τῶν δικαίων ἐθνικῶν της ζητημάτων καὶ τὴν συμπαράστασιν καὶ συμβολὴν των εἰς τὴν ἀνοδικὴν της πορείαν καὶ εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ της. Καὶ δοξάζεται διὰ τῶν Ἀποδήμων Ἑλλήνων τὸ Ἑλληνικὸν Ὄνομα ἐν τῇ ξένη καὶ γνωρίζεται καὶ προβάλλεται τὸ καθαρὸν Ἑλληνορθόδοξον πνεῦμα, τὸ ὄντως ἀποστολικόν, καὶ ἐκτιμᾶται καὶ ἐπιβάλλεται ἡ Ἑλληνικὴ Ὀρθοδοξία καὶ Ἐκκλησία καὶ μεγαλύνεται ὁ πανορθόδοξος Οἰκουμενικὸς Θρόνος...

Ἄλλ' ἐπὶ τοσοῦτον καὶ τὰ καθήκοντα τῆς ἀγιωτάτης ἡμῶν Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους ἐπιβάλλουν τὴν προσεκτικὴν καὶ συνεχῶς αὐξανόμενῃν, μέχρι πλήρους ὀλοκληρώσεως, ἀντιμετώπισιν ὅλων τῶν προβλημάτων τοῦ ἀποικισμοῦ, τῆς μετακινήσεως καὶ τῆς μεταναστεύσεως τοῦ λαοῦ μας ὅπου δὴποτε γῆς. Εἶναι πλέον καιρὸς, ὅπως καὶ ἡ ἀγιωτάτη ἡμῶν Ἐκκλησία καὶ τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος εὐθυγραμμίσουν τὴν πολιτικὴν των ἐπὶ τοῦ μεγάλου τούτου θέματος τῆς μεταναστεύσεως. Ἡ τε Ἐκκλησία καὶ Κράτος καλοῦνται νὰ ὀργανώσουν ἀπὸ κοινῶν τὸν τρόπον τῆς ἀντιμετώπισεως καὶ τῆς ὀρθολογιστικῆς λύσεως τῶν προβλημάτων τῆς μετακινήσεως τῶν τέκνων των. Καλοῦνται νὰ ὀργανώσουν κοινὸν Συμβούλιον μεταναστεύσεως. Ἐπίσης καλοῦνται ν' ἀποφασίσουν τὴν ἴδρυσιν Κέντρον μεταναστεύσεως διὰ τὴν προπαρασκευὴν, τὸν διαφωτισμὸν, τὴν διδασχὴν καὶ βοήθειαν τῶν μελλόντων νὰ μεταναστεύσουν. Καλοῦνται νὰ ὀργανώσουν τὸ Ἱεραποστολικὸν ἔργον τῆς «διακονίας» καὶ «κοινωνίας», τὸ ἔργον τῆς συμπαρολουθησεως καὶ συνοδείας, τὸ ἔργον τῆς ὑποδοχῆς ἐν ταῖς νέαις Χώραις, ἐν αἷς ἐγκαθίστανται

Ἑλληνες· τὸ ἔργον τῆς προσαρμογῆς καὶ νὰ μελετήσουν τοὺς καλυτέρους τρόπους διευκολύνσεως τῆς νέας ἐγκαταστάσεως τῶν Ἑλλήνων εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ Ἐξωτερικοῦ, εἰς τὰ ὁποῖα προτίθενται οὗτοι μονίμως πλέον νὰ ἐγκαταβιώσουν. Καλοῦνται νὰ βοηθήσουν τοὺς ἐκπατριζομένους πιστοὺς καὶ πολίτας των εἰς τὰ πρῶτά των βήματα, ἔργοις τε καὶ λόγοις· καλοῦνται νὰ παρακολουθοῦν τούτους καὶ τὰς οικογενείας των ἐν τῇ ξένη νὰ ὑποβοηθοῦν τὴν κοινωνικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν των ὀργανώσιν καὶ νὰ συτρέχουν τούτους εἰς τὰς ἐκπαιδευτικὰς των ἀνάγκας καὶ εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ βίου των. Διὰ τὴν ἐπιτυχίαν δὲ πάντων τούτων προέχει ὁ καταρτισμὸς στελεχῶν καὶ ἡ προπαίδεῖα ποιεμένων καὶ ἱκανῶν ν' ἀναλάβουν τὸ μέγα καὶ ὑψηλὸν τοῦτο ἔργον ἀληθοῦς ἐθνικοῦ ἱεραποστολικῆς δράσεως.

Τοιοῦτον τὸ ἔργον τῆς τε ἀγιωτάτης ἡμῶν Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Κράτους. Ἐργον ἀφαντάστως μέγα καὶ ὑψηλόν. Ἐργον ἀληθῶς θεάρεστον! Ἐργον, ἐν ᾧ καὶ δι' οὐ ἀποδεικνύεται ἡ «πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη» (Γαλ. 5,6).

Ἐὰν δὲν περιορίσθημεν εἰς μίαν ξηρὰν καὶ ἀπλὴν Ἐκθεσίαν, τοῦτο ἐπράξαμεν ἀπὸ σκοποῦ καὶ ἐν πλήρει συναισθήσει τοῦ καθήκοντος ἡμῶν, ὅπως διαφωτίσωμεν τὴν ἀγιωτάτην ἡμῶν Ἐκκλησίαν, ὡς καὶ τὴν Ἑλληνικὴν Πολιτείαν κάπως πληρέστερον ἐπὶ τῶν μεγάλων προβλημάτων τῆς μεταναστεύσεως καὶ ἐπισημάνωμεν ἅμα τὰ καθήκοντα ἀμφοτέρων, τῆς τε δῆλον ὅτι ἀγιωτάτης ἡμῶν Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, ἐναντι τοῦ πολυσυνθέτου καὶ μεγάλου τούτου προβλήματος τῆς μεταναστεύσεως τοῦ λαοῦ μας, κατόπιν τῆς δοθείσης ἡμῖν ἐντολῆς ν' ἀντιπροσωπεύσωμεν Ὑμᾶς εἰς τὸ σπουδαιότατον τοῦτο Συνέδριον μεταναστεύσεως ἐν Leysin τῆς Ἑλβετίας.

Ἐχομεν λοιπὸν δι' ἐλπίδος ὅτι ἡ ἀγιωτάτη ἡμῶν Ὀρθόδοξος Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία, ἀπαξάπασαι αἱ Ἑλληνορθόδοξοι Ἐκκλησιαστικαὶ Ἀρχαί, ὡς ἐπίσης καὶ τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος θὰ ἐπιληφθοῦν, ὡς ἀρμόζει, μετὰ τῆς προσηκούσης σοβαρότητος τοῦ ὅλου θέματος τῆς μεταναστεύσεως.

Ἐφ' ᾧ ἐν σεβασμῷ καὶ εὐλαβείᾳ ὑποσημειούμεθα.

Τὰ μέλη τῆς Ἑλληνικῆς Ἀντιπροσωπείας ἐν τῷ Leysin τῆς Ἑλβετίας συνελθόντι (11—16 Ἰουνίου 1961), ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, Συνεδρίῳ μεταναστεύσεως.

α) Τοῦ Σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου
† Ὁ Αὐστραλίας καὶ Ν. Ζηλανδίας Ἰεζεκιήλ
† Ὁ Ῥόδου Σπυρίδων

β) Τοῦ Ἀποστολικῶν Θρόνου τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας

γ) Τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος
† Ὁ Μυτιλήνης Ἰάκωβος
Καθηγητῆς Κων. Μπόνης.

δ) Τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20ῇ Ἰουλίου 1961.

ΚΥΚΛΑΔΙΤΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΑΙ ΑΠΟ ΤΗΣ ΑΛΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΚΑΙ ΕΞΗΣ (*)

‘Ο Γρηγόριος έκυψε τὸν αὐχένα καὶ ἀπεδεχθῆ τὴν ἐκλογὴν του, μολονότι ἐγνώριζε τὸ μέγεθος τῶν εὐθυνῶν καὶ ὑποχρεώσεων ἐν τοῖς χαλεποῖς ἐκείνοις καιροῖς. ‘Ο ἴδιος, μετὰ ταῦτα, ἔγραψε πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν Χρυσόστομον, εἰς τὸ εἰρηνικὸν αὐτοῦ γράμμα: «Ὑποταγέντες τῷ Κυρίῳ καὶ τῇ φωνῇ τῆς ἱεραῆς ἀδελφότητος πειθαρχήσαντες, ἐκύψαμεν τὸν αὐχένα εἰς τὴν ἱεράν διακονίαν καὶ ἀνελάβομεν τὴν μεγάλην καὶ σεμνήν, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ποτε βαρεῖαν καὶ δυσβάστακτον ἐντολήν, τὰς ἐλπίδας ἡμῶν εἰς τὸν Θεὸν τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς παρακλήσεως ἀναθέμενοι εἰς τὸ δυνήθῃναι ἡμᾶς τι πράξει ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Χριστιανικοῦ λαοῦ...»¹⁸³.

Πρὶν ἢ ὅμως ἀναλάβει ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος τὰ νέα του καθήκοντα ἔμελλε νὰ πῆ τὸ ποτήριον τοῦ πόνου καὶ τῆς ὀδύνης. Διότι, τῇ ἐπαύριον τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ, τῇ ἀνοχῇ τῆς τουρκικῆς ἀρχῆς, ὁ περιβόητος παπᾶ-Εὐθύμ, ἀποτυχῶν τῶν ἀνιέρων αὐτοῦ σκοπῶν, εἰσήλασεν, ἐκ δευτέρου¹⁸⁴, εἰς τὰ Πατριαρχεῖα μεθ’ ὀπλισμένων ὀργάνων καὶ ἐκδιώξας τὸν τε ψηφισθέντα Πατριάρχην καὶ τοὺς ψηφίσαντας Μητροπολίτας, ἐγκατεστάθη εἰς αὐτά, ἐνῶ δι’ ἐπιστολῆς αὐτοῦ πρὸς τὸν ψηφισθέντα Γρηγόριον ἀπήτηε νὰ παραιτηθῆ πάραυτα τῆς πατριαρχικῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ.

Ἡ Ἱ. Σύνοδος ἐξ ἀφορμῆς τῶν βανδαλιστικῶν τούτων σκηνῶν, μετὰ σύσκεψιν, ἐν ἰδιωτικῇ τιμὴ οἰκίᾳ, ἀπεφάσισε καὶ ἀνεκοίνωσε τὰ ἔκτροπα ταῦτα εἰς τὴν Νομαρχίαν Κωνσταντινουπόλεως, ἥτις ὅμως περιφρονητικῶς ἀπήνητησε, ὅτι τὰ συμβάντα εἶναι δικαστικοῦ χαρακτῆρος καὶ συνεπῶς δύνανται οἱ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ν’ ἀποταθῶσιν εἰς τὰ δικαστήρια.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως, τὸ διάβημα τῆς Ἱ. Συνόδου πρὸς τὸν Ἰσμεν πάσιν καὶ αἱ ἐντοναὶ διαμαρτυρίαι τῶν Ὀρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν πρὸς τὴν κυβέρνησιν τῆς Ἀγκύρας διὰ τὴν κατάφωρον παραβίασιν τῆς συνθήκης τῆς Λωζάνης, μάλιστα δὲ ἡ πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Καντερβουρίας τηλεγραφικὴ διαμαρτυρία τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσόστομου, ἐν ᾗ διεξετραγῶδει τὴν κατάστασιν ταύτην καὶ διαμαρτυρόμενος ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος παρεκάλει, ὅπως ἐνεργήσῃ δεόν-

τως διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς συνθήκης Λωζάνης ἐξτῶσφαιζούσης αὐτοτέλειαν Πατριαρχείου¹⁸⁵, ὁ Ἰσμεν πάσας διέταξεν ἐξ Ἀγκύρας τὴν Ἀστυνομικῆς Δ/σιν Κωνσταντινουπόλεως, ὅπως ἐκδιώξῃ βιαίῳ τὸν παπᾶ-Εὐθύμ ἐκ τῶν Πατριαρχείων, ὅπερ καὶ ἐγένετο.

Οὕτως ἡ ἐνθρόνισις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχοῦ Γρηγορίου Ζ’ ἐγένετο μόλις τῇ 30 Δεκεμβρίου 1923¹⁸⁶, καθ’ ἣν ἐνθρονιστήριον προσφώνημα ἀπήλυθε τῇ Αὐτοῦ Θεοτάτη Παναγιότητι ὁ Ἐπίσκοπος Εἰρηνοπόλεως Φώτιος.

Ὁ οὕτως τὴν διακυβέρνησιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀναλαβὼν Γρηγόριος ὁ Ζ’ ἔμελλε νὰ διέλθῃ ἀπάσας τὰς ἡμέρας τῆς πατριαρχείας του ἐν ψυχικῷ πόνῳ, ὑφιστάμενος παντοειδῆς πιέσεις καὶ πλείστας ταπεινώσεις καὶ κακοποιήσεις.

Πρώτη αὐτοῦ πράξις ὑπῆρξεν ἡ παῦσις τοῦ παπᾶ-Εὐθύμ, ὡς Ἀποκρισαρίου τοῦ Πατριαρχείου καὶ ἐν συνεχείᾳ ἡ καθαιρέσις αὐτοῦ ἐκ τῆς ἱερωσύνης, καθ’ ὅσον εἰς ἀπολογία διὰ τὸ αὐθαίρετον καὶ ἀνατρεπτικὸν αὐτοῦ κίνημα κληθεῖς, ἔκρινε σκόπιμον, ὅπως μὴ παρουσιασθῆ εἰς τὸ Συνοδικὸν δικαστήριον, κατὰ τὴν ὀρισθεῖσαν δικασίμων. Μένεα δ’ οὗτος πνέων, προσέφυγεν εἰς τὰ τουρκικὰ δικαστήρια, ἐν οἷς κατήγγειλε τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, ὅστις, ὡς ἦτο εὐνόητον, παρὰ πᾶσαν ἔννοιαν δικαιοσύνης, κατεδικάσθη εἰς πρόστιμον 50 λιρῶν καὶ εἰς 500 λίρας διὰ ψυχικὴν ὀδύνην εἰς τὸν παπᾶ-Εὐθύμ¹⁸⁷. Πλειστάκις δὲ καὶ ἄλλοτε προσήχθη ὁ Γρηγόριος παρὰ τοῦ ἀναισχύντου τούτου τέως κληρικοῦ οὐ μόνον εἰς τὰ τουρκικὰ δικαστήρια, ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον τοῦ στρατοδικείου, κατηγορούμενος ἐπὶ ἐσχάτῃ προδοσίᾳ ἀντιμεταπίσας δὲ πλείστους κινδύνους καὶ δι’ αὐτὴν εἰσέτι τὴν ζωὴν του. Ἄλλ’ εἰς τὰς περιστάσεις ταύτας ἀπεδειχθῆ ἡ ἐξέχουσα αὐτοῦ προσωπικότης περιεκκοσμημένη διὰ γενναιοφροσύνης καὶ θάρρους ἀπροσμετρήτου.

Πρὸς στιγμὴν, φαίνεται, ὅτι ἀντιμετωπίσθη καὶ ἡ ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκτόπισις αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Τούρκων, ὡς ἐγένετο ἀργότερον εἰς τὸν διάδοχόν

185. Βλ. «Ἐκκλῆσιᾶ», ἔτ. Α’ (1923) σελ. 234.

186. Ἐν τῇ «Ἐκκλῆσιᾳ» (ἐνθ’ ἄν., σελ. 252) ἀναγράφεται, ὅτι «ἡ ἐνθρόνισις τοῦ νέου Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχοῦ Γρηγορίου Ζ’ ἐγένετο τῇ 30 παρελθόντος μηνὸς (Νοεμβρίου), ἑορτῇ τοῦ Ἀγ. Ἀνδρέου», ὅπερ εἶναι ἐσφαλμένον.

187. Μετὰ τὴν ἀφάνταστον τροπὴν τῶν πολιτικῶν πραγμάτων, κατόπιν τῆς λήξεως τῆς Ἀναχωρῆς καὶ τῶν ἐπακολουθησάντων θλιβερῶν γεγονότων τῆς Μ. Ἀσίας, δι’ ὧν, δυστυχῶς, θλιβερῶν γεγονότων τῆς Μ. Ἀσίας, δι’ ὧν, δυστυχῶς, ἡ νίκη, κατὰ τὸν τρόπον ἀπίστευτον καὶ δι’ αὐτοῦ, ἐδόθη εἰς τοὺς Τούρκους (!) προστασία τῶν δυνάμεων τῆς Εὐρώπης, διέτηρουν οὗτοι ὑπερόφρονα ὑπεροχὴν, κυριολεκτικῶς δὲ ἐκόμπαζον καὶ ἐγαυρίων, εἰς ἐκάστην δ’ εὐκαιρίαν ἔσπευδον νὰ ταπεινώσουν καὶ ἐξευτελίσουν τὸ τε Πατριαρχεῖον καὶ τὸν Οἰκουμεν. Πατριάρχην, ὡς ἐγένετο ἀκριβῶς εἰς τὴν συγκεκριμένην ταύτην περίπτωσιν τῆς ἀναιτίας αὐτοῦ καταδικῆς, ὑπὸ δικαστῶν στραγγαλιζόντων παντελῶς πᾶσαν ἔννοιαν ἐντιμότητος καὶ δικαιοσύνης (πρβλ. Μ α υ ρ ο π ο ὄ λ ο υ, ἐνθ’ ἄν., σελ. 200).

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 427 τοῦ προηγουμένου τεύχους.

183. «Ἐκκλῆσιᾶ», ἔτ. Α’ (1923), σελ.

184. Ἡ πρώτη αὐτοῦ ἐπιδρομὴ ἐγένετο ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν συνεδριῶν τῆς Ἱ. Συνόδου, κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον τοῦ 1923, καθ’ ἣν ἀκριβῶς ὥραν συνεδρίαζεν ἡ Ἱ. Σύνοδος. Ὁ προεδρεύων αὐτῆς Μητροπολίτης Καισαρείας Νικόλαος διέλυσε πάραυτα τὴν συνεδρίαν. Ἄλλ’ ὑπεχρεώθη εὐθὺς ἀμέσως παρὰ τοῦ ἐπιδρομέως κληρικοῦ νὰ ἐπαναλάβῃ τὰς ἐργασίας αὐτῆς, νὰ κηρύξῃ, τῇ προστασίᾳ πλὴν αὐτοῦ, ἐκπικτωτον τοῦ Θρόνου Μελέτιον τὸν Δ’, νὰ θεωρήσῃ οὕτω πως ἐν χρεῖα τὴν πατριαρχικὴν καθέδραν, ἐξηνάγκασεν, ἐν συνεχείᾳ εἰς ἀποχώρησιν τοὺς Συνοδικούς Μητροπολίτας, τοὺς μὴ ἔχοντας ἐπὶ τουρκικοῦ ἐδάφους τὰς ἐπαρχίας αὐτῶν καὶ οὕτω ἀπῆλθον οἱ Μητροπολίται Ρόδου, Κορυθαῖας, Δυρραχίου, Φιλίππουπόλεως, Βελεγράδων καὶ Βάρνης, ἠξίωσε, τέλος, τὴν ἐκλογὴν, ὡς Τοποτηρητοῦ τοῦ Πατριαρχείου τοῦ Ροδοπόλεως Κυρίλλου, ὅστις ὅμως ἠρνήθη ν’ δεχθῆ τοιοῦτον τί. (Βλ. Μ α υ ρ ο π ο ὄ λ ο υ, ἐνθ’ ἄν. σελ. 196-197).

του Πατριάρχη Κωνσταντίνου τὸν Στ' ('Αραμπά-ζογλου). Ἐν τούτοις, ἡ πρόθεσις αὕτη καὶ ὡς ἀπλῆ σκέψις, δι' ἄγνωστον λόγον, ἐματαιώθη ἐν τῇ γενέσει αὐτῆς¹⁸⁸. Ἐν μέσῳ δὲ τούτων ἀλγεινῶν καὶ ὀδυνηρῶν περιστάσεων, ὁ Σίβνιος Πατριάρχης εὗρισκε τὴν ψυχικὴν δύναμιν καὶ ἀντοχὴν ὄχι μόνον ν' ἀγωνίζηται διὰ τὴν διάσωσιν τοῦ Πατριαρχείου, ἀλλὰ διὰ ν' ἀναπτύσῃ δρᾶσιν μεγαλοουργὸν ἀποδεικνύουσαν, ὅτι ἡ Ἐκκλησία πάντοτε καὶ καταδικωμένη νικά καὶ θριαμβεύει.

Τῆς εἰρηνικῆς αὐτοῦ δράσεως ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Γρηγόριος ἤρξατο διὰ τῆς ἰδρύσεως ἐν Ἑλλάδι νέων Μητροπόλεων (προσωρινῶν) ἥτοι τοῦ Σουφλίου, ἐν Θράκῃ, τῆς Καβάλας, Ζιχνῶν, Λαγκαδά, Νιγρίτης, καὶ Γιαννιτσῶν, ἐν Μακεδονίᾳ, τῶν Φιλιατῶν καὶ Μετσόβου, ἐν Ἠπείρῳ, καὶ ἐν ταῖς νήσοις τῶν Θάσου, Πλωμαρίου (ἐν Λέσβῳ), τῶν Καρδαμύλων (Χίου) καὶ τῆς Ἰκαρίας, εἰς τὰς ὁποίας ἀποκατέστησε τοὺς Μητροπολίτας ἐκείνους, οἵτινες, μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν συμφορὰν τοῦ 1922, σωθέντες ἐκ τῆς σφαγῆς, κατέφυγον ἐκ τε τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης καὶ τῆς Μικρασίας εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐν δὲ ταῖς ἰδρυθείσαις ταύταις Μητροπόλεσι ἀποκατεστάθησαν ὁ ἀπὸ Κορυτσᾶς Ἰωακείμ Στρούμπης, εἰς τὴν Καρδαμύλων Μητρόπολιν, ὁ ἀπὸ Καλλιουπόλεως Κωνσταντίνος Κοϊδάκης εἰς τὴν Πλωμαρίου, ὁ ἀπὸ Βεροίας καὶ Ναούσης Χρυσόστομος Χατζησταύρου εἰς τὴν Καβάλας, ὁ ἀπὸ Γάνου καὶ Χώρας Τιμόθεος Λάμνης εἰς τὴν Μετσόβου, ὁ ἀπὸ Κυκλάδων¹⁸⁹ Γερμανὸς Ἀναστασιάδης εἰς τὴν Λαγκαδά, ὁ ἀπὸ Περγάμου Ἀλέξανδρος Δηλανᾶς εἰς τὴν Ζιχνῶν, ὁ ἀπὸ Ἰμβρου Ἰωακείμ Καβύρης (νῦν Ἀλεξανδρουπόλεως) εἰς τὴν Ἰκαρίαν, ὁ ἀπὸ Προικονήσου Γεώργιος Μισαηλίδης εἰς τὴν Θάσου, ὁ ἀπὸ Παραμυθίας Νεόφυτος Κοτζαμανίδης εἰς τὴν Σουφλίου, ὁ ἀπὸ Ἡλιουπόλεως Σμαραγδὸς Χατζη-Εὐσταθίου εἰς τὴν Γενιτσῶν καὶ Γουμενίτσας, ὁ ἀπὸ Δαρδανελλίων Κύριλλος Αὐθεντουλίδης εἰς τὴν Νιγρίτης¹⁹⁰.

Πλὴν τούτων ἐξέδωκε συνοδικῶς ἰδρυτικούς Τόμους τῶν Μητροπόλεων Αὐστραλίας¹⁹¹, Κεντρίας Εὐρώπης¹⁹², Πριγκηποννήσων¹⁹³. Ὡσαύτως διὰ πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ Τόμου ἀνεγνώρισε τὸ Αὐτοκέφαλον τῆς ἐν Πολωνίᾳ Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας¹⁹⁴.

Συνοδικᾶς ἐπίσης καὶ πατριαρχικᾶς ἐγκυκλίου

188) Τοῦτο ἀσφαλῶς συνέβη, διότι τὸ Πατριαρχεῖον κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν καὶ μετὰ ταῦτα ἐπὶ Πατριάρχου Κωνσταντίνου Στ' ἠγνοεῖτο παντάπασιν ἀπὸ μέρους τῆς ἐπισήμου τουρκικῆς κυβερνήσεως (βλ. Μ α υ ρ ο π ο ὄ λ ο υ, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 205, Ο ἰ κ ο ν ο μ ἰ δ ο υ Ἀθ., Πατριαρχεῖον Οἰκουμηνικόν, ἐν «Νεώτερον Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικόν», τόμ. ΙΕ' σελ. 616)

189) Δὲν ἔχει σχέσιν τινὰ πρὸς τὰς ἡμετέρας Κυκλάδας, ἀπαγομένας εἰς τὴν Αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ἐπισκοπὴ αὕτη, πάλαι ποτὲ διαλάμψασα πιθανῶς, ἀναφαίνεται ἐν ἔτει 1922, συνέστη τῇ 5 Φεβρουαρίου, ἐν ἡ κατεστάθη ὁ ἀπὸ Σισανίου Γερμανὸς (βλ. Τ σ α κ ο π ο ὄ λ ο υ, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 29, Κ ὠ δ ἰ ξ Πατρ. Ἀρχιεοφ. ΠΙΒ' σελ. 9).

190) Αὐτόθι σελ. 168 ἐξ., πρβλ. «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς», ἔτ. 924, σελ. 483-484.

191) Περιοδ. «Ὀρθοδοξία», ἔτ. Β' (1927), σελ. 130.

192) Αὐτόθι, σελ. 131.

193) Ἐνθ' ἄνωτ., ἔτ. Α' (1926), σελ. 273.

ἐξαπέλυσε τὰς ἀκολουθούς γνωστὰς ἡμῖν τρεῖς:

α) Περὶ τοῦ ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι καὶ ὁ λοιπὸς Κλήρος ἔχουσι τὸ ἐλεύθερον τοῦ διαθέτειν κατὰ βούλησιν τὴν περιουσίαν αὐτῶν¹⁹⁵. β) Πρὸς τὴν Γεν. Γραμματεῖαν τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν περὶ τοῦ νέου ἡμερολογίου¹⁹⁶. γ) Περὶ διαρρυθμίσεως τῶν ὁρίων τῶν ἐν ταῖς Ν. Χώραις τῆς Ἑλλάδος Ἐπαρχιῶν τοῦ Οἰκουμηνικοῦ Θρόνου¹⁹⁷.

Ἐν μηνὶ Μαρτίῳ 1924, μετὰ γενομένην ὑπ' αὐτοῦ εἰσήγησιν ἡ Ἱ. Σύνοδος ἀπεφάσισε καὶ ἐπανέγραψεν ἐν τῷ Συνταγματικῷ τὴν ἐν ἐνεργείᾳ Ἐπαρχιῶν τοῦ Οἰκουμηνικοῦ Πατριαρχείου τὴν ἀποστολικὴν καὶ παλαίφατον Μητρόπολιν Σάρδεων, δι' ἣν ἐξελέξατο ὡς ποιμένα τὸν ἄχρι τοῦδε ἀρχιεραμαρτυρεῖ αὐτῆς καὶ Μ. Πρωτοσύγκελλον Γερμανὸν Ἀθανασιάδην, τὸν διακρινόμενον ἐπὶ σοφίᾳ καὶ ἐπιστημονικῶς καταρτιστῶ, ὃν καὶ ἐχειροτόνησεν αὐτὸς ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Ναῶ, συλλειτουργοῦς ἔχων τοὺς Μητροπολίτας Νικαίας Βασίλειον, Προύσης Κωνσταντίνου, Νεοκαισαρείας Ἀγαθάγγελου, Σηλυβρίας Εὐγένιον καὶ Ἀνέων Θωμᾶν¹⁹⁸.

Κατὰ Μάϊον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἡ ὑπ' αὐτὸν Ἱ. Σύνοδος προέβη εἰς τὴν καθαιρεσὶν ἀπὸ τε τῆς ἀρχιερωσύνης καὶ ἱερωσύνης τοῦ Μητροπολίτου Χαλδίας Βασιλείου. Καθ' ὅσον, οὗτος, μετὰ τὴν διὰ λόγους ἐκδικητικούς, ὑπὸ τοῦ Μελετίου Δ', γενομένην μετάθεσιν αὐτοῦ, ἀπὸ τὴν Μηθύμνης εἰς τὴν τῆς Χαλδίας Μητρόπολιν, ἀπῆλθεν, ἄνευ ἀδείας, εἰς τὴν Ἀμερικὴν, ἐν ἣ ἤρξατο δράσεως ἀντικανονικῆς, συγκεντρώσας περὶ ἑαυτὸν ποιμνιον ἐξ ὁμογενῶν ἐχθρικῶς φρονούντων πρὸς τὸν Ἑλ. Βενιζέλον. Κατόπιν τούτων, κληθεὶς ὅπως ἐντὸς 40ημέρου παρουσιασθῇ καὶ ἀπολογηθῇ ἐνώπιον τῆς Ἱ. Συνόδου, δὲν ἐνεφανίσθη, ἐξ οὗ διὰ πάσας τὰς τῶν Ἱ. Κανόνων παραβάσεις αὐτοῦ καθηρέθη¹⁹⁹.

Ἀξιεπαινος ὑπῆρξε καὶ ἡ ἐκδήλωσις αὐτοῦ πρὸς τὸν προκατόχον του Ἰωακείμ τὸν Γ', καίτοι ὑπάρξαντα σφοδρὸν ἀντίπαλον τοῦ Γέροντος αὐτοῦ. Πρὸς τιμὴν αὐτοῦ ἀνήγειρε τάφον καλλιμάρμαρον, δι' ἰδίας αὐτοῦ δαπάνης, ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο: «Ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος ὁ Ζ' τῷ ἀοιδίμῳ προκατῶν αὐτοῦ Ἰωακείμ τῷ Γ', ἀνθ' ὧν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους εὐσεβοφρόνως εἰργάσατο»²⁰⁰. Μετ' αὐτὸν προϋτίθετο νὰ κατασκευάσῃ καὶ ἕτερον μνημεῖον ἐπὶ τοῦ τάφου Ἀνθίμου τοῦ Ζ' (1895-1897)²⁰¹, ἀλλ' ἀτυχῶς δὲν ἐπρόλαβεν.

Ἐπὶ τῆς πατριαρχείας Γρηγορίου τοῦ Ζ' ἐρρυθ-

194) Αὐτόθι, σελ. 36. Πρβλ. Φ ο ὄ γ ι α Μ ε θ ο δ ἰ ο υ, Ἀρχιμ., Σύστασις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας Πολωνίας καὶ τὸ αὐτοκέφαλον αὐτῆς, ἐν Ἀρχιεῖον Ἐκκλησιαστικῶ καὶ Κανονικοῦ Δικαίου» ἔτ. 1957, σελ. 120.

195) «Ὀρθοδοξία», ἔτ. Β', σελ. 43.

196) Αὐτόθι, ἔτ. Α', σελ. 219.

197) Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 417.

198) Γ ε ρ μ α ν ο ὦ (Ἀθανασιάδου), Μητροπολίτου Σάρδεων καὶ Πισιδίας, Ἱστορικὴ μελέτη περὶ τῆς Ἐκκλησίας τῶν Σάρδεων καὶ τῶν Ἐπισκόπων αὐτῆς, Ἐν Κων/πόλει 1928, σελ. 19,73,92.

199) Μ α υ ρ ο π ο ὄ λ ο υ, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 204-205.

200) «Ἐ κ λ η σ ῖ α», ἔτ. Β' (1924) σελ. 197.

201) Αὐτόθι, 205.

μίσθη και τὸ πολυκροτον ζήτημα τοῦ ἡμερολογίου, δημιουργήσαν σάλον μέγαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Τὸ ἀναφνὲν τοῦτο πρόβλημα ἔχει δι' ὀλίγων ὡς ἐξῆς: Ἀπάσας τὰς Αὐτοκεφάλους Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας ἀπησχόλει σοβαρῶς τὸ θέμα τοῦτο, ἰδιαίτατα δὲ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος. Καὶ τοῦτο, τοῦλάχιστον ἐν Ἑλλάδι, διότι, μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς Πολιτείας παραδοχὴν καὶ εἰσαγωγὴν τοῦ Γρηγοριανοῦ ἡμερολογίου, συνεπεία τοῦ ὁποίου ἡ ἐθνικὴ ἑορτὴ, χωρισθεῖσα τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἐωρτάσθη τὴν 25ην Μαρτίου τοῦ πολιτικοῦ ἡμερολογίου, ἡ δὲ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ μετὰ 13 ἡμέρας, σύγχυσις καὶ ταραχὴ μεγάλη ἐπεκράτησε παρὰ τῷ λαῷ, γενικὴ δ' ὑπῆρξεν ἡ γνώμη, ὅτι ἦτο ἀδύνατος ἐντελῶς ἡ ὑπαρξίς δύο ἡμερολογίων. Ἄμεσος διὰ τοῦτο ἀνάγκη προέκυψεν, ὅπως μεταρρυθμισθῇ τὸ ἡμερολόγιον, ἐφ' ὅσον τὰ κράτη εἶχον ἤδη παραδεχθῆ τὸ νέον ἡμερολόγιον.

Παρὰ ταῦτα ὅμως αἱ γνώμαι τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν διέσταντο μὴ ἀναγνωρίζουσαι τὰς ἀποφάσεις τοῦ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου συγκληθέντος ἐν Κωνσταντινουπόλει Πανορθοδόξου Συνεδρίου (10 Μαΐου 1923), ἀναγνωρίσαντος, ὅτι ἡ ἄρσις τοῦ μεταξὺ τοῦ θρησκευτικοῦ καὶ πολιτικοῦ ἡμερολογίου χάσματος εἶναι ἀναπόφευκτος καὶ ὅτι οὐδὲν κανονικὸν ἢ δογματικὸν κώλυμα ὑπάρχει διὰ τὴν διόρθωσιν τοῦ ἐν χρήσει ἐκκλησιαστικοῦ ἡμερολογίου. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Ἀλεξανδρείας Φώτιος ἐζήτηε συγκρότησιν Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἧτις ἦτο πάντῃ ἀδύνατον νὰ πραγματοποιηθῇ. Ὁ Ἀντιοχείας Γρηγόριος ἐφρόνει ὡσαύτως. Ὁ Ἱεροσολύμων Δαμιανός, καίτοι ἐθεώρει, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἠδύνατο νὰ προχωρήσῃ εἰς τελειότερον ἡμερολόγιον, ἐν τούτοις ἐφαίνετο λίαν διστακτικός. Τοῦτ' αὐτὸ καὶ ὁ Κύπρου Κύριλλος. Τοῦναντίον ἡ Ρωσικὴ Ἐκκλησία πρώτη ἔσπευσε νὰ ἐφαρμόσῃ τὴν περὶ τοῦ ἡμερολογίου ἀπόφασιν τοῦ Συνεδρίου. Ὁμοίως δ' ἤρχισεν ἐπικρατοῦν καὶ ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις Φιλλανδίας, Πολωνίας καὶ Σερβίας²⁰².

Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅμως τῆς Ἑλλάδος ὑπῆρξε μὲν πίεσις ἐκ μέρους τῆς Πολιτείας διὰ τὴν παραδοχὴν τοῦ νέου ἡμερολογίου, ἐδεικνύετο ὅμως ἐπιφυλακτικότης παρὰ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς κύκλοις, διότι παρὰ τισὶ ἐπιτηδεῖους ἐσημειοῦτο κινήσις παρὰ τῷ ἀφελεῖ λαῷ, μερὶς τοῦ ὁποίου ἤρξατο ἀντιδρῶσα. Ὅθεν, ἡ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀντιμεταωπιζούσα πίεσιν παρὰ τῆς τότε Κυβερνήσεως Ἀλ. Παπαναστασίου, ἠναγκάζετο νὰ λάβῃ ἀποφάσεις. Συνετῶς δὲ φρονούσα, ἐσκέφθη, ὅτι ἔδει πρωτίστως ἡ μεταρρυθμίσις αὕτη νὰ γίνῃ δι' ἀποφάσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ εἰς τὸ κλίμα αὐτοῦ ν' ἀρχίσῃ πραγματοποιουμένη, εἰς τρόπον ὥστε ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς νὰ μὴ ἀντίστη. Ἐντεῦθεν ἀνέθεσε τὴν πρωτοβουλίαν εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Γρηγόριον. Ἀλλὰ καὶ οὗτος, ὡς εἶναι προφανές, ἐδέχθη οὐ μικρὰς πιέσεις καὶ παρὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερ-

νήσεως, ἐχούσης ἤδη ἐπιβληθῆ εἰς τὴν ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίαν.

Ἐπὶ Συνόδου ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, κατὰ τῆς ἀλλαγῆς, ὠμίλησεν ὁ Νεοκαισαρείας Ἀμβρόσιος, οὕτινος τὰ λεχθέντα ἐπεδοκίμασε καὶ ὁ Πατριάρχης, ἀλλ' ἠναγκάσθη νὰ ὁμολογήσῃ, ἐπὶ λέξει, ὅτι: «Δυστυχῶς, τὴν ἡμερολογιακὴν μεταβολὴν ἐπέβαλεν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις»²⁰³. Πάντως ἐκ τῶν πραγμάτων ἠναγκάσθη καὶ ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν, ὅπως τερματισθῇ ἡ ἐκκρεμότης τοῦ ζητήματος τούτου. Ὅθεν, ἐπικοινωνήσας, κατ' ἀρχάς, μετὰ τῶν λοιπῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, τυχῶν δὲ διαφόρου ἀπαντήσεως, συνεσκέφθη διὰ μακρῶν μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν Ἱ. Συνόδου καὶ ἤχθη εἰς τὴν ἀπόφασιν, παρὰ τοὺς ἐνδοιασμούς, νὰ δεχθῇ ὀριστικῶς τὸ νέον ἡμερολόγιον ἐν τῷ κλίματι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ὑφ' ὃν ὑπήγοντο, τότε, ἐξ ὀλοκλήρου διοικητικῶς ὑπερτεσσαράκοντα Μητροπόλεις, ἐν ταῖς Ν. Χώραις (τῆς Ἑλλάδος) ὡς ἐκ τούτου δὲ φυσικὸν ἦτο νὰ ἐπήρχeto ἀναστατώσις ἐν αὐταῖς, καθ' ὅσον εἰς τὴν αὐτὴν ἐπικράτειαν ἦτο πάντῃ ἀδύνατον νὰ ἰσχύσουν δύο διαφορὰ ἡμερολόγια εἰς τε τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ τὴν πολιτικὴν ζωὴν.

Τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἀνεκοίνωσεν εὐθὺς ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Γρηγόριος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος διὰ τοῦ ἀπὸ 23 Φεβρουαρίου 1924 τηλεγραφήματος αὐτοῦ, ἐν ᾧ διελάμβανε: «Συνοδικῇ ἀποφάσει ἐνεκρίθη σήμερον ὀριστικῶς προσαρμογὴ ἑορτολογίου καὶ πολιτικοῦ ἡμερολογίου 10ην τρέχοντος Μαρτίου»²⁰⁴. Κατόπιν τούτου, καθιερώθη καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος τὸ νέον ἡμερολόγιον.

Ὁ μεγαλόπνοος Πατριάρχης ἐνίσχυσε καὶ ἐνεθάρρυνε τὰ μέγιστα τὸν ἐν ἀναστατώσει εὐρισκόμενον εἰς τὴν Τουρκίαν Ἑλληνικὸν πληθυσμὸν, διακατεχόμενος ὑπὸ ἀγωνίας ἐπὶ τῇ ἀβεβαιότητι τοῦ μέλλοντος, διότι οὐδεὶς ἐγνώριζεν ὅποια θὰ ἦσαν τὰ ἀποτελέσματα τοῦ ὑπὸ συζήτησιν θέματος τῶν ἀνταλλαγίμων. Ἡ ἰσχυρὰ προσωπικότης αὐτοῦ ἐμετρίαζεν ὡσαύτως τὸν εἰς τὰς ψυχὰς ὄλων ἐπικρατοῦντα φόβον διὰ τὴν Μ. Ἐκκλησίαν, ἧτις διήρχετο τὰς πλεόν κρισιμωτέρας ἡμέρας, ἀφ' ἧς ἡ Κωνσταντινουπόλις ἔπесεν εἰς τὰς ἀνοσίας τουρκικὰς χεῖρας, διότι ἄλλοτε, εἰς δυσχερεστάτους χρόνους, εἶχε τὴν δύναμιν νὰ ὑπερνικᾷ τὰ προσκόμματα καὶ τοὺς ἐπικρεμαμένους ἐπ' αὐτὴν κινδύνους, ἐνῶ κατ' αὐτὴν τὴν περιόδον, μάλιστα μετὰ τὴν δυσπερίγραπτον καταστροφὴν τοῦ 1822 καὶ τὰ ὀδυνηρότατα διὰ τὸ Γένος ἡμῶν ἀποτελέσματα αὐτοῦ, τὰ πράγματα εἶχον τοσοῦτον ἐπιδεινωθῆ, ὥστε φόβος πανταχόθεν ἐπεκράτει. Πλὴν ὅμως ἐλπίς καὶ ἐμπιστοσύνη ἀπεδίδετο εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ κατὰ πάντα συνετοῦ, διαλλακτικοῦ καὶ συντηρητικοῦ Πατριάρχου, ὅστις ἠδύνατο νὰ ἐπιδράσῃ ἐπωφελῶς εἰς τὴν ἀκατάσχετον ἐκείνην κατάστασιν.

Ἄλλ' ὁ διαπρεπὴς Πατριάρχης δὲν ἠδυνήθη ἐπὶ πολὺ νὰ ἀντίσχη ὑπὸ τὸ βάρος τῶν εὐθυνῶν καὶ τῶν

202) Παπαδοπούλου Χρυσοστόμου (ἀποθανόντος Ἀρχ. Ἀθηνῶν), Ἡ διόρθωσις τοῦ Ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος (ἀνατύπωσις ἐκ τῆς «Ἐκκλησίας»). Ἀθήνησι 1933, σελ.

203) Μαυροπούλου, ἐνθ' ἄν., σελ. 206.

204) Παπαδοπούλου Χρ., ἐνθ' ἄν., σελ. 59.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ἐπί τῆ συμπληρώσει ἐξήκοντα ἐτῶν.

Μετά συγκινήσεως καὶ εὐλόγου ἐθνικῆς ὑπερηφάνειας ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἐπληροφόρηθῆ τὴν ἐν Ἀθήναις συγκέντρωσιν ξένων περιγίπων καὶ ἄλλων ἐπισήμων, πρὸς συμμετοχὴν εἰς τὸν μετ' ὀλίγας ἡμέρας γενησόμενον ἐπίσημον ἑορτασμόν ἐπὶ τῆ συμπληρώσει ἐξήκοντα ἐτῶν ἀπὸ τῆς γεννήσεως τῆς Α.Μ. τοῦ λαοφιλοῦς Βασιλέως Παύλου.

Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἀγαπᾷ τοὺς Βασιλεῖς του, ποὺ καθ' ὅλην τὴν Βυζαντινὴν περίοδον ὑπῆρξαν ἡρωϊκοὶ *defensores fidei*, καὶ πάντοτε εὐχεται ὑπὲρ τῶν βασιλέων, παντὸς τοῦ Παλατίου καὶ τοῦ στρατοπέδου αὐτῶν. Πολὸν δὲ περισσότερον εὐχεται σήμερον ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως Παύλου, τοῦ ὁποίου εἶναι γνωστὴ ἡ εὐσέβεια καὶ ἐνσυνείδητος συμμετοχὴ του εἰς τὴν λειτουργικὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ἡ «Ἐκκλησία», μετέχουσα τοῦ ἑορτασμοῦ τούτου, εὐχεται ὡς Κύριος ὁ Θεὸς φυλάττῃ τὸν σεπτὸν Βασιλέα ἡμῶν εἰς πολλὰ ἔτη, «στεφανώνῃ αὐτὸν ὄπλῳ ἀληθείας» καὶ «ὄπλῳ εὐδοκίας» καὶ λαλῇ πάντοτε «εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἀγαθὰ ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ».

Ἀποκαλυπτικὴ τιμητικὴ διάκρισις.

Ἡ εἰς ἄλλην σελίδα τοῦ παρόντος φύλλου τῆς «Ἐκκλησίας» περιγραφομένη ἀπονομὴ ἐξ Ἀμερικῆς χρυσοῦ μεταλλίου εἰς τὸν διακεκριμένον συνεργιστῶν αὐτοῦ καθήκοντων. Κατόπιν βραχείας μὲν ἀλλὰ πολυωδύνου ἀσθενείας, ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν, τῇ 19ῃ Νοεμβρίου 1924, ἐν μέσῳ πανορθόδοξου πένθους, πατριαρχεύσας εὐκλεῶς ἐπὶ ἐν περίπτου ἔτος.

Τὸ σεπτὸν αὐτοῦ σκῆνος ἐξετέθη εἰς τριήμερον προσκύνησιν ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Ναῶ, ἔθθα ἐγένετο, μετὰ πάσης μεγαλοπρεπειας, ἡ κηδεῖα αὐτοῦ, ἐν ἣ προέστη ἡ Ἱ. Σύνοδος μετὰ τῶν ἐνδημούντων Μητροπολιτῶν καὶ Ἐπισκόπων καὶ εἰς τὴν ὁποίαν παρέστησαν ἐπίσημοι καὶ πλῆθος ἀναριθμητον βαρυπενθούντος λαοῦ. Τὸ δὲ ἐγκώμιον τοῦ ἀποιχομένου Πατριάρχου ἐπλεξεν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἱ. Συνόδου.

Μετά τριήμερον, ἦτοι τῇ 23 Νοεμβρίου ἐγένετο ἡ ἐκ τοῦ Πατριαρχικοῦ Ναοῦ ἐκφορὰ τοῦ ἱεροῦ σκηνώματος τοῦ εὐκλεοῦς Πρωθιεράρχου, ὅπερ ἐτάφη τῇ 30 ἰ. μ., κατόπιν Θ. Λειτουργίας τελεσθείσης ἐν τῷ περιλαλήτῳ Προσκυνηματι τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς (Βαλουκλή) ὑπὸ τῶν Μητροπολιτῶν Νεοκαισαρείας, Νευροκοπίου καὶ Θεοδωρουπόλεως, μετ' ἐπιμνημοσύνου δέσεως, παρὰ τοῖς τάφοις τῶν ἀοιδίμων Πατριαρχῶν.

Πλείστα ἐκ τῶν κατ' αὐτὸν διέθεσεν, χάριν τοῦ Πατριαρχείου, ἔτι ζῶν. Μετὰ θάνατον οὐδὲν αὐτῷ ἀνευρέθη. Σήμερον ἐν Σίφνῳ καὶ ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῶ τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος φυλάσσεται ἐν πολύτιμον αὐτοῦ πολύχρυσον ἐπιτραχήλιον.

(Τέλος) Ἀρχιμ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ Α. ΒΙΓΑΛΗΣ

γάτην τῆς «Ἐκκλησίας» κ. Φώτιον Κόντογλου, πρὸς ἐκδήλωσιν ἀναγνωρίσεως τοῦ γεγονότος, ὅτι οὗτος εἶναι ζωγράφος ἀκραιφνῶς ὀρθοδόξου παραδόσεως, δὲν εἶναι μόνον μιὰ τιμὴ, προσνεμομένη δικαίως εἰς αὐτὸν καὶ ἀντανακλώσα εἰς ὀλόκληρον τὸ ἑλληνικὸν Ἔθνος, ἀλλὰ καὶ μία ἐνέργεια ἐξόχως ἀποκαλυπτικὴ.

Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος τιμητικὴ διάκρισις ἀποκαλύπτει τὴν ἐν τῇ Δύσει συντελεσθεῖσαν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μεγάλην πνευματικὴν στροφὴν καὶ ἀφύπνισιν τοῦ ἐνδιαφέροντος ὑπὲρ τῶν ὀρθοδόξων θεσμῶν καὶ παραδόσεων, περὶ ἧς καὶ ἀλλαχοῦ τοῦ παρόντος γράφομεν. Τὸ γεγονός τοῦτο, ὅπερ πρό τινων δεκαετιῶν θὰ ἦτο ἀκατανόητον, δεικνύει ὅτι τὸ αἰσθητήριον πολλῶν πνευματικῶν κύκλων τῆς Δύσεως ἔχει ἀρκούντως ἐξυγιανθῆ πρὸς ἀντικειμενικὴν ἐκτίμησιν τῶν πνευματικῶν θησαυρῶν τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολῆς.

Ἄς εὐχηθῶμεν, ὡς ἡ στροφὴ αὕτη τοῦ Δυτικῶ κόσμου πρὸς τὰς Ἑλληνορθοδόξους παραδόσεις ὀλοκληρωθῆ καὶ ἀφύπνισις ἐκ τοῦ ληθάργου καὶ ἡμετέρους τινάς, οἵτινες πάσχοντες ἐξ ἀξιολογικῆς μωπίας ἐξακολουθοῦν νὰ ἀδιαφοροῦν διὰ τοὺς θεσμούς καὶ τοὺς πνευματικὸς θησαυρούς, τοὺς ὁποίους ἐκκληροδότησαν εἰς ἡμᾶς οἱ πατέρες ἡμῶν.

«Ἐκ τῆς Νεοελληνικῆς Θεολογίας»

Ἐτερον σημαντικὸν δείγμα τῆς ἀφύπνισεως τοῦ ἐνδιαφέροντος τῆς Δύσεως διὰ τὴν γνώσιν τῆς ἑλληνορθοδόξου πραγματικότητος εἶναι τὸ ἐπιμελεῖα τοῦ κ. Σαβράμη ἐκδοθῆν ἐπὶ ἐκδοτικῶ οἴκου τῆς Γερμανίας ἔργον «Ἐκ τῆς Νεοελληνικῆς Θεολογίας» (*Aus der neugriechischen Theologie*).

Τὸ ἔργον τοῦτο δὲν παροσιάζει μόνον χαρακτηριστικὰ δείγματα τῆς ἑλληνικῆς θεολογικῆς σκέψεως διὰ τῆς δημοσιεύσεως εἰς γερμανικὴν γλῶσσαν ἐργασιῶν τῶν Καθηγητῶν κ. κ. Γ. Κοινιάρη, Κ. Μπόνη, Β. Βέλλα, Π. Μπρατσιώτου, Εὐ. Ἀντωνιάδου, Βασ. Ἰωαννίδου, Ἱερ. Κοτσώνη, Εὐ. Θεοδώρου, Βασ. Σταυρίδου καὶ τοῦ κ. Δ. Σαβράμη, ἀλλὰ καὶ ἀρκούντως ἐνημερωμένην βιβλιογραφίαν τῆς νεοελληνικῆς Θεολογίας.

Ἡ «Ἐκκλησία», συγχαίρουσα τοὺς σχόντας τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ἐκδόσεως ταύτης, εὐχεται ὡς ἐν ὅλαις ταῖς χώραις τῆς Δύσεως ἴδων τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος καὶ ἄλλα παρόμοια ἔργα, ἵνα γνωρίσουν οἱ ἑτεροδόξοι, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Θεολογία καὶ Ἐκκλησία δὲν εἶναι νεκρά, ἀλλὰ ζῶσα, ἀνταποκρινομένη πλήρως εἰς τὸ αἶτημα τῆς ὑπ' αὐτῆς ἀντιμεταπίσεως τῶν συγχρόνων πνευματικῶν ρευμάτων καὶ προβλημάτων.

Ἔς αἱ διψῶσαι ἔλαφοι.

Ὁ ὁμοιοκαθολικὸς θεολόγος Antoine Wenger, εἰς τὸ φύλλον «La Croix», ἀφοῦ περιέγραψε τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν ἐξ ἀφορμῆς τῆς Συνδιασκέψεως τῆς Ῥόδου τελεσθεισῶν ἐν Ῥόδῳ Λειτουργιῶν, ἐσημείωσε τὰ ἐξῆς. «... Ὡς μάρτυς ἐνὸς τόσον ἀγνοῦ

μεγαλείου, ἡσθανόμην ἕνα θαναασμόν, ἀναμειγμένον ὅμως καὶ μὲ λύπην. Τὸ μυστηριακὸν μεγαλεῖον αὐτὸ χάνει ἐκ τῆς ἀπουσίας τῆς θείας Κοινωνίας τῶν πιστῶν... Πῶς νὰ μὴ εὐχρηθῶμεν, ὅπως ὁ λειτουργικὸς αἶνος, ἀσύγκριτος ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, συνδυασθῆ μετὰ τῆς κοινωνίας τοῦ Σώματος καὶ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ, ἵνα γνωρίσουν οἱ ἐκκλησιαζόμενοι τὴν ὑψίστην παράδοσιν καὶ τὸν γνήσιον μυστικισμόν τῆς Ἀνατολῆς; Δι' ἀμφοτέρας τὰς Ἐκκλησίας μας ἢ προϋπὸθεσις μιᾶς ἀλλαγῆς συνίσταται πρωτίστως εἰς μίαν ἀνανέωσιν τῆς χριστιανικῆς ζωῆς».

Οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ ἑτεροδόξου θεολόγου ὑπομνήσκουν ἔνθεν μὲν ὅτι ἐν τῇ λειτουργικῇ μας παράδοσει περιέχονται ἀπαράμιλλοι θησαυροί, ἑτέρωθεν δὲ ὅτι πρέπει νὰ καταβληθῶν παρ' ἡμῶν ἰδιαίτερα προσπάθειαι πρὸς δημοσιότητα ζωηρᾶς λειτουργικῆς κινήσεως, ἵνα οἱ πιστοὶ ἐνσυνειδήτως ὡς αἱ διψῶσαι ἔλαφοι τρέχουν «ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων». Ὁ Μέγας Βασίλειος ἔλεγε: «Καὶ τὸ κοινωνεῖν καθ' ἑκάστην ἡμέραν... καλὸν καὶ ἐπωφελέες». Ὁ ἱερός Χρυσόστομος ἠλέγχεν αὐστηρῶς τοὺς παρισταμένους εἰς τὴν θείαν Λειτουργίαν, ἀλλὰ μὴ αἰσθανομένους τὴν ἀνάγκην τῆς Θείας Κοινωνίας: «Εἰπέ μου, εἴ τις εἰς ἐστίασιν κληθεὶς τὰς χεῖρας νύφαιτο καὶ κατακλιθεῖ καὶ ἔτοιμος γένοιτο πρὸς τὴν τράπεζαν, εἴτα μὴ μετέχει, οὐκ ὑβρίζει τὸν καλέσαντα;».

Πρέπει σοβαρῶς νὰ ἀσχοληθοῦν.

Ὁ Διευθυντῆς τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Jserlohn, ἐκπροσωπῶν τὰς ἀπόψεις πλείστων παστῶρων τῆς ἐν Γερμανίᾳ Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας, ὑπέδειξε τὴν ἀνάγκην, ὅπως —ἐνεκα τῆς τρομερᾶς ἀξέσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν εἰς Γερμανίαν μεταβαίνοντων Ἑλλήνων ἐργατῶν— οἱ ὑπάρχοντες ναοὶ τεθοῦν εἰς χρῆσιν αὐτῶν διὰ τὰς θρησκευτικὰς τῶν ἀνάγκας.

Ἄλλ' ἐὰν οἱ ἑτεροδόξοι δεικνύουν τοιοῦτο ἐνδιαφέρον διὰ τοὺς Ἕλληνας ἐργάτας, τί πρέπει νὰ πράξουν αἱ ἑλληνορθόδοξοι ἐκκλησιαστικαὶ καὶ πολιτικαὶ ἀρχαί; Πρέπει αὐτὰς σοβαρῶς νὰ ἀσχοληθοῦν μὲ τὸ ζήτημα τῆς ἐξευρέσεως τοῦ καταλλήλου τρόπου τῆς πνευματικῆς τροφοδοσίας τῶν ἐκπατριζομένων τούτων συμπατριωτῶν μας, ἵνα μὴ οἱ οἱ ἀκολουθήσουν τὴν ὁδὸν τῆς ἡσσανοῦς προσπαθείας, τὴν ὁποίαν θὰ παρουσιάσῃ καὶ αὐτὸς ὁ ἐν πολλοῖς ὕλιστικὸς καὶ αἰσθησιακὸς πολιτισμὸς τῆς Δύσεως, καὶ ἵνα μὴ παρασυρθοῦν ὑπὸ τῶν ἑτεροδόξων προπαγανδῶν. Οἱ ἐργάται οὗτοι δέον ἀπαραιτήτως νὰ ὁργανωθοῦν εἰς ἑλληνορθόδοξους κοινότητες, ἐμφυχνόμενας ὑπὸ ἐνθουσιωδῶν καὶ ἀνεπιλήπτων ἐλλήνων κληρικῶν.

«Τὰ Ἑλληνικὰ Γράμματα εἰς τὴν Δύσιν».

Αἱ ἐνόπιον τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονος γινόμεναι ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης δύο διαλέξεις τοῦ ἀμερικανοῦ καθηγητοῦ κ. Kenneth Clark μὲ θέμα «Τὰ Ἑλληνικὰ Γράμματα εἰς τὴν Δύσιν πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως» ὑπῆρξαν μίαν ἐνδιαφέρουσαι.

Αἱ διαλέξεις αὐταί, ἀναφερόμεναι εἰς πλουσιώ-

τατον ἱστορικὸν ὕλικόν, ἐπεισαν τοὺς ἀκροατὰς αὐτῶν, ὅτι τὰ περὶ τοῦ σκοτεινοῦ Μεσαίωνα λεγόμενα ἀποτελοῦν μῦθον καὶ ὅτι ἢ ἐν τῇ Δύσει «Ἀναγέννησις» δὲν ὑπῆρξεν ἀποτέλεσμα τῆς ἀπὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας χειραφεσίας, ἀλλ' ἀντιθέτως καρπὸς τῆς μακροαίωνα σπουδῆς τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων, ἧτις ἐν πολλοῖς συνετελεῖτο ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Ἐκκλησίας καὶ διὰ τῆς ἐπιδράσεως τῆς πρὸς τὴν Δύσιν ἀκτινοβολίας τοῦ Χριστιανικοῦ Βυζαντίου.

Ἡ μελέτη τῶν ἔργων

τῆς χριστιανικῆς βυζαντινῆς τέχνης.

Κατὰ τὸ τελευταῖον Διεθνὲς Κρητολογικὸν Συνέδριον, ὅπερ κατ' ἄριστον καὶ ὑποδειγματικὸν τρόπον συνεκροτήθη πρὸ τινος ἐν Κρήτῃ, ὑπῆρξε πρὸς τοὺς ἄλλοις, ἐνδιαφέρουσα ἢ ἀνακοίνωσις τοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καὶ συνεργάτου τῆς Ἐκκλησίας κ. Κωνσταντίνου Καλοκόρη.

Ὁ κ. Καλοκόρης ἐτόνισεν, ὅτι ἡ μελέτη τῶν χριστιανικῶν βυζαντινῶν μνημείων δὲν πρέπει νὰ γίνεται μόνον διὰ καθαρῶς αἰσθητικῶν κριτηρίων, ἀλλὰ καὶ δι' ἐξετάσεως τῶν δογματικῶν καὶ λειτουργικῶν προϋποθέσεων αὐτῆς.

Ἀληθῶς! Ὡς καὶ ἄλλοτε ἀνεπτύχθη ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Καθηγητοῦ ἀπὸ τῶν στηλῶν τῆς Ἐκκλησίας ἢ χριστιανικῆς βυζαντινῆς τέχνης «οὔτε τὴν φύσιν ἀντέγραψεν, οὔτε εἰς τὴν διάπλασιν καὶ εἰς τὸ χρῶμα ὡς εἰς σκοπὸν ἀπέβλεψεν, ἀλλὰ, προσλαβοῦσα ὅσα στοιχεῖα, τεχνικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ, ἦσαν αὐτῇ ἀπαραίτητα διὰ τὴν οἰκείωσιν τοῦ πνεύματός της ὑπὸ τῶν πιστῶν, κατώρθωσε, δι' ἐξαιρέτου ἀφαιρέσεως, νὰ ἀποδώσῃ τὰς ὑψηλοτέρας ἐννοίας τῆς Ὁρθοδοξίας» ὡς τέχνη πνευματικῆς διακονίας, τέχνη ὑψηλῆς θεολογίας, τέχνη βάθους καὶ τέχνη λειτουργικῆς.

Ὁ Μασσωνισμός.

Πρέπει νὰ ἐκφράσωμεν τὴν χαρὰν μας, διότι διὰ πρώτην φοράν θαρραλέοι ἐπίσκοποι τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ἀντιμετωπίζον τὸν Μασσωνισμόν. Κατὰ τοὺς «Church Times» μέχρι τοῦδε ἐπετρέπετο τέλεσις, μασσωνικῶν ἀκολουθιῶν ἀκόμη καὶ ἐντὸς Ναῶν. Ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἱεραρχία διηρέθη, διότι πλείστοι ἐξ αὐτῶν εἶναι μασσῶνοι. Οὕτως ἀποκαλύπτεται, ὅτι ὁ τῶς Ἀρχιεπίσκοπος Fisher καὶ ἄλλοι ἐπίσκοποι ἀνήκουν εἰς τὴν Στοάν.

Ὅθεν εἶναι λίαν εὐχάριστον τὸ γεγονὸς, ὅτι ὁ διακεκριμένος Ἐπίσκοπος τοῦ Southwark Dr. Stockwood ἀπηγόρευσε τὴν ἐν τοῖς χριστιανικοῖς ναοῖς τέλεσιν οἰασθήποτε μασσωνικῆς τελετῆς ὡς ἀσυμβιβάστον πρὸς τὸ Χριστιανικὸν πνεῦμα. Ἀληθῶς! Ὁ Μασσωνισμὸς οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ μία προσπάθεια ἀναβιώσεως τῶν ἀρχαίων, μυστηριακῶν θρησκειῶν καὶ μία παραθεώρησις τῆς ἰδιοτυτίας καὶ τοῦ θεοῦ χαρακτηῆρος τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὡς ἀπὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν ἔχει διακηρύξει εὐθαρσῶς καὶ ὁμοφώνως ἡ σεπτὴ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὁ μετέχων τῶν μασσωνικῶν μῆσεων καὶ τελετῶν δὲν δύναται νὰ εἶναι γνήσιον τέκνον τῆς Ἐκκλησίας.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

'Ιερά Σύνοδος

Κατόπων γνωματεύσεως του Α' Τμήματος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, γενομένης αποδεκτής και υπό του 'Υπουργείου Παιδείας ως και υπό της 'Ι. Συνόδου τον Μακαριώτατον Πρόεδρον δύναται, λόγω μη υπάρξεως ειδικού νόμου, να αντικαθιστᾶ εἰς τὰ συμβούλια του ΤΑΚΕ ὁ Προεδρεύων τῆς 'Ι. Συνόδου.

— Υπό τῆς 'Ι. Συνόδου και ἐξ ἀφορμῆς ἀσεβοῦς δημοσιεύματος 'Ιεροκήρυκος διεξήχθη συζήτησις και ἐλήφθησαν ἀποφάσεις ἐπὶ τῆς θέσεως τῶν 'Ιεροκηρύκων ἐν τῇ 'Εκκλησίᾳ.

— Ὡσαύτως ἡ 'Ι. Σύνοδος ἠσχολήθη περὶ τοῦ ζητήματος τοῦ μέλλοντος ἑορτασμοῦ τῆς χιλιετηρίδος τοῦ 'Αγίου Ὁρους.

'Αρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Θ α υ μ α κ ο ῦ κ. Χ ρ υ σ ὄ σ τ ο μ ο ς κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα Νοέμβριον, ἐν Κυριακαῖς και ἑορταῖς, ἐχοροστάτησεν, ἐλειτούργησε και ὠμίλησεν εἰς ἱεροῦς ναοὺς τοῦ Πειραιῶς.

— Τῇ 1ῃ ἐπεσκέφθη τὸν Μακαριώτατον Πατριάρχην τῶν 'Ιεροσολύμων κ. Βενέδικτον, ἐν Ἀθήναις.

— Τῇ 6ῃ ἐχοροστάτησε κατὰ τὴν Νεκρώσιμον Ἀκολουθίαν τοῦ ἱερέως Μάρκου Μαμουζέλου, τέως Ἐφημερίου τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς Χατζηκυριακείου Πειραιῶς, τελεσθεῖσαν εἰς τὸν ἐν Πειραιεῖ ἱερὸν ναὸν τῶν Ἀγίων Κωνσταντίνου και Ἐλένης.

— Τῇ 7ῃ ἐπεσκέφθη τοὺς πλημμυροπαθεῖς τῆς περιοχῆς τοῦ Ἀγίου Διονυσίου Πειραιῶς, και ἐχοροστάτησε κατὰ τὴν Νεκρώσιμον Ἀκολουθίαν τριῶν θυμάτων τῆς πλημμύρας τῆς νυκτὸς τῆς 5 πρὸς τὴν 6 Νοεμβρίου κατοίκων τῆς περιοχῆς Ἀγίου Ἰωάννου Ρέντη, τελεσθεῖσαν εἰς τὸν ἱερὸν Ναὸν τοῦ Νεκροταφείου Πειραιῶς, ὀμιλήσας κατ' αὐτήν.

— Τῇ αὐτῇ ὡς ἄνω ἡμέρα προήδρευσε συνεδριάσεως τοῦ ἐν Πειραιεῖ Σπυρακείου Κληροδοτήματος.

— Τῇ 8ῃ ἐπεσκέφθη τοὺς πλημμυροπαθεῖς Ἀγίου Ἰωάννου Ρέντη και Νικαίας Πειραιῶς.

— Τῇ 17ῃ ἐτέλεσε τὸν Ἁγιασμόν ἐπὶ τῇ ἐγκαταστάσει τῶν Κεντρικῶν ὑπηρεσιῶν τῆς Ἀστυνομικῆς Διευθύνσεως Πειραιῶς εἰς νέον κτίριον, παρουσίᾳ Ὑπουργῶν και τῶν τοπικῶν Ἀρχῶν τῆς πόλεως.

— Τῇ 20ῃ παρηκολούθησε, μετ' ἄλλων Ἱεραρχῶν, διάλεξιν τοῦ κ. Θεοδοσίου Σπεράντσα, Διευθυντοῦ τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» με θέμα «Ὁρθοδοξία και Ἑλληνισμός» δοθεῖσαν εἰς τὸν Πειραικὸν Σύνδεσμον.

— Τῇ 22ᾳ ἐπεσκέφθη τὸν εἰς ἀνάρρωσιν εὐρισκόμενον Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν κ. Θεόκλητον.

— Τῇ ἰδίᾳ ἡμέρᾳ, ὁμοῦ μετὰ τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν Πανοσ. Ἀρχιμ. κ. Θεοκλήτου Ἀβραντινῆ, ἐπεθεώρησε τοὺς Ἱεροῦς Ναοὺς Ἀγίου Ἀντωνίου Ἀμφιάλης Πειραιῶς, Κοιμησεῶς τῆς Θεοτόκου Νεαπόλεως Νικαίας Πειραιῶς, Ἀγίου Εὐθυμίου Εὐγενείας Πειραιῶς, και τὸ ἀνακαινισθῆν και διὰ νέου ὀρόφου ὀλοκληρωθῆν Ὁρφανοτροφεῖον Θηλέων «Ἅγιος Σπυριδῶν» ἐν Πειραιεῖ.

— Ἀκολουθῶς προήδρευσε συνεδριάσεως τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Σπυρακείου Κληροδοτήματος.

— Τῇ 29ῃ προήδρευσε και αὖθις συνεδριάσεως τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Σπυρακείου Κληροδοτήματος.

— Τῇ 30ῃ προήδρευσεν ἐν τῇ ἐν Πειραιεῖ οἰκίᾳ τοῦ ἀειμνήστου Ἀνδρέου Σπυρακῆ τῆς συνεδριάσεως κληρώσεως ἀπόρων κορασίδων ἐκ Πειραιῶς και Ἀγίου Πέτρου Κυνορίας καταγομένων, προικοδοτηθησομένων ἅμα τῇ τελέσει τῶν γάμων αὐτῶν, κατὰ τὴν Διαθήκην τοῦ ὡς ἄνω φιλανθρώπου.

***

Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Κερνίτσης κ. Χ ρ υ σ ὄ σ τ ο μ ο ς κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα Νοέμβριον ἐλειτούργησε και ὠμίλησεν εἰς διαφόρους ναοὺς τῶν Ἀθηνῶν.

— Τῇ 1ῃ Νοεμβρίου παρουσίᾳ τῶν Α.Α.Μ.Μ. τῶν Βασιλέων ἐτέλεσε τὸν ἁγιασμόν ἐπὶ τῇ καταθέσει θεμελίου λίθου τοῦ Κέντρου ἀνωτέρων Φυσικῶν Σπουδῶν και Φιλοσοφίας τῆς Ἐπιστήμης.

— Τῇ 3ῃ Νοεμβρίου προήδρευσε συνεδρίας τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου. Τῇ αὐτῇ παρέστη ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Μακαριωτάτου εἰς τὸν ἐν τῷ Ὠδεῖῳ Ἀθηνῶν διαγωνισμόν διὰ τὴν πρόσληψιν ὑποτρόφων τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς ἐν τῇ Σχολῇ Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς τοῦ Ὠδείου Ἀθηνῶν.

— Τῇ 5ῃ Νοεμβρίου μετέβη εἰς Αἴγινα και μετέσχε τῶν ἐκεῖ ἑορτῶν ἐπὶ τῇ ἐπιστῆμῃ ἀνακηρύξει ὡς ἁγίου τοῦ Ἐπισκόπου πρώην Πενταπόλεως Νεκταρίου Κεφαλαῖ, ἐξεφώνησε δὲ ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ τῆς Αἰγίνης και τὸν προσήκοντα λόγον.

— Τῇ 15ῃ Νοεμβρίου προήδρευσε συνεδρίας τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου,

— Τῇ 17ῃ Νοεμβρίου μεταβᾶς εἰς τὰ Β. Ἀνάκτορα Τατοῖου ὤρκεισεν ἐνώπιον τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως και παρουσίᾳ τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως κ. Καραμανλῆ τοὺς κ. κ. Σ. Γκίκαν ὡς ὑπουργὸν Δημ. Ἐργῶν, Δ. Βρανόπουλον ὡς ὑπουργὸν τῶν Συγκοινωνιῶν, Ι. Μπούτον ὡς ὑφυπουργὸν Συντονισμοῦ και Α. Θεοδοσιάδην ὡς ὑφυπουργὸν Δημ. Ἐργῶν.

— Τῇ 22ᾳ Νοεμβρίου μεταβᾶς εἰς τὴν Πρεσβείαν τοῦ Λιβάνου διεβίβασε τὰς εὐχὰς τοῦ Μακαριωτάτου ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς Ἐθνικῆς ἑορτῆς τοῦ Λιβάνου.

— Τῇ 25ῃ Νοεμβρίου ἐκπροσωπῶν τὸν Μακαριώτατον ἐτέλεσε τὸν ἁγιασμόν ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων τοῦ ἐν τῇ Ἀποστολικῇ Διακονίᾳ Φροντιστηρίου ὑποψηφίων Κατηχητῶν και ὠμίλησεν ἐπικαίρως.

— Τῇ 27ῃ Νοεμβρίου παρέστη ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Μακαριωτάτου εἰς τὸν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ἐναρκτήριον λόγον τοῦ Τακτικοῦ Καθηγητοῦ τῆς ἔδρας, τῆς Δημοσίας Οἰκονομίας και Δημοσιονομικῆς Νομοθεσίας κ. Ἰωάν. Κούλην.

**

Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀ χ α ί α ς κ. Π α ν τ ε λ ε ἡ μ ω ν κατὰ μῆνα Νοέμβριον ἐλειτούργησε και ὠμίλησεν εἰς διαφόρους Ἱ. Ναοὺς τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

— Τῇ 3ῃ Νοεμβρίου προσεφώνησεν ἐκ μέρους τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου ὁμάδα ἐργαζομένων διὰ τὴν τεχνικὴν ἀνύψωσιν τῶν ἑλληνικῶν χωρίων συγκροτηθέντων ὑπὸ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν εἰς τὴν Ἐθνικὴν Ἔστίαν τοῦ Βασιλικῆ Ἰδρυμάτος.

— Τῇ 4ῃ τοῦ ἰδίου μηνὸς ὤρκεισεν ἐνώπιον τῆς Α. Μεγαλειότητος τοῦ Βασιλέως τὸν Πρόεδρον τῆς νέας Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως κ. Κωνσταντίνου Καραμανλῆν και ἀκολούθως τὰ μέλη τοῦ νέου ἑλληνικοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου.

— Τῇ 5ῃ τοῦ ἰδίου μηνὸς ἐκπροσωπῶν τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον προέστη Μνημοσύνην ἐν τῷ Α' Νεκροταφείῳ Ἀθηνῶν τελεσθέντος ὑπὸ τοῦ Δήμου Ἀθηναίων ὑπὲρ τῶν Εὐεργετῶν τοῦ Δήμου και τῶν Δημοτικῶν Ἰδρυμάτων

— Τῇ 8ῃ Νοεμβρίου ἐχοροστάτησε και ὠμίλησε ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου κατὰ τὸν Ἐσπερινὸν ἐν τῇ Ἐκκλησιαστ. Ριζαρέῳ Σχολῇ.

— Τῇ 9ῃ τοῦ ἰδίου μηνὸς ἐκπροσωπῶν τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον προέστη εἰς τὸν παρεκκλήσιον τοῦ Νοσοκομείου τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς κηδείας τῆς Σοφίας Γιαννοπούλου.

— Τῇ 13ῃ Νοεμβρίου ἐξεπροσώπησε τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον και ὠμίλησε κατὰ τὸν ἑορτασμόν τῆς 16ῆς ἐπετείου τοῦ Χριστιανικοῦ Ὁμίλου Φοιτητῶν.

— Τῇ 16ῃ Νοεμβρίου ἀνεχώρησε μετὰ τῶν ἐτέρων μελῶν τῆς ἀποστολῆς εἰς Νέον Δελχί Ἰνδιῶν διὰ τὴν συμμετοχὴν ἐκεῖ εἰς τὴν τρίτην Γενικὴν Συνέλευσιν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

Καθ' ἃ γράφει τὸ ὑπ' ἀρ. 8 τεῦχος τοῦ 1961 τοῦ περιοδικοῦ τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, τὴν 18 Ἰουλίου ἐ.ε. συνήλθεν εἰς τὴν ἐν Ζάγκορσκ ἱερὰν μονὴν τῆς Τριάδος ἡ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ρωσικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία συνεκλήθη ὕστερα ἀπὸ 17 ἔτη πρὸς ἐξέτασιν καὶ λήψιν ἀποφάσεων περὶ τῶν ἐξῆς ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων:

1. Περὶ τῆς αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μονίμων μελῶν τῆς Ἱεραρ. Συνόδου.
2. Περὶ τροποποιήσεως τοῦ τετάρτου κεφαλαίου τοῦ Καταστατικοῦ τῆς Ρωσικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται εἰς τὰς ἐνορίας.
3. Περὶ τῆς εἰσόδου τῆς Ρωσικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν.
4. Περὶ τῆς συμμετοχῆς τῆς Ρωσικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὸ Παγκόσμιον παγχριστιανικὸν Συνέδριον ὑπὲρ τῆς προστασίας τῆς εἰρήνης, τὸ ὁποῖον συνήλθεν εἰς τὴν Πράγαν ἀπὸ 13-18 Ἰουνίου 1961..

Ἡ Ἱεραρχία ἐνόησεν ὁμοφώνως τὴν ἀπὸ 16 Μαρτίου 1961 ἀπόφασιν τοῦ Ἁγιωτάτου Πατριάρχου Μόσχας καὶ τῆς Ἱεραρ. Συνόδου περὶ καταλήψεως τῶν ἐξῆς τῶν θέσεων τοῦ Ἀρχιεπισκοπείου τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας καὶ τοῦ προέδρου τοῦ Τμήματος ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ἐκκλησιαστικῶν σχέσεων ὑπὸ Ἀρχιερέων καὶ περὶ διορισμοῦ αὐτῶν ὡς μονίμων μελῶν τῆς Ἱεραρ. Συνόδου. Τοιοῦτοτρόπως εἰς τὴν Μόσχαν θὰ εὐρίσκονται συνεχῶς τρία μόνιμα μέλη, ὁ Μητροπολίτης Κρουτίτσκι καὶ οἱ ὡς ἄνω δύο Ἀρχιερεῖς, καὶ θὰ εἶναι εὐχερῆς ἡ ταχεῖα σύγκλησις τῶν μονίμων μελῶν αὐτῶν εἰς περιπτώσιν ἐπιγιγνόντων ζητημάτων, στὰ ὁποῖα ἀνακίπτουν ὀλοὴν καὶ συχνότερον.

Ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς διευθετήσεως τῆς ἐνοριακῆς ζωῆς, ἡ Ἱεραρχία ἐνέκρινε τὴν ἀπὸ 18 Ἀπριλίου 1961 ἀπόφασιν τῆς Ἱεραρ. Συνόδου περὶ διαχωρισμοῦ τῶν ὑποχρεώσεων τῶν προϊσταμένων τῶν ἐνοριακῶν ναῶν καὶ τῶν ἐκτελεστικῶν ὀργάνων. Οἱ προϊστάμενοι τῶν ναῶν ὀφείλουσιν νὰ ἀφιερῶσιν ὅλην τὴν φροντίδα των εἰς τὴν πνευματικὴν καθοδήγησιν τῆς ἐνορίας καὶ τὴν θείαν λατρείαν, ἀπαλλαγόμενοι τῆς συμμετοχῆς εἰς τὰ οικονομικῆς φύσεως ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἀνατίθενται μόνον εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν συμβούλιον τῆς ἐνορίας, τὸ ὁποῖον κατὰ τοὺς σοβιετικὸς νόμους εἶναι ὑπεύθυνον ἐνώπιον τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ ναοῦ καὶ τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας αὐτοῦ. Τοιοῦτοτρόπως οἱ προϊστάμενοι τῶν ἐνοριακῶν ναῶν καὶ γενικῶς οἱ ἐφημέριοι θὰ δύνανται νὰ ἀφιερῶσιν ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὴν προσευχὴν καὶ τὴν διακονίαν τοῦ λόγου.

Ἡ Ἱεραρχία, ἀκούσασα τὴν εἰσήγησιν τοῦ ἀρχιεπισκόπου Γιαροσλάβ καὶ Ποντόλσκ κ. Νικοδήμου, ἐνέκρινε τὴν στάσιν τῆς Ἱεραρ. Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας Ρωσίας ἐναντι τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν ἀπὸ τὸ 1948 καὶ ἐντεύθεν καὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς Ἱεραρ. Συνόδου περὶ εἰσόδου τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ ὡς ἄνω Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν.

Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Μόσχας κ. Ἀλέξιος, ὁμιλῶν περὶ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐτόνισε μεταξὺ ἄλλων: «Ὅταν οἱ ἐκπεσόντες τῆς Ἐκκλησίας ζητοῦν μόνον τὴν ἐνότητά μετ' αὐτῆς, ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ τοὺς προὔπαντήσωμεν διὰ νὰ διευκολύνωμεν τὰς ἀναζητήσεις των μαρτυροῦντες τὴν ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ φυλασσομένην ἀλήθειαν». «Ὅταν δὲ γίνῃ δεκτὴ εἰς τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν ἡ Ρωσικὴ Ὁρθοδόξος Ἐκκλησία, οἱ ἀντιπροσωποὶ τῆς καθ' ἑαυτοὺς εἰς τοὺς δυτικούς ἀδελφούς ἐστὶν ἡ ἀληθινὴ ὁδὸς πρὸς τὴν ἐνότητά καὶ τὴν σώτηρα εἶναι ἡ ταπεινὴ ἀδελφικὴ ἀγάπη, ἡ ὁποία εἶναι ἱκανὴ νὰ ἄρῃ καὶ τὴν ἐχθρικὴν ἀλαζονείαν καὶ τὸν πτόθη τῆς ἐξουσίας καὶ τὴν περιφρόνησιν τῆς ἐθνικῆς καὶ πολιτικῆς ἀδυναμίας τῶν ἄλλων λαῶν καὶ πᾶν ὅ,τι ἄλλοτε διήρесе τοὺς χριστιανούς».

Ὁμοίως ἡ Ἱεραρχία ἐνέκρινε τὴν συμμετοχὴν τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰς ἐργασίας τοῦ Παγκοσμίου Παγχριστιανικοῦ Συνεδρίου τῆς Πράγας ὑπὲρ τῆς προστασίας τῆς εἰρήνης καὶ ἐκάλεσε τοὺς Προκαθημένους καὶ τοὺς Ἀρχιερεῖς τῶν Αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν νὰ ὑποστηρίξουν

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερὰ Μητρόπολις Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰ ἄρθρα 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200/10 «Περὶ Ἱ. Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ ἐν Ἄνεμοδουρίῳ Μεγαλοπόλεως Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους, καλοῦμεν ἅπαντας τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ πιστοποιητικά πρὸς κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως, ἵνα προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων Ἐν Δημητσάνῃ τῇ 13ῃ Νοεμβρίου 1961

† Ὁ Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως Εὐσταθίος

Ἱ. Μητρόπολις Παραμυθίας, Φιλιππῶν καὶ Γηρομερίου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 51 παρ. 2 τοῦ Α.Ν. 2200/1940 προκηρυσσομεν ἐκλογὴν δευτέρου τακτικοῦ Ἐφημερίου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ «Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου» Ἡγουμένητος πρωτευούσης τοῦ Νομοῦ Θεσπρωτίας, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας Πτυχίον Θεολογικῆς Σχολῆς ἢ Ἱεροδιδασκαλείου ἢ πλήρους Ἱερατικῆς Σχολῆς ἢ Ἀνωτέρου Ἐκκλησιαστικοῦ Φροντιστηρίου, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτούμενων δικαιολογητικῶν, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ ὑποψηφίου Ἐφημερίου

τὴν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης χριστιανικὴν κίνησιν τῆς Πράγας καὶ νὰ συνεργασθοῦν ἐνεργῶς εἰς τὴν ἱερὰν ὑπόθεσιν τῆς συνενώσεως ὄλων τῶν χριστιανῶν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς προστασίας τῆς εἰρήνης.

Ἐλὸς, ἡ Ἱεραρχία ἀπεδέχθη ὁμοφώνως τὴν πρότασιν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Γιαροσλάβ καὶ Ποντόλσκ κ. Νικοδήμου ὅπως ἀπονεμηθῆ εἰς τὸν Πατριάρχην Μόσχας κ. Ἀλέξιον τὸ παράσημον τοῦ ἰσαποστόλου πρίγκιπος Βλαδιμήρου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

Τὴν 4 Νοεμβρίου ἐ.ε. ἀφίκετο εἰς Βελιγράδιον, κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Πατριάρχου Σερβίας κ. Γερμανοῦ, ἀντιπροσωπεῖα τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων, τῆς ὁποίας ἡγεῖται ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ. Βενέδικτος. Εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν Βελιγραδίου ὑπεδέχθησαν τὴν ἀντιπροσωπεῖαν ὁ Πατριάρχης Σερβίας κ. Γερμανός, οἱ ἐπίσκοποι κ.κ. Χρυσόστομος, Βλαδισλαῦς καὶ Στέφανος, ὁ πρόεδρος τῆς ἐπιτρόπης θρησκευμάτων Σερβίας κ. Ἰσα Γιοβάνοβιτς, τὸ μέλος τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Ἐπιτροπῆς Θρησκευμάτων κ. Βόγιο Μπιλιάνοβιτς, ὁ πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου τῶν ὀρθοδόξων ἱερέων Γιουγκοσλαβίας πρωθιερεὺς κ. Μίλαν Σμιλιανιτς, ὁ ἐν Βελιγράδιῳ Ἕλλην ἐπιτετραμμένος κ. Παπαδάκης καὶ ἄλλοι ἐκκλησιαστικαὶ καὶ πολιτικαὶ προσωπικότητες.

Ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ. Βενέδικτος συνοδεύεται ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Σεβαστείας κ. Ἀθηναγόρα, τοῦ Μητροπολίτου Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος κ. Ἰακώβου καὶ τοῦ Ἀρχιεπισκοπείου τῆς Ἱεραρ. Συνόδου ἀρχιμανδρίτου κ. Βασίλειου.

Ἀπὸ τῆς Γευγελῆς μέχρι τοῦ Βελιγραδίου συνώδευσαν τὴν ἀντιπροσωπεῖαν τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων ἐν δνόματι τοῦ Πατριάρχου Σερβίας οἱ ἐπίσκοποι κ.κ. Βασίλειος καὶ Βησσαρίων.

Ἡ ἀντιπροσωπεῖα τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων θὰ παραμείνῃ εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν περὶ τὰς δέκα ἡμέρας.

Τὴν 6 Νοεμβρίου 1961 ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ. Βενέδικτος, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Σεβαστείας κ. Ἀθηναγόρα καὶ τοῦ Μητροπολίτου Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος κ. Ἰακώβου, ἐπεσκέφθη ἀλληλοδιαδόχως τὸν Δῆμαρχον Βελιγραδίου κ. Νεορίτσιτς, τὸν ἀντιπρόεδρον τοῦ Ἐκτελεστικοῦ Συμβουλίου Σερβίας κ. Πένεζιτς καὶ τὸν ἀντιπρόεδρον τῆς Γιουγκοσλαβικῆς κυβερνήσεως κ. Ἀλέξανδρον Ρανκοβιτς.

ρίου πρὸς πλήρωσιν τῆς θέσεως ταύτης. Ἐπειδὴ πρόκειται περὶ Ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ Ναοῦ τῆς πρωτευούσης Νομοῦ Θεσπρωτίας, ἐχούσης συνάμα εὐρείαν κίνησιν λόγω τῆς συγκοινωνίας διὰ πορθμείου μέσῳ αὐτῆς Ἑλλάδος—Ἰταλίας, ὡς καὶ μετὰ τῆς νήσου Κερκύρας, ζητοῦμεν νὰ διορίσωμεν, εἰ δυνατὸν Θεολόγον, ἐμπειρον κήρυκα τοῦ θείου λόγου, εἰς περίπτωσιν δὲ μὴ ἐξευρέσεως τοιοῦτου προσώπου, ἕτερον τῆς ἀμέσως ἐπομένης κατηγορίας, δυνάμενον ὁμῶς νὰ ἀνταποκριθῆ εἰς τὰ καθήκοντα τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ.

Ἐν Παραμυθίᾳ τῆ 15ῃ Νοεμβρίου 1961

† Ὁ Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου Τίττος

Ἱ. Μητρόπολις Παραμυθίας. Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου

Μὴ πληρωθεισῶν τῶν κενῶν Ἐφημεριακῶν θέσεων περὶ τῶν ὁποίων ἐδημοσιεῦθη προκήρυξις εἰς τὰ ὑπ' ἀριθμ. 16-17 τῆς 1ης Σεπτεμβρίου 1960, 24 τῆς 20/12/1960 καὶ 15-16 τῆς 1-15 Αὐγούστου 1961 φύλλα τοῦ Περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» ὡς καὶ εἰς τὸν ἐγγώριον τύπον ἀναδημοσιεύομεν τὴν προκήρυξιν τούτων καὶ ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46 καὶ 47 παράγραφος 2 τοῦ Ἄν. Νόμου 2200/1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κεκανονισμένα προσόντα τακτικῶν Ἐφημερίων 1) Ἁγίου Νικολάου τῆς Κοινότητος Ἁγίου Νικολάου Φιλιατῶν 2) Δώδεκα Ἀποστόλων Βρυσέλλας 3) Εἰσοδίων Θεοτόκου Γηρομερίου 4) Ἁγίου Νικολάου Ζερβοχωρίου, 5) Δώδεκα Ἀποστόλων Κοκκινολιθαρίου, 6) Ἁγίου Δημητρίου Μεσοβουνίου, 9) Ἁγίου Παντελεήμονος Μπογαζίου, 10) Ἁγίου Ἀθανασίου Μαζαρακιάς, 11) Ἁγίου Γεωργίου Ξηρολάφου, 12) Κοιμήσεως Θεοτόκου Τσαμαντά, 13) Ἁγίου Βλασίου Φροσύνης, 14) Ἁγίων Κων/τίνου καὶ Ἑλένης Πολυμερίου, 15) Κοιμ. Θεοτόκου Ἀχλαδιάς, 16) Ἁγίου Προκοπίου Λίστας, 17) Κοιμ. Θεοτόκου Πηγαδουλίων, ἵνα υποβάλωσιν ἡμῖν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ἐν τῷ Περιοδικῷ «Ἐκκλησία» σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων δικαιολογητικῶν, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν τῶν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν ἀνωτέρω Ἐφημεριακῶν θέσεων.

Ἐν Παραμυθίᾳ τῆ 15 Νοεμβρίου 1961

† Ὁ Παραμυθίας Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου Τίττος

Ἱερά Μητρόπολις Μηθύμνης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46 καὶ 47 τοῦ Ἄ. Νόμου 2200/1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα ὅπως καταλάβωσι τὰς κενὰς ὀργανικὰς ἐφημεριακὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν 1) Ἁγίας Τριάδος Κεϊοῦς, 2) Ἁγίας Κυριακῆς Πετρίου καὶ 3) Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου Ρεύματος, ὅπως υποβάλωσιν ἡμῖν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας εἰς τὸ Δελτίον «Ἐκκλησία» σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων πιστοποιητικῶν.

Ἐν Καλλονῇ τῆ 20 Νοεμβρίου 1961

† Ὁ Μηθύμνης Κωνσταντῖνος

Ἱερά Μητρόπολις Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰ ἀρθρα 46, 47 καὶ 48 τοῦ Ἄ.Ν. 2200/1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» ὡς ἐτροποποιήθη διὰ μεταγενεστέρων Νομοθετικῶν Διαταγμάτων, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν Ἱερῶν ἐνοριακῶν Ναῶν 1) Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Ἀλφειούσης 2) Κοιμήσεως Θεοτόκου Μάτσει καὶ 3) Ἁγίου Κωνσταντίνου Ξηροκάμπου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας προκηρύξεως ἐν τῷ Δελτίῳ «Ἐκκλησίᾳ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν δικαιολογητικῶν ἐγγράφων.

Ἐν Κυπαρισσίᾳ τῆ 20 Νοεμβρίου 1961.

† Ὁ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας Στέφανος

Ἱερά Μητρόπολις Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» Νόμου 2200/1940, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ τε κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσι τὴν κενὴν θέσιν ἐφημερίου τοῦ ἐν Μεταμορφώσει Ἱεροῦ Ναοῦ, Προφήτου Ἡλίου, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά, πρὸς ἀνακήρυξιν τῶν ὡς ὑποψηφίων.

Ἐν Κηφισίᾳ τῆ 28ῃ Νοεμβρίου 1961.

† Ὁ Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος Ἰάκωβος.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἡ ἹΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΛΗΤΗΡΙΟΝ ΕΠΙΚΡΙΜΑ

Πρὸς

Τὸν Ἱερομόναχον Αἰμιλιανὸν Κουταλιανόν, ἀγνώστου διαμονῆς

Καλεῖσαι νὰ ἐφανισθῆς αὐτοπροσώπως ἐνώπιον τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου τῆ 13ῃ Δεκεμβρίου 1961 ἡμέρᾳ Τετάρτῃ καὶ ὥρα 9ῃ μ.μ., ἵνα δικασθῆς ὡς κατηγορούμενος περὶ ἧς κατηγορίας ἀπελογήθῃς ἐνώπιον τοῦ ἐκτελούντος χρέη ἀνακριτοῦ ἱερέως Ἀντωνίου Ξενοφωντίδη. Προσπετιθλοῦμεν σοι, ὅτι, ἂν μὴ ἐφανισθῆς τῆ ὡς ἄνω ἡμέρᾳ τε καὶ ὥρᾳ θέλεις δικασθῆ ἑρήμην.

Ὁ Πρόεδρος

τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου

† Ὁ Κορινθίας Πρόκοπιος

Ὁ Γραμματεὺς

Ἀρχιμ. Παντελεήμων Χρυσοφάκης

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

† Ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ

† Ὁ Σισανίου καὶ Σιανίστης ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Ναῶν Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν:

Δρχ. 50, 75, 100 ἐτησίως.

Λοιπῶν Ναῶν Ἐπικρατείας: Δρχ. 30 ἐτησίως.

Ἐξωτερικοῦ: δολλάρια 3.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Θεοδοσίου Σπεράντσα, Ἰδοὺ ὁ νέος παγκόσμιος ρόλος

Ἰωάννου Καμίρη, Κοσμητορος τῆς Θεολογικῆς

Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Τὸ Ἅγιον

Πνεῦμα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κατὰ τοὺς Τρεῖς Ἱεράρχας.

Ἀρχιμ. Εὐθύμιου Ἐλευθεριάδου, Ἅγιος Νικό-

λαος Μύρων, ὁ θαυματουργός.

Ἀπονομὴ τιμητικοῦ χρυσοῦ μεταλλίου πρὸς τὸν

βυζαντινὸν ἀγιογράφον κ. Κόντογλου.

Ἐκθεσις τῆς Ἑλληνικῆς Ἀντιπροσωπείας περὶ

τοῦ Συνεδρίου Μεταναστεύσεως (Τέλος).

Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Α. Βιτάλη, Κυκλαδίται Οἰκου-

μενικοὶ Πατριάρχαι ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κων-

σταντινουπόλεως καὶ ἐξῆς (Τέλος).

Παρατηρήσεων Στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Προκηρύξεις ἐκλογῆς Ἱερέων.